

magyar grafika



Főszerkesztő: Matusek-Faludi Viktória
Lapterv: Maczó Péter
Korrektor: Endzsel Ernőné

Szerkesztőbizottság
Maczó Péter, dr. Novotny Erzsébet,
Németh László, Szentendrei Zoltán,
Tóth József

Kiadó
Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület
1114 Budapest, Bartók Béla út 41. fsz. 6.
E-mail: faludi@mgonline.hu
Honlap: www.mgonline.hu
facebook.com/MagyarGrafika
Felelős kiadó: Fábián Endre elnök

Nyomdai előkészítés: Aldus Grafikai Stúdió

Képfeldolgozás: Colorcom Media

Nyomdai kivitelezés:
Kapitális Nyomda Kft.
Felelős vezető: Kapusi József
Felületnemesítés: Folkem Kft.
Felelős vezető: Kemecei Sándor

Borítóterv: Lasky Design

Terjeszti a Papír- és Nyomdaipari
Műszaki Egyesület
Előfizethető online: www.mgonline.hu
Egyes szám ára postázva: 1500 Ft
Éves előfizetés: 8400 Ft+áfa
Megjelenik évente hatszor

Külföldön terjeszti
a Batthyány Kultur-Press Kft.
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Telefon: +36 1 201 8891
E-mail: batthyany@kultur-press.hu

Hirdetésfelvétel a Magyar Grafika
szerkesztőségében
Telefon: +36 30 520 7857

Index: 25537

HU ISSN 0479-480X

tartalom

<i>Matusek-Faludi Viktória</i>	Kedves Olvasónk!	3
<i>Matusek-Faludi Viktória</i>	Kapitális Nyomdaipari Kft.	4
<i>Matusek-Faludi Viktória</i>	Zöld beruházások az Alföldi Nyomdánál	10
<i>Bombicz György</i>	Ha a berendezéseink beszélni tudnának... Fedezzük fel együtt a fenntarthatósághoz vezető utat!	12 14
<i>Szabó-Bostrágyi Anita</i>	Papír tiszta lelkiismerettel – fenntartható fejlődés az Igepával	16
<i>Békésy Pál</i>	Made in Japan	19
<i>Csabai Bernát,</i> <i>Szabó Szabolcs</i>	Anilox tisztaság és profit.– Az összefüggések, amire lehet, még nem is gondoltál	23
<i>Kaposvári Edina</i>	Az automatizált hulladékkezelés hogyan segíti növelni egy termelőgép megtérülését?	24
	Merüljön el a művészi kifejezés világában az Antalis kreatív papírjaival!	28
<i>Richnyovszki Petra</i>	Fenntarthatóság és minőség KURZ módra imagePROGRAF PRO-1100 Platina minősítést kapott a Metsä Board Ünnepélyesen átadták a Sípospack Kft. új gyártóüzemét	31 34 36 38
<i>Szilágyi Judit</i>	Papír – a fenntarthatóság szuperhőse In memoriam Kastaly Beatrix	40 42
<i>Párdy Tamás</i>	Ez már nem a drupa	44
<i>Vasné dr. Tóth Kornélia</i>	Szignetek, reklámgrafikák és ex librisek	46
<i>V. Ecsedy Judit</i>	Honnan jöttek?	52
<i>Kis Krisztián Bálint</i>	A gyakorsági nyomdászat kezdetei	56
<i>Kis Krisztián Bálint</i>	Kis alföldi nyomdák a Nagyalföldön	60
<i>Voronko Vera</i>	Kalligráfia gyakorlatok	64
<i>Maczó Péter</i>	Számok számolatlanul Pályázati felhívás papír karácsonyfadísz tervezésére!	72 80

Kedves Olvasónk!

A szeptember nemcsak munkákban, feladatokban, de a szakmai élet eseményeiben is bővelkedik. Az aktuális lapszámunk fókuszában a környezettudatosság és fenntarthatóság kérdései állnak, melyek kiemelt fontossággal bírnak a nyomdaipar jövője szempontjából.

A fenntarthatóság egyre meghatározóbb tényezővé válik az iparágban. A nyomdaipari fejlődés kulcsát a zöld technológiák alkalmazása, a hulladékcsökkentés és az energiahatékony gépek fejlesztése jelenti. Az újrahasznosítható anyagok elterjedése, valamint a digitális nyomtatás térnyerése szintén fontos lépés a kisebb ökológiai lábnyom elérése felé.

Az automatizáció és robotizáció forradalmi változásokat hoz az ágazatban. A robotok a gyártási folyamatokat optimalizálva nemcsak az anyag- és energiafelhasználást csökkentik, de a hibalehetőségeket is minimalizálják. A precíziós automatizálásnak köszönhetően a nyomtatási folyamatok hatékonyabbak, kevesebb selejt keletkezik, és ezzel együtt csökken az alapanyag-pazarlás is. A robotok folyamatos, megállás nélküli működése növeli a termelékenységet, és hosszú távon hozzájárul a nyomdák versenyképességének fenntartásához.

A fenntarthatóság, a környezettudatos gondolkodás és a robotizáció összekapcsolása jelenti a nyomdaipar jövőjének legnagyobb lehetőségét. Ezek az innovatív technológiák nemcsak a környezeti terhelést csökkentik, hanem gazdasági előnyöket is kínálnak. Az iparág szereplőinek a technológiai újítások és a környezettudatos működés együttes alkalmazása jelenthet versenyelőnyt.

Miközben előre tekintünk, fontos, hogy tiszteljük és megőrizzük szakmatörténeti értékeinket is. Szaklapunk több mint fél évszázada kiemelten foglalkozik e területtel, így szeptemberi megjelenésünkben több régió nyomdászattörténetét is bemutatjuk.

Az igényes szakmai tartalom megfelelő esztétikai formában való megjelenítése élményt nyújt mind az olvasók, mind a gyártási folyamat résztvevői számára. Élvezzük a nyomtatott kommunikáció lenyűgöző világát!

Tisztelettel:



főszerkesztő



Kapitális Nyomdaipari Kft.

NAGYBAN ÉS KICSIBEN IS NAGYOK

Matusek-Faludi Viktória

A debreceni Kapitális Nyomda tavaly ünnepelte alapításának harmincadik évfordulóját. Ahogy belépünk a nyomda előcsarnokába, rögtön az igényesség és a minőség iránti elkötelezettség ötlük szembe. A Kapusi család harmadik generációját képviselő unokák nevének kezdőbetűit formázó ülőalkalmatosságok egyszerre modernek és barátságosak, miközben a betűk szeretetét tükrözik. Ifj. Kapusi József igazgatóval beszélgetünk a könyvgyártásra specializálódott nyomda fejlődéséről.

A családi vállalkozásként indult üzem mára jelentős ofszet, digitális és kötészeti gépparkkal rendelkezik. Specialitásuk, hogy a minőségi, nagy példányszámú, keménytáblás könyvektől a digitális, kis példányszámú, akár változó tartalommal is rendelkező könyvek előállításában is nagy rutinnal rendelkeznek.

1993-ban még gyerekként kóstoltam bele a szüleim által alapított nyomda életébe. Édesapám az Alföldi Nyomdában közel harminc éven át volt kötészeti műszakvezető. Később a Dózsa Sportegyesület sokszorosító üzemének vezetésével bízták meg, ám rövid időn belül a sportegyesülettel együtt a nyomda is felszámolásra került. Az itt szerzett munkakapcsolatok és vezetői tapasztalat indikálta egy lehetséges saját vállalkozás beindítását. Ez időben gombaszám szaporodtak az egy nyomógépes, nyomdai gépmesterek által indított vállalkozások, de a kötészet sokuknak idegen volt. Ebben az időben meghatározóvá vált Bogáti Vállalkozás nagyszámú kötészeti munkái miatt a kezdetekben a családi házban kialakított műhely a kilencvenes évek végén a jelenlegi telephelyére költözött. Szomszédként az együttműködés még kényelmesebb és hatékonyabb volt.

Elsőként a családi autó árán vásárolt egyenesvágó gép, majd a nem messze tőlünk működő





kisnyomda által vásárolt hajtogatógép – melyet hozzáértő személyzet hiányában nem tudtak működtetni –, nem sokkal később a harmadik, a cég méretéhez képest nagy berendezés, a ragasztóköti gép megvásárlásával már egyszerűbb könyvek előállítására is alkalmassá váltunk. Én az egyetem befejezése után csatlakoztam hivatalosan is a céghez, ekkor kezdtük el fejleszteni a nyomtatást. A kilencvenes évek végén már önálló, független nyomdaként tudtuk kiszolgálni a vevőinket, akik a kis példányszámú könyvek előállítását igényelték.

A szakma és a gépek szeretete, a folyamatosan bővülő igények, a lehetőségek megragadása mind a fejlődést szolgálták.

AKI A KÖNYV SZERETETÉT A SZÍVÉBEN HORDOZZA, BÁRMERRE INDUL, VÉGÜL A KÖNYVEKNÉL LYUKAD KI

Nekünk az elejétől fogva megvolt a könyves vonal, édesapám az Alföldiben szocializálódott, a szívébe zárta a könyvek szeretetét, tiszteletét. Nyitottak vagyunk más termékek gyártására is, de minden kiterőt követően folyamatosan a könyvgyártás erősödik nálunk.

Sokan temetik a könyvet, de megnyugtatom őket, hogy az évszázadok óta létező könyv nem szűnik meg egyik napról a másikra, sőt reneszánszát éli. A prémiumtartalmak könyv formájá-

ban jelennek meg. Aki olvasni szeret, az a könyvet szereti olvasni.

A könyv mint termék nem változik jelentősen, a gyártás folyamata folyamatosan fejlődik és ezekkel a változásokkal napi szinten foglalkoznunk kell.

ÚGY ÉPÍTKEZZÜNK, HOGY AZ ALAPOK SZILÁRDAK LEGYENEK...

... Édesapámtól ezt tanultam, és a saját tapasztalataim is ebben erősítettek meg, mielőtt egy fejlesztésre igent mondom, alaposan körbejárom a lehetőségeket és hosszú távra tervezek. Megvárjuk, míg megérünk egy új beruházásra, nem siettetjük a fejlesztéseket.

GENERÁCIÓVÁLTÁS

Ez egy fájó pont a történetünkben, Édesanyám betegsége, majd halála felgyorsította ezt a folyamatot, valószínű erre csak később került volna sor, ha nem így alakul az életünk.

Szüleim gyermekkoromban megtanítottak a munka becsületére és a felelősségvállalásra. Úgy gondolom, hogy élni tudtam a lehetőséggel és nem visszaélni vele!

Az egyetem befejezését követően szinte minden termelési folyamatot kipróbáltam. Emlékszem még azokra az időkre, amikor a déli vonat-

tal érkezett a könyv pauszra nyomtatott eredetije, ehhez képest a digitális adatátvitel a földrajzi határokat sokkal messzebbre tolta.

Műszaki beállítottságú vagyok, érdekel a gépek működése, szeretem látni a folyamatokat, kihívásként tekintünk kollégáimmal egy-egy nehezebb kötetzeti megoldásra. Mindig motivál egy-egy műszaki kérdés megoldásának a kidolgozása.

BŐVÜLÉS ÚJ ÜZEMCSARNOKKAL

A kezdetekben megvásárolt épület folyamatos bővítése a szomszédos terület megvételével nagyobb lépéshez ért, 2006-ban területi bővítéssel új üzemcsarnokot építettünk, mely lehetővé tette, hogy a levilágítást helyben végezzük. Ezzel egyenes út vezetett a CtP-technológiához, ami újabb lendületet adott a rugalmas kivitelezéshez. 2012-ban ezen csarnok bővítésére került sor, majd a szomszédos épületek megvásárlásával és átépítésével létrejött a jelenleg is használatos épületünk, mely 3000 négyzetméteren, egy fedél alatt teszi lehetővé működésünket, kiküszöbölve az épületek közötti átjárás kényelmetlenségét.

NAGYBAN ÉS KICSIBEN IS NAGYOK

Amikor kis példányszámú minőségi könyvgyártásra keresnek kivitelezőt, sokan ajánlanak Benneteket. Ez valóban fő profilotok?

Az ofszetnyomtatást mindig igyekeztünk fejleszteni, a gépparkunk meghatározó eleme. A megrendelők számára egy bizalmi kérdés, hogy a számukra nagyon fontos termék, a könyvjó minőségben öltson testet. Azt láttuk, hogy na-



gyobb példányszámokra is jelentős igény mutatkozik. A termelés közben mindig a gyenge pontunkra fókuszálunk, és ott fejlesztünk. Ezzel gyakorlatilag folyamatos fejlődésben, növekedésben tartjuk a céget.

A kis példányszámok minőségi kivitelezéséből sportot űzünk, amikor először találkoztunk a csökkenő példányszámok tendenciájával, törekedtünk arra, hogy egyetlen megrendelést se veszítsünk el. Érdekes módon ez nemcsak a digitális kapacitásunk lekötését eredményezte, a nagyobb példányszámú munkákból is egyre több lett.

BŐVÜLÉS ÚJ TECHNOLÓGIÁVAL

Az alacsony példányszámok előretörésével egyre jobban érdekelt a digitális nyomtatás, de nagyon nehezen barátkoztam meg a klikkes elszámolással, míg 2012-ben bővítettük a digitális technológiával termelésünket. Az első digitális gépünk egy Océ Gemini volt, amit nagyon megszerettünk, és hamarosan további Canon berendezéssel bővítettük a digitális gépparkunkat.

Túl azon, hogy a digitális technológiához fűződő minőségi elvárásaink teljesültek, a számok is ezt igazolták, megtaláltuk a számunkra optimális utat. Adott termék esetén mindig a kedvezőbb megoldást kínáljuk fel a megrendelőinknek. Rugalmasan tudjuk kezelni a megrendeléseket mind az ofszet, mind a digitális vonalon.

Az utóbbi években folyamatosan bővítjük a toneres gépparkot, és tesztelgettünk inkjet berendezéseket, de úgy döntöttünk, hogy még várunk ezzel a fejlesztéssel.

A felületnemesítésben még nincs akkora megrendelői volumen nálunk, hogy érdemes legyen saját kapacitást létesíteni, így az ilyen igények teljesítését a bevált professzionális alvállalkozókkal oldjuk meg.

MIT HOZTATOK A DRUPÁRÓL?

A drupán szembeötlött a sok távol-keleti kiállító mellett az, hogy a gépgyártók általánosan arra kínálnak megoldást, hogy a nagyüzemi gépeket minél gyorsabban és kevesebb selejttel beállítva mind az ofszet, mind a digitális nyomatok felhasználására jó megoldást jelentsenek. Hatan mentünk Düsseldorfba a Kapitálistól, fontosnak találtam, hogy ezt az élményt azok is átéljék, akiknek nagyon nagy szerepe van a működésünkben. Sok érdekességet láttunk, de a folya-

matos fejlesztéseinknek köszönhető már nem éreztem szakadékat a jelenlegi vevői igény kielégítésére alkalmas gépparkunk és a látottak között, mint a korábbi kiállításokon. Nem láttunk számunkra áttörést jelentő újdonságot, hiszen az elmúlt pár évben mind a nyomtatás, mind a kötészet területén számos új vagy újszerű gépvásárlást sikerült véghezvinnünk. Ofszetnyomtatás tekintetében B1 formátumra váltottunk, digitális nyomtatásban pedig színes és fekete berendezéssel is bővültünk. A ragasztókötetést a korábbihoz képest jóval nagyobb teljesítményre váltottuk, kiegészítve inline vágógéppel, a cérnafűzőnket új gépre cseréltük, a korábbi kínai táblakészítőnket nagyüzemi gépre váltottuk, és ami régi álmom volt, az a beakasztógépünk cseréje egy új Müller Martini (korábban Kolbus) gépre. Visszatekintve, nagy utat tettünk meg, és egy olyan periódusba értünk, hogy már nem szeretnénk jelentősen növelni a cég méretét. Mivel a drupa-látogatás nem múlhat el gépvásárlás nélkül, végül egy kiállított kötészeti lemez szabó berendezéssel tértünk haza...



Egyre csökken a különbség a távol-keleti gépek és az európai gépek megbízhatóságát illetően. Jobban szeretnénk a megbízhatóság és a minőségi kompromisszumok nélküli megoldásokat. Nem segíti a helyzetet a nyomdaiparban meghatározó szerepet betöltő gépgyártók fúziója sem, mely vásárlói oldalról jelentősen nehezíti a helyzetünket az egyre érzékenyebb piacon.

A DOLGOZÓK LOJALITÁSA

Ez nemcsak a fizetésen múlik, a környezet és a kollektíva is sokat számít. Már jött olyan új dolgozó, aki azért választott bennünket, mert szeret-



ne a Kapitális közösségéhez tartozni. Tisztelem annyira a kollégáimat, hogy megfelelő körülményeket teremtsünk számukra. Ez a munkakörnyezet tükrözi a munkastílust is. Nincs külön kereskedője a cégnek, igyekszünk úgy dolgozni, hogy a késztermék legyen az ajánlólevelünk. A hozzáértés és a minőség alapértelmezett, de a szolgáltatás minősége és a hatékonyság az, ami-ben versenyezhetünk a többi nyomdával.

Jó kis csapatunk van. Fejlődőképesek vagyunk, szilárd alappal rendelkezők. Száz kilowattos napelemrendszerünk van, saját tulajdonunkban van a nyomda területe és épületei is. Az árversenyben nem veszünk részt, csak akkor vállalunk el egy munkát, ha megéri.

HÁTORSZÁG. A SZAKMAI GÁRDA ÉS A CSALÁDI HÁTTÉR

Amikor elkezdtünk együtt dolgozni a feleségemmel, Judittal, akkor még előfordult, hogy hazavittük a munkahelyi feladatokat, ma már szigorúan elválasztjuk, és arra törekszünk, hogy a nyomdával a nyomdában, a családi élettel otthon foglalkozzunk.

Judit átlátja és kézben tartja a gazdasági ügyeket, hozzám inkább a technológia, a műszaki dolgok állnak közel, de nagyon élvezem, hogy összességében átlátom a cég folyamatait.

A kollégák felé megvan az a bizalom, engedjük dönteni őket, és élnek is az önállósággal, tavaly ünnepeltük a harmincéves jubileumot a kollektívával.

Mire vagy a legbüszkébb a nyomdát illetően?

Talán az egyik legfontosabb dolog számunkra az, hogy sok pozitív visszajelzést kapunk a megrendelőktől és a partneryomdáktól is, ami meg-



erősít abban, hogy jól csináljuk a feladatunkat. A másik fontos dolog, ami büszkeséggel tölt el, hogy édesapámmal egy fejlődőképes, stabilan működő és növekedő nyomdát hoztunk létre.

Hogyan oldjátok meg a szakemberkérdést?

Nincsenek nagy mozgások, inkább a bővülés következtében változik, növekszik a létszám. A szakma szeretete minden kollégában megvan, talán ez feltétele is a közösségünkhöz tartozásnak. Sajnos jelenleg nem túl felkapott a nyomdászszakma, pedig nagyon szép hivatás. A hozzánk látogatók mind csodálattal figyelik a technológiai folyamatokat, és élményekkel távoznak. Gépészmérnökként szeretem a nyomdagépek összetett és elmés szerkezetét, és a gyakorlatban szerzett technológiai tudást szakirányú diplomával is mélyítettem.

AUTOMATIZÁCIÓ, ROBOTIZÁCIÓ NEM TÁVOLI JÖVŐ

Azt látom, hogy feltétlenül automatizálni kell, történt is már ilyen jellegű beruházás és terve-

zünk még továbbiakat is. Ebben az évben a kézi berakás helyett már automata könyvtestberakó berendezést vásároltunk, hogy könnyítsük és gyorsítsuk a köteteseti dolgozók munkáját. Figyelemmel kísérem a robotok alkalmazási lehetőségeit a nyomdáknban. Már több helyen támogatja ilyen fejlesztés a termelést. Egy barátommal, aki robotok tervezésével foglalkozik, együtt gondolkodva elemezzük a mi nyomdánk számára lehetséges megoldásokat.

TANÚSÍTÁS NÉLKÜL TÖREKSZÜNK A MINŐSÉGRE

A megrendelőink visszajelzéseiből táplálkozunk, és nagyon figyelünk minden rezdülésükre. Az a mottóm, hogy törekedjünk a megvalósítható legjobb minőségre, ezzel a megrendelő elégedett lesz és visszatér hozzánk. Ez a szemlélet bevált, gyakorlatilag dedikált kereskedő és direkt reklám nélkül folyamatosan növekszik a megrendelések száma. Nemcsak a munkánkra és a megrendelők számára nyújtott szolgáltatásra vagyunk igényesek, de a munkavállalók környe-



zetére és körülményeire is. Élhető környezetben jobban érzik magukat, a lojalitás kialakulásában is számottevő tényező.

A digitális vagy az ofszetmunkák hozzák a későbbi megrendeléseket?

A megrendelők gyakran azzal sincsenek tisztában, milyen eljárással készül a termék. Munkánk jelentős része azon a határon van, ami digitálisan és ofszeten is kivitelezhető, az adott helyzet dönti el, hogy a kivitelezéshez melyik gépet választjuk. Persze ehhez szükség van a kiérdemelt bizalomra. A piaci elvárások folyamatosan növekednek. Rugalmasak vagyunk, próbálunk ele-

get tenni az elvárásoknak, de csak akkor, ha ezt eredményesen tehetjük.

KÖTÉSNET, AKÁR BÉRMUNKÁBAN IS

A kötészet van a legnehezebb helyzetben, hiszen mire a folyamat ebbe a szakaszba ér, az összes időtartalék felemészthető. Több nyomdával is együttműködünk, számíthatnak ránk.

A könyvek gyártásában az új gépsorainknak köszönhetően további igényeket is ki tudnánk elégíteni, bátran kereshetnek partneryomdák is.



KAPITÁLIS
nyomda

ifj. Kapusi József
ügyvezető

06 30 228 45 06
kapusi@kapitalis.hu



KAPITÁLIS
nyomda



Zöld beruházások az Alföldi Nyomdánál

Matusek-Faludi Viktória

Az Alföldi Nyomda mindig is elkötelezett volt a környezetvédelem iránt, több mint húsz éve rendelkeznek környezetvédelmi tanúsítvánnyal. Loós Tamás műszaki, minőség- és környezetvédelmi igazgatóval beszélgettünk az új fejlesztések kapcsán.

ENERGIATAKARÉKOSAN KÍVÜL-BELÜL

A technológiai fejlődéshez igazodva a nyomda nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy egyre energiatakarósbab és hatékonyabb gépeket szerezzen be. E törekvés egyik legfontosabb eredménye a Heidelberg XL106 nyomógép és a Müller Martini Alegro ragasztóköti berendezések üzembe helyezése, amelyek 24, illetve 27%-os villamosenergia-megtakarítást biztosítanak az előző generációs gépekhez képest.

Ezzel párhuzamosan sor került az 1960-as években épült 1. és 2. épületegyüttes teljes rekonstrukciójára is, amely magában foglalta a nyílászárók cseréjét és a homlokzat korszerűsítését. A homlokzatot 15 cm vastag Rockwool közetgyapot szigeteléssel látták el, amely jelentősen javítja az épületek hőszigetelési tulajdonságait, és hozzájárul a fűtési költségek csökkentéséhez.



Loós Tamás műszaki, minőség- és környezetvédelmi igazgató

NAPELEMMEL FENNTARTHATÓBBAN

A nyomda fenntartható működését megújuló energiaforrások telepítésével is erősítjük. Az idei évben egy 300 kWp teljesítményű napelemes kiserőművet helyeztünk üzembe, amelyre a nyár első hónapjában megkaptuk a használatba vételi engedélyt. A rendszer teljes kihasználtsága mellett azonnali áramfogyasztásunk 30%-át képes fedezni, éves szinten pedig a villamosenergia-igényünk 9-10%-át biztosítja.

ÉVENTE ÁLTALÁNOSAN 5,6 GW ELEKTROMOS ÁRAMOT HASZNÁLUNK FEL

A KBA tekercsnyomó gép után a nyomda legnagyobb villamosenergia-felhasználója egy 132 kW teljesítményű sűrített levegős kompresszor, amely a létesítmény sűrített levegő-ellátását biztosítja. A kompresszor működése során, a súrlódás következtében jelentős mennyiségű hulladék hő keletkezik, amely meleg levegő formájában távozik az épületből.



Korábban a használati meleg vizet a városi távhálózat segítségével állítottuk elő. Azonban a projekt indulásakor a távhő ára drasztikus emelkedésen ment keresztül, 3500 Ft/GJ-ről 57 000 Ft/GJ-ra, ami előtérbe helyezte azokat a beruházásokat, amelyek korábban nem voltak gazdaságosak.

Energiatakarékosági projektünk következő lépéseként a kompresszor által keletkezett hulladékhőt egy hőcserélő beépítésével hasznosítjuk, amely napi 6–8 GJ hőenergia megtakarítását teszi lehetővé. Ez a beruházás várhatóan kilenc hónap alatt megtérül.

Fontos kiemelni, hogy a beruházás önmagában nem elegendő a kívánt eredmények eléréséhez. A maximális hatékonyság érdekében elengedhetetlen a legkorszerűbb automatizálás bevezetése, amelyhez egy épületfelügyeleti rendszer kiépítése szükséges. Ennek alapjait már 2017-ben lefektettük, és a jövőbeni beruházásainkat is ehhez a rendszerhez integráljuk.

SZÓ SZERINT KIAKNÁZVA A LEHETŐSÉGEKET

Az Alföldi Nyomda 30 ezer négyzetméteres telephelyén, amelyből 18 ezer négyzetméter fűtött terület, a távhőárak drasztikus emelkedése komoly kihívást jelentett a gazdaságos üzemeltetés szempontjából. A költséghatékonyság növelése ér-

dekében a nyomda vezetősége úgy döntött, hogy függetlenedik a városi távhálózattól.

A lehetséges megoldások körültekintő elemzése után egy 60 kútból álló talajszondás hőszivattyús rendszer mellett tették le a voksukat. A rendszer kivitelezése jelenleg is zajlik, és a tervezési fázisban számos próbafúrást és mérést végeztek, hogy biztosítsák a megfelelő működést. A kutak 120 méter mélységben helyezkednek el, és ezekhez kapcsolódik egy 400 kW teljesítményű hőszivattyú, amely a nyomda fűtési igényét –10 °C-ig képes kielégíteni. Amennyiben a külső hőmérséklet ennél alacsonyabbra csökken, a szükséges kiegészítő fűtést továbbra is a városi hálózat biztosítja. A beruházás révén a nyomda megközelítőleg 70%-os hőenergia-megtakarítást ér el.

Érdekesség, hogy a projekt kezdeti szakaszában kizárólag a fűtési rendszer kiépítésére összpontosítottak. Azonban a tervezés előrehaladtával úgy döntöttek, hogy a rendszer képességeit tovább bővítik, így a 18 000 m³-es termelőüzem hűtési igényeit is a talajszondás hőszivattyús rendszer látja majd el. Ez az integrált megközelítés hosszú távon tovább növeli az energiahatékonyságot és csökkenti a környezeti terhelést.

Összességében minden környezetvédelmi fejlesztésünk gyorsan megtérülő beruházás, miközben megvalósul a fő cél: a szén-dioxid-lábnyomunk jelentős csökkentése.

Ha a berendezéseink beszélni tudnának...

Bombicz György

Nem tudnak, mint ahogyan kedvenc háziállataink sem, ezért meg kell tanulnunk érzékelni, értelmezni a jeleket, viselkedést, állapotot, felismerni a problémákat.

Kedvenceink esetében, amennyiben felelős a gazdi, probléma esetén a leginkább hozzáértő kezekbe adja, elviszi állatorvoshoz. Ott a tünetek alapján célzott vizsgálati módszerek elvégzésével diagnózist állítanak fel és ennek megfelelő kezelést írnak elő, remélve, hogy a probléma nem visszafordíthatatlan.

Termelőberendezéseink, gépeink, melyek a kedvenc státuszon túl alapvetően egy vállalkozás működését, ezáltal emberek megélhetését biztosítják, az esetek nagy részében sajnos sokkal kevesebb törődést, odafigyelést, kezelést kapnak a gazdáiktól.

A jellemző elhangzó mondatok arra a kérdésre, hogy milyen folyamatok, eljárások mentén vé-

geznek az adott berendezésen karbantartást, tisztítást, állagmegóvást, vagy akár megelőző diagnosztikai ellenőrzéseket, az alábbiak:

- ◆ nincs rá idő, a gépnek termelni kell,
- ◆ a gépkezelők végzik, de nincs hozzá eljárásrend, folyamatleírás,
- ◆ néha meg szoktuk zsírozni,
- ◆ igen, végeznek a gépkezelők vagy karbantartók, de nem dokumentálják, nem követik nyomon.

Ezek és a hasonló kijelentések egyértelművé teszik, hogy egyáltalán nem, vagy csak minimális hangsúlyt fektetünk arra, hogy a működésünk alappilléreit adó berendezéseinkkel úgy bánjunk, hogy stabil, kiszámítható, hosszú távon jól teljesítő egységek legyenek.

A gépeket kezelő kollégának nem csak munkavédelmi, biztonságtechnikai, kommunikációs, minőségbiztosítási, termelékenységi, vevői tolerancia oktatáson kellene részt venniük, hanem



olyanok is, ahol arra készítik fel őket, hogy milyen szempontok mentén szükséges az általuk kezelt berendezés aktuális állapotát felmérni, a jelentkező hibatüneteket azonosítani.

Tudatosítani kell, hogy ő az első ember, ő a gazda, aki ha nem fordít kellő figyelmet a „szeregett”, „kedvenc” gépére, akkor hamarosan hosszabb állásidőt okozó problémák, akár visszafordíthatatlan hibák jelentkeznek, amelyek javítása magas költségeket jelent a cégnek.

Ő az, akinek feladata a felismert rendellenesség elhárításáért elsőként tennie, mely az azonnali, általa elvégzett kisebb javítástól egészen a hibajelzés, dokumentálás, javítási átvételig terjedhet, azaz, megfelelő információt vezet fel a „kórlapra”.

Természetesen nem egyedüli felelős a gépkezelő. Ha nem kapja meg a megfelelő támogatást oktatás, eszköz, munkautasítás, ráfordított idő, visszakövethetőség, fejlesztés formájában, akkor egyértelmű, hogy szervezeti szervezetlenséggel kezeljük félre az aktuális eseteket. Könnyen belátható, hogy az ilyen működés rendszerint nyolc napon belül, vagy akár azon túl „gyógyuló”, esetenként maradandó károsodást okozhat berendezéseinknek, de legrosszabb esetben végzetes kimenetelű is lehet.

Mint ahogy az embereknél vagy állatoknál, úgy gépeinknél is nagyon sok lehetőség van megelőzésre, kezelésre, gyógyításra:

- rezgésdiagnosztika, hőkamerás vizsgálat, szivárgásvizsgálat, olajminőség-analízis és egyéb gyártói javaslat vagy kockázatértékelés alapján elvégzett ellenőrzések,
- gépkezelői autonóm karbantartási feladatok végrehajtása megfelelően kialakított karbantartási mix szerint,
- belső karbantartói, vagy megbízott külsős által teljesített javítások, alkatrészcsere, állapotfelmérések,
- természetesen mindent dokumentálva, nyomon követhetően.

Hosszú távon megbízható, hibamentes, hatékony berendezés ráfordítás nélkül nem létezik, a kérdés már csak az, milyen módon szeretnénk biztosítani az állagmegóvást, vagy egyáltalán akarjuk-e. Akarjuk-e, hogy a gépeink, házi kedvenceink életútja lehetőleg a problémákat megelőzve – vagy az előjelek megjelenése esetén hatékony, gyors, költségkímélő módon orvosolva – teljen. A fentieket végiggondolva, a válaszremélhetőleg IGEN!

NYOMDA-TECHNIKA KFT.

Megbízható partner a kiszámítható jövőért

Növelje velünk profitját, segítünk kordában tartani költségeit!

- Lean printing - Nyomdatechnológiai hatékonyság fejlesztése
- Légtechnika és Nyomdaipari gépek szervize
- Prémium karbantartási szolgáltatás
- Interim menedzsment, Consulting
- Design stúdió



Keressen minket elérhetőségeinken:

www.nyt.hu | info@nyt.hu | +36 30 6809 755



Prisco

Nyomdaipari segédanyagok
a KOMORI nyomdagépek ajánlásával!

IFINESTFOG®

Párásítórendszerek az egészséges környezet
és eredményes működés támogatásához!

Fedezzük fel együtt a fenntarthatósághoz vezető utat!



A fenntarthatóság egyike legfontosabb céljainknak a tesánál. Köszönhetően az állami szabályozásoknak és az ügyfelek elvárásainak, nincs olyan cég, aki ezt figyelmen kívül hagyhatja. Fenntarthatóbb megoldásokat biztosítva nemcsak az egyetlen Földnek segítünk, de nyereségünk is növekszik. A tesa számos olyan flexóterméket és -megoldást kínál, amelyek segítenek a fenntarthatósági célok minél gyorsabb elérésében.

A magasabb szintű fenntarthatóság irányában tett erőfeszítéseinknek köszönhetően megkaptuk az EcoVadis arany minősítést, amelyet az iparági szereplők mindössze 2%-a kapott meg.

Egyik lépés a fenntarthatóság irányába a hulladék mennyiségének csökkentése. Ebben élén



járunk, elég csak az öntapadós, újrahaználható Twinlock sleeve-et, vagy a magas üzembiztonságot nyújtó EasySplice tekercsváltó szalagokat említeni.

MI IS AZ A TESA TWINLOCK?

Egyszerűen fogalmazva a tesa® Twinlock egy számtalanszor felhasználható öntapadós, kompresszibilis sleeve, amire a klisé közvetlenül montírozható. A munka befejeztével, a nyomóforma eltávolítása után a henger tapadása tisztítással 100%-ban visszaállítható, és a sleeve kész a következő munkára.

A Twinlock a felhasználó által választott alaphengerre épül fel. Erre viszünk fel egy 1500 µm vastag, nyitott cellás poliuretán habréteget, majd egy stabilizáló filmet, és erre kerül az ön-



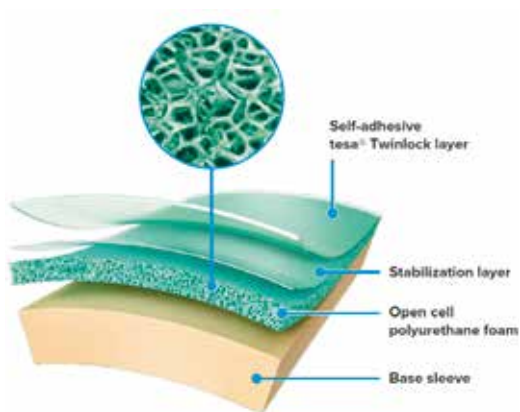
tapadós polimer réteg, amely tapadóképességét megőrzi. A három elérhető keménység – puha, közepes és kemény – garantálja bármely munka minőségi elkészítését.

MIKÉNT JÁRUL HOZZÁ A FENNTARTHATÓSÁGHOZ A TWINLOCK TECHNOLÓGIA?

Ez talán nem is szorul magyarázatra. Nincs szükség kliséragasztó habszalagra. Nem kell azokat legyártani, szállítani, raktározni. Soha többé. Így jelentősen csökken a keletkező hulladék mennyisége. Például kétszáz átlagos munkánál kliséragasztót használva körülbelül 450 kg hulladék keletkezik. Ez teljes egészében megtakarítható a Twinlock használatával.

Ezenfelül a Twinlock sleeve-eket egyszer kell megvásárolni és szállítani, szemben a kliséragasztók rendszeres, akár heti kiszállításával, ez komoly széndioxid-kibocsátás csökkenést eredményez.

Szóval, ha valóban fenntartható módon nyomtatnának, komolyan meg kellene fontolniuk a tesa® Twinlock technológiát, mint alternatív flexónyomtatási eljárást.



Kíváncsi, hogy az Önök nyomdájában pontosan mennyivel csökkentheti a hulladékkibocsátást? Használja kalkulátorunkat, amit a QR-kódon érhet el!



Itt egyúttal azt is kiszámolhatja, hogy mennyi pénzt takaríthat meg, mennyivel növelheti nyereségét a Twinlock rendszer használatával.

És ha az is érdekli, hogy mennyivel csökkenne karbonlábnyoma a Twinlock hengerek használatával, vegye fel velünk a kapcsolatot mielőbb!



Papír tiszta lelkiismerettel – fenntartható fejlődés az Igepával

Szabó-Botrágyi Anita

Az Igepa Hungária csapata hisz a társadalmi felelősségvállalás erejében, és úgy vallja, hogy akár a magánéletben, akár a munkában mindannyian kivehetjük részünket az éghajlat védelméből. Minden személyes hozzájárulás – legyen bármilyen kicsi is – nagy erejű, fenntartható változások kezdete lehet, amelyekre Földünknek és környezetünknek sürgősen szüksége van. Ez a szemlélet formálja az Igepa csapatának mindennapi tevékenységét, és meghatározó papír-nagykereskedőként kiemelt figyelmet szentelnek a fenntarthatóság kérdésének.

Szabó-Botrágyi Anita termékmenedzser nyújtott betekintést abba, hogy kereskedőként és szolgáltatóként az IGEPA Hungária Kft. hogyan tud ebben a fontos szerepkörben felelősen helytállni és pozitív példát mutatni.

Tevékenységünket két telephelyen folytatjuk, ahol a kollégáink kiemelt figyelemmel követik a regionális környezetvédelmi és társadalmi eseményeket, és azokon aktívan részt is vesznek. Az iskolakezdés előtt a *Ne dobd ki az iskolatászkád...!* elnevezésű akció során gyűjtöttünk össze a háztartásokból jó állapotú tanszereket, illetve füzetsomagokat állítottunk össze, melyeket eljuttattunk a szervezőknek. A *Hulladékért virágot* akcióban szintén a kollégák által a háztartásokból gyűjtött üveghulladékokat vittük el a hulladékudvarba, és a kapott komposztot a nyíregyházi telephely sziklakertjének gondozásához használtuk fel.

Társaságunk kiemelten fontosnak tartja, hogy munkatársai számára kellemes, biztonságos, inspiráló munkahelyi körülményeket és atmoszférát teremtsen, hozzájárulva ezzel egy vonzó, fenntartható és családbarát munkahely kialakításához. Szerencsére kollégáink kreatívan és hihetetlen lelkesedéssel állnak minden ilyen kezdeményezés mögé, így nem volt kérdés, hogy regisztráljunk-e a *Magyar Természetvédők Szövete-*



sége által meghirdetett pályázati felhívásra, mely a *Mi sokszínű kertünk* nevet viseli. A kollégáink által kialakított és gondosan ápoltság mellett közös összefogással és ötleteléssel a raktárunkban fellelhető alapanyagokból „bogárhótel” is készült.

A „zöld működésnek” a helyi kezdeményezéseken túl azonban számos más szempontja is érvényesül a hétköznapokban. Az IGEPA csoport 2023-ban csatlakozott az ENSZ Global Compact kezdeményezéséhez, ezzel is megerősítve elkötelezettségét a környezetvédelem iránt. A belső és külső tényezők felmérését követően több kulcsfontosságú témát és célt határoztak meg, melyek közül prioritást élvez a károsanyag-kibocsátás és az energiafogyasztás csökkentése, a takarékoskodás az erőforrásokkal, az átlátható ellátási láncok



biztosítása, az emberi jogok tiszteletben tartása és a termékbiztonság erősítése.

A fentiek alapján két témakörre fektetünk komoly hangsúlyt: a klímavédelemre és a fenntartható beszerzésekre – hangsúlyozza a termékmenedzser. – Beszerzőcsapatunk épít a régóta fennálló, értékes beszállítói kapcsolatokra, emellett olyan új kapcsolatok kiépítésén dolgozik, melyeknél szintén prioritást élveznek a fenntarthatósági követelmények. Büszkék vagyunk arra, hogy olyan stabil beszállítók állnak mögöttünk, mint a *UPM Raflatac*, mely vezető szerepet tölt be a fenntartható címkegyártásban, és az erőforrások gazdaságos hasznosítását tűzte ki célul. Az innovációkról, környezetbarát alapanyagairól és az üzletág trendjeiről *Váró Nóra*, a *UPM Raflatac* íves üzletágának igazgatója tartott csapatunknak egy jó hangulatú, inspiráló, magas színvonalú tréninget. Számunkra nagyon fontosak a *UPM Raflatac* által megfogalmazott közép- és hosszú távú fenntarthatósági célok, mint például a felhasznált alapanyagok nyomon követhetősége és a megújuló/újrahasznosított tartalom növelése, az erőforrások hatékony menedzselése.

Örömmel fogadtuk az újdonságnak számító *RecyCoat Plus PCR-FSC* mázolt öntapadókat, melyek 100%-ban újrahasznosított rostokból készülnek. Ezek a termékek azon túl, hogy funkciójukban tökéletesen helytállnak a szűz rostokból készülő anyagok helyett, elősegítik a körforgásos gazdaságot, és kisebb nyomást helyeznek az er-

dőkre. Hasonlóan fontos és hamarosan megvalósuló cél, hogy a *UPM Raflatac* által gyártott papíryanagok mindegyike *FSC* vagy *PEFC* tanúsítvánnyal rendelkezzen.

Az öntapadó anyagok kínálatát érintő „zöld” újdonságok mellett egy másik termékcsalád, az *Igepa* 100%-ban újrahasznosított alapanyagokból készülő saját brandje, az *IGEPA Circle* is széles szortimentet kínál a fenntartható alapanyagokat keresők számára.

Az *IGEPA Circle* az újrahasznosított papírok csoportján belül a prémium szegmensbe tartozik – pozicionálja a terméket Szabó-Botrágyi Anita –, és egyben a piac egyik legszelesebb választékát kínálja. Az *IGEPA Circle* papírok 100%-ban újrahasznosított alapanyagokból készülnek, és a speciális gyártási eljárásnak köszönhetően a *Premium White* változatok kivételesen magas fehérséggel is rendelkeznek, ami jelentősen megkülönbözteti őket a többi újrahasznosított papírtól. Széles termékválasztékunkkal biztosítjuk, hogy bárki megtalálhassa a tökéletes papírt a különféle alkalmazásokhoz: legyen szó mázolt (*CircleSilk White*, *CircleSilk Premium White*) vagy mázolatlan (*CircleOffset White*, *CircleOffset Premium White*) felületről, magas volumenítésű papírról (*Circlebulk*, *Circle Volume White*), mindegyikre kínálunk alternatívát. A kiváló minőséggel és a vezető környezetvédelmi tanúsítványokkal rendelkező *IGEPA Circle* termékcsalád a bizonyíték arra, hogy az újrahasz-



nosítás nem azt jelenti, hogy le kell mondani a minőségről.

Az IGEPA csoport többi tagjához hasonlóan az IGEPA Hungária Kft. 2011 óta rendelkezik FSC® minősítéssel, és folyamatosan bővül a készletről elérhető, FSC® tanúsítvánnyal rendelkező alapanyagok köre.

Tudatosan dolgozunk a portfóliónk fejlesztésén, 2023-ban és 2024-ben pedig komoly marketing erőforrásokat fordítottunk cégünk környezettudatos termékeinek népszerűsítésére és partnereink edukációjára. Ennek első lépéseként honlapunkat átalakítva külön aloldalt hoztunk

létre a környezetvédelemmel, fenntarthatósággal kapcsolatos témáknak. Az aloldalon kívül számos posztot szenteltünk honlapunkon és közösségi felületeinken a „zöld” témáknak, ügyelve arra, hogy minden fő divíziókban kínáljunk környezetbarát alternatívát (grafikai/reklámdekorációs/packaging), emellett a letölthető „Green line” elnevezésű katalógusunkkal is segítjük a tudatos termékválasztást. Ez a folyamat a jövőben is folytatódni fog, hiszen szerencsére egyre több gyártó és beszállító jelentkezik fenntartható megoldásokkal, melyeket mi is szívesen továbbítunk a hazai nyomdák felé.

Az IGEPA magyarországi vállalata a kezdetektől figyelemmel kíséri a GPwA Zöld díj kiosztóit. A zöld nyomdákat cégünk különdíjjal is támogatta (Colorpack 2013. és Dürer Nyomda 2015.), felhívva a figyelmet a környezettudatos gazdálkodás fontosságára. 2022-ben és 2023-ban az IGEPA elnyerte az „Év zöld papír-nagykereskedője” címet, és 2024-ben is újra beadta pályázatát.

Bízunk abban, hogy a tudatos döntésekkel és felelős lépésekkel az IGEPA Hungária azon az úton halad, hogy a fenntarthatósági célok és törekvések a stratégiánk legfontosabb pillérjévé váljanak. Ügyfeink és partnereink joggal várhatják ezt el tőlünk, mi pedig készen állunk a cselekvésre.

nyyme állásbörze

Nyomdaipari **ÁLLÁSBÖRZE**

 allas.nyyme.hu

Made in Japan

Békésy Pál

Oláh Nyomda

Nem tudom, ki hogy van vele, de én, amikor a kezembe akad egy műszaki cikk, mindig megnézem, hol gyártották. Persze az esetek döntő többségében Kína van feltüntetve készítő országment. Ez mára elfogadott, és egyre több és jobb minőségű terméket gyártanak ebben a hatalmas országban. Számomra mégis üdítő és izgalmas, amikor az szerepel egy spektrofotométeren, hogy Made in Japan. A többnyire digitális nyomdagépeiről ismert Konica Minolta cég két mérőműszerét korábban már bemutattuk a Magyar Grafikában. Az FD-7 és FD-9 mérőműszereket, valamint a hozzájuk kapcsolódó szoftvereket. Azóta azonban egy teljesen új műszert is kifejlesztettek, a MYIRO 1 spektrofotométert. És igen, ahogy megfordítjuk, ott virít a ráragasztott cédulán, hogy Made in Japan. Most lehetőséget kaptunk a Konica Minolta Magyarország Kft.-től és a Konica Minolta Sensing Europe BV svájci fióktelepétől, akik a szoftverhez adtak licenckódot, hogy ezt a színmérő műszert összevethessük a MYIRO 9 (FD-9) spektróval.

MYIRO 9

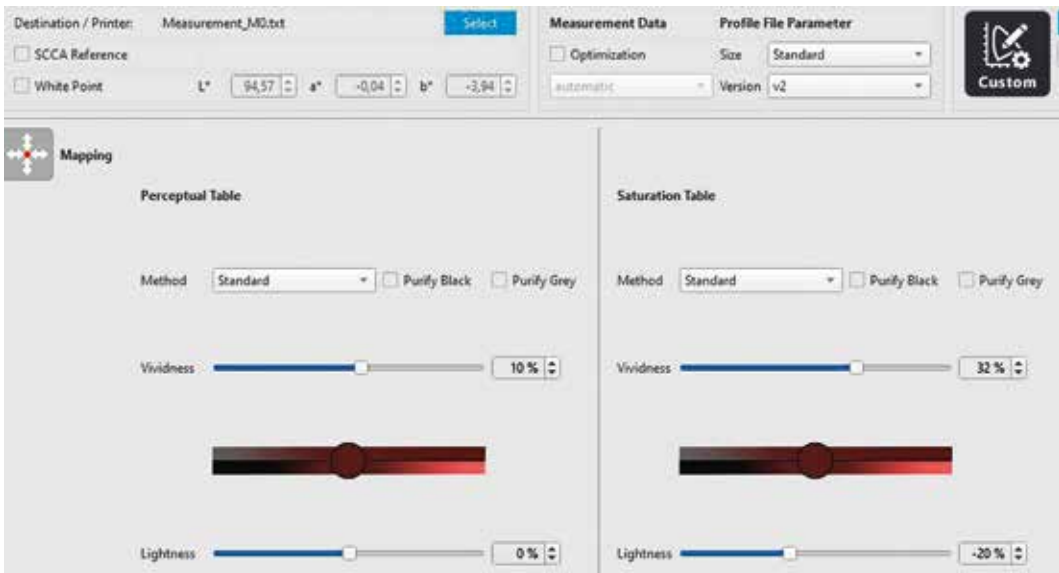
Ez a műszer tulajdonképpen nem új, hiszen megegyezik az FD-9, korábban tesztelt műszerrel, ezért most a részletes ismertetéstől eltekintek. Robusztus műszer, az egyszer biztos, súlya tekintélyt parancsoló, hiszen 11 kg. Ennek köszönhetően biztosan nem mozdul el mérés közben. Sajátos a mérési módja, mert nem szkennelve mér, hanem egyedi méréseket végez, de azt nagyon gyorsan. A sor végére érve onnan kezd a következő sor mérését visszafelé. Minden mérést megelőz egy szkennelés, ahol megállapítja, hogy a papíron hol van a mérendő felület. Így egy olyan proofot, amire a MediaWedge ábrát is rányomtattuk, hamar felismer, s tudja, hogy a papír mely részén kell mérni. Mivel mérés közben a hőmérséklet változik, a pontos méréshez hőmérséklet-kompenzációt is beépítettek. A mé-

rési eredményt minden mérési módban (M0, M1 és M2) azonnal elérhetjük. Ő tehát a viszonyítási alapunk, viszonylag költséges a beszerzése.

MYIRO 1

Ez az újonnan kifejlesztett műszer, ami szkennelő üzemmódban és spot üzemmódban is mérni tud. Rendkívül könnyű, kicsomagolás után az első meglepetés az, hogy külön bekapcsoló gombja van, amiért én adok egy piros pontot. A számítógéphez USB-n keresztül és WLAN-on keresztül is lehet csatlakozni. Ehhez csak annyit kell tenni, hogy első alkalommal USB zsinórral összekötjük a számítógéppel, majd megadjuk a wifi hálózat nevét és jelszavát, amihez a számítógép is csatlakozik, kikapcsoljuk a műszert, kihúzzuk az USB kábelt, és ismételt bekapcsolás után máris élvezhetjük a kábel nélküli mérés örömét. Úgy gondolom, mindenkinek a vágya volt, hogy megszabadulhasson a kábelek papír alá szorulásától, az állandó csatlakoztatástól. Tulajdonképpen 2024-ben ennek természetesnek kellene lenni, de sajnos nem az. Főleg az olcsóbb kategóriában. A tesztelés során talán ez volt az egyik legkellemesebb élményem. Így aztán még egy piros pontot kap a Konica.

A méréshez mellékelt sínen oldalirányban kell a műszert húzni, a méréssel párhuzamosan fekszik a műszer. A lábak tehát a sínen futnak, és nem érintkeznek a nyomattal, nem fogják azt megkarcolni. A műszert nagyon finoman, akadásmentesen lehet húzni, mindkét irányban. Még egy jó pontot be lehet húzni a MYIRO 1 mellé. Azt hiszem, minden color managementtel foglalkozó kolléga talákozott azal a problémával, hogy egy spektrofotométer vagy viszonylag olcsó és kevésbé pontos, vagy viszonylag (többnyire nagyon) drága, de pontos. Nos, a Konica a MYIRO 1 spektrofotométert is ellátta hőmérséklet-eltolódás kompenzációjával. Ez olyan dolog, ami miatt nagyon nagy piros



1. ábra. RGB ICC színprofil készítésekor az Advanced ablak

pontot érdemel a fejlesztő, mert ezt csak a drága spektrofotométerekbe építik be. Már tesztelés előtt feltételezhető, hogy ez egy pontos műszer lesz.

SZOFTVER

Új szoftvert kapott a két műszer, amit a MYIRO weboldaláról lehet letölteni, és mind a két műszerhez használható. A méréshez szükséges funkciók ingyenesen használhatók, de ingyenes a monitor kalibrálásához szükséges szoftverrész is, valamint a fényforrások mérését is elvégezhetjük. Egyedül a színprofil készítését végző programrész az, ami miatt licenctet kell vásárolnunk. A menürendszer rendkívül egyszerű, minden érthető és nem igényel túl sok szoftverismeretet a mérések elvégzése. Még a színprofil készítése is gombnyomásra működik, ha úgy akarjuk. Bár a szoftver a színprofilok készítéséhez több lehetőséget is felkínál, mindegyikhez magyarázatot fűz, és azonkívül, hogy a mérési fájl helyét és a generált színprofil helyét meg kell mutatni neki, más beállítást nem kell választanunk, ha az egyszerű módot részesítjük előnyben. Természetesen van egy Advanced lehetőség is, ahol rengeteg beállítással finomhangolhatjuk a színprofilunkat, de ehhez először a profilkészítésben érdemes elmélyedni. Az 1. ábrán látható RGB színprofil készítésekor az Advanced menüre kattintva meg-

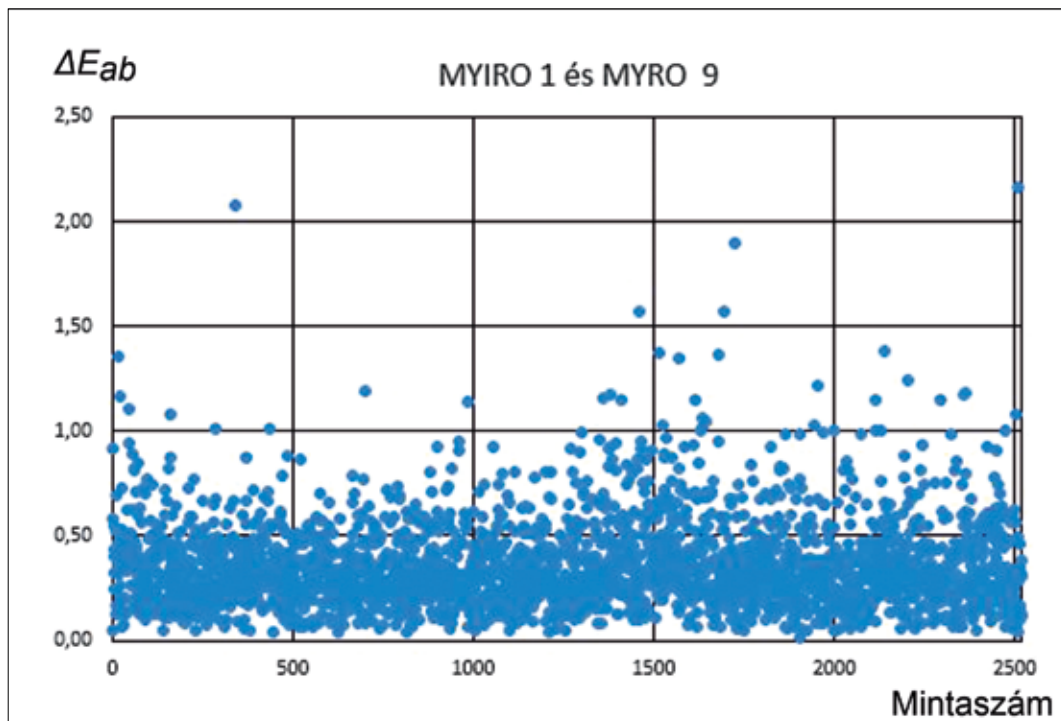
jelenő képernyő. A profilkészítési rész egy újabb piros pontot érdemel.

A monitor kalibrációja rendkívül egyszerű. Elvileg a MYIRO 1 felső részén van egy állványcsavarhoz megfelelő rögzítési lehetőség, én ehhez nem jutottam hozzá, így elfektettem a monitort, és így kalibráltam. Az alapkálibráció után készít egy ICC színprofil, majd a végén a megjelenítés minőségét kiemeli és ez egy PDF-ben el is menthető. A 2. ábrán a monitorra helyezett MYIRO 1 látható.

A MYIRO Tools szoftver a baslCCcolor szoftverre épül, ami a kedvenc színprofilkészítő program volt. Természetesen ezért is adok egy piros pontot.



2. ábra. MYIRO 1 monitor kalibrációja közben



3. ábra. A két műszer közötti színingerkülönbségek grafikusán ábrázolva

Az csak hab a tortán, hogy a régi Konica szoftverrel, az FD-S2w programmal egyéni mérőcsíkokat is tudunk készíteni, amit a MYIRO Tools-ban is lehet használni. A jövőben tervezi a Konica, hogy a saját szoftverét is felruhazza egyedi mérőcsíkok készítési lehetőségével.

MÉRÉSEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Az RGB színprofil készítéséhez ki lehet választani egy tesztábrát, ami 2520 mérőmezőt tartalmaz. A MYIRO 9 számára ez gyerekjáték, és gyorsan, precízen elvégezte a mérést. Szeretem nézni, ahogy mér, mint egy régi írógép, úgy kopácsol a mérőmezőkön. Kicsit féltem, hogy a MYRO 1 szkennelő sínével ennyi mérés nagyon sokáig fog tartani, de kellemesen csalódtam, mert elég gyorsan lehet a soron a műszert végighúzni, nem akad meg, nagyon finoman mozog. Erre is piros pontot tudok adni. Már csak az összevetés maradt hátra, amit egy Excel-táblázattal végeztem. Ahogy a 3. ábrán is látszik, nagyon jó eredményeket kaptam.

A MYIRO 1 és MYIRO 9 között az átlagos ΔE_{ab} színingerkülönbség 0,36, míg a maximális 2,17. A 3. ábrából az is látható, hogy 2520 mérőmezőből három esik ΔE_{ab} 1,5 fölé, és összesen kettő haladja meg a ΔE_{ab} 2 értéket. Ahogy sejtettem, a MYRO 1 egy nagyon pontos spektrofotométer, amiért nagy piros pont jár.

ÖSSZEFOGLALVA

A MYIRO 1 mérőműszer még a hozzá tartozó szoftver megvásárlásával együtt is az egyik legolcsóbb mérőműszer, a szoftver licencének megvásárlása nélkül talán a legolcsóbb. Rendkívül pontos, nagyon sok kényelmi funkcióval van ellátva, sokoldalú spektrofotométer. Mindenképpen érdemes számításba venni, ha spektrofotométer vásárlásán törjük a fejünket. Mi nem is törtük sokáig, megrendeltünk az Oláh Nyomdába egyet. A sok piros ponttal nálam megérdemelten lett a kedvenc. Ja, igen, mondtam az elején, hogy Made in Japan.

Anilox tisztaság és profit: Az összefüggések, amire lehet, még nem is gondoltál

AVAGY MIT VESZÍTHETSZ, HA NEM TISZTÍTOD MEGFELELŐEN AZ ANILOXHENGEREKET?

Csabai Bernát – Szabó Szabolcs
Grimex Magyarország Kft.

Ki mint vet, úgy arat – ez a közmondás tökéletesen illik a nyomtatás-előkészítés területére is. A nyomtatás végeredménye két elengedhetetlen tényezőről múlik: az aniloxhenger állapotán és a gép kezelőjének szakértelmén. Bár a nyomóformák, festékek és alapanyagok szintén fontos szerepet játszanak, ha egyszer beállítottuk őket, többnyire stabilak maradnak, így az aniloxhenger állapota és az operátor hozzáértése a legfontosabb befolyásoló tényezők a nyomtatási minőségünkre. Na, de melyikre lehet nagyobb ráhatásunk?

Az aniloxhengerek tisztasága mindig is kulcsfontosságú volt a nyomdák számára, mert a tiszta hengerek garantálják a nyomtatás egyenletességét, vagyis a minőségét. Ha a hengered nem száz százalékban tiszta, mégis mitől várod a tökéletes eredményt?

A szennyezett aniloxhengerből kevesebb festék jut a nyomatra, ami egyenetlen nyomatképet eredményez. Reprodukálni egy hónappal azelőtti nyomatot így több anyagot és időt igényel, ami csökkenti a nyomda hatékonyságát és végső soron a profitodat. A romló minőség pedig elégedetlen ügyfeleket és végül bevételkiesést okozhat.

Tudtad? Az aniloxhengerek tisztítása nem volt mindig könnyű feladat

Az aniloxhengerek tisztítása időigényes és nehéz folyamat volt, kezdetben vegyszerekkel és mechanikus eszközökkel, ami kockázatokkal is járt. A technológia fejlődésével a 80-as években az ultrahangos tisztítók hoztak alapvető változást. Az ultrahangos tisztítás mikroszkopikus buborékokat hoz létre, amelyek összeomlásakor fellazítják és eltávolítják a szennyeződésekkel anélkül, hogy károsítanák az aniloxhengerek felületét.

De miért érdemes neked is az Alphasonics rendszereit választanod?

Az ultrahangos technológia mára már kulcsszerepet játszik a flexónyomtatásban, lehetővé téve

az aniloxhengerek hatékony és biztonságos tisztítását, ami elengedhetetlen a kiváló nyomtatási minőséghez. Az Alphasonics Dual Frequency rendszere egyenletes hangeloszlást biztosít, minimalizálva a sérülések kockázatát, különösen a magas rácssűrűségű hengereknél. Az aktív kavitáció és az automatikus forgatás gyorsítja a tisztítást, és minden esetben eltávolítja a festékmарadványokat és szennyeződések, amelyek befolyásolnák a végtermék minőségét, így növelve a gyártásod hatékonyságát. Ez a technológia hosszú távú költségmegtakarítást és tartósan magas nyomtatási minőséget biztosít, versenyelőnyt nyújtva számodra a gyorsan fejlődő flexónyomtatási iparágban.

Ne hagyd, hogy egy piszkos henger hátráltassa az üzleted! Látogass el a linken található oldalra és ismerd meg, hogyan tudod hosszú távon megőrizni a nyomataid minőségét!

<https://www.grimex.hu/mg-alphasonics/>

Szeretnél magabiztosan dolgozni olyan környezetben, ahol tudod, hogy minden munkád hibátlan és egységes?

Ha Te is szeretnéd, hogy minden nyomatod azonos minőségben készüljön, akkor tiszta, kiváló állapotú aniloxhengerekre lesz szükséged. Ehhez az Alphasonics rendszerei tökéletes választásnak bizonyulnak.

Kerüld el messziről azokat, akik a „mély tisztítás”-t részesítik előnyben, mert ezzel csak a saját tisztítási rendszerük gyenge teljesítményéről szeretnék a figyelmet elterelni! Ha az anilox nem száz százalékban tiszta, akkor piszkos. Ez ilyen egyszerű!

Ne fogadj el semmit, ami nem biztosítja a maximális tisztaságot, mivel az aniloxhengerek tisztaságának figyelmen kívül hagyása nemcsak operatív problémákat eredményez, hanem komolyabb gazdasági következményekkel is járhat számodra, amelyek alááshatják az üzleti céljaidat!

Az automatizált hulladékkezelés hogyan segíti növelni egy termelőgép megtérülését?

Kaposvári Edina

Egy cég gyártóberendezései a vállalkozás gerincét alkotják, viszont költségvonzatuk is tetemes. Éppen ezért – függetlenül attól, hogy vágógépet, csomagológépet, flexónyomó gépet vagy más típusú berendezést üzemeltet egy cég – elengedhetetlen, hogy maximalizálja azok értékét és megtérülését. Egy gép által termelt hulladék – ha nem megfelelően kezelik – komoly akadályokat jelenthet a berendezés kapacitása és termelékenysége szempontjából. A termelés leállítása a vágott hulladékok, mátrixtekercek vagy akár a hulladékkezelő rendszer eltömődéseinek kezelése miatt fennakadásokat okoz egy gyártási folyamatban, ami hosszú távon jelentős bevételkiesést eredményezhet. Szerencsére van erre egyszerű megoldás. Viszonylag kis ráfordítással egy automatizált hulladékkezelő rendszer áramvonalsíthatja egy cég termelőberendezéseinek hatékonyságát, ami közvetlenül nagyobb nyereséget jelent a vállalkozás számára.

A HATÉKONYSÁG NÖVELÉSE NEM JELENT EGYSZERRE KÖLTSÉGNÖVEKEDÉST

Meglévő gépek teljesítményének növelése újabb berendezések vásárlása helyett, önmagában pénzügyi szempontból is értelmes döntés. Nézzünk egy példát! Ha mondjuk, egy nyomdának van húsz gyártógépe, és azok hatékonyságát 5%-kal tudja növelni egy olyan megoldással, amely kevesebbe kerül, mint egy új gép beszerzése, az sokkal okosabb módja a növekedésnek. Ez könnyedén elérhető egy automatizált hulladékkezelő rendszerrel. Ez a rendszer például egy flexó nyomógépből származó mátrixhulladékot vagy egy vágási folyamatból eredő vágott anyagokat ledarálja a kívánt méretre a megsemmisítéshez, válogatáshoz vagy újrahasznosításhoz, majd egy olyan konténerbe továbbítja, amely jelzi, ha megtelt. A folyamat az elejétől a végéig zökkenőmentes, folyamatos, és nem igényel emberi beavatkozást.



A CÍMKEGYÁRTÁS JÖVEDELMEZŐSÉGÉNEK FOKOZÁSA

Az automatizált hulladékkezelő rendszerek jelentősen növelhetik a teljes termelékenységet. Nézzük meg először, hogy mit jelent ez a címkegyártásban! A címkegyártáshoz használt nyomó- és feldolgozógépek nagy mátrixtekerceket hozhatnak létre, amelyeket el kell távolítani és egy hulladéktárolóba kell elhelyezni. Minden egyes alkalommal, amikor erre sor kerül, a kezelőnek le kell állítania a gépet, le kell vennie a tekerceket, el kell vinnie valahova a megsemmisítéshez, vissza kell jönnie, esetleg közben megáll egy kávéra és beszélgetésre, újra kell indítania a gyártási folyamatot. Tegyük fel, hogy ez legalább hat percet vesz igénybe. Lehet, hogy ez a hat perc jelentéktelennek tűnik, de ha a kezelő

ezt óránként egyszer megismétli, az egy 10%-os hatékonyságsökkenést eredményez. Egy automatizált hulladékkezelő rendszerrel ez a probléma nagyrészt kiküszöbölhető, mivel a mátrixhulladék folyamatosan eltávolításra kerül, emberi beavatkozás és gyártási folyamat megszakítása nélkül. További előnyök is vannak. A mátrix folyamatos eltávolításával nagyobb alapanyagtekerceket lehet használni, amelyeket ritkábban kell cserélni, és ezáltal hosszabb gyártási menetek futtathatók. Ráadásul az automatizált folyamat munkaerőköltséget takarít meg, és minimalizálja a dolgozók egészségügyi és biztonsági kockázatait, amelyek komoly pénzügyi következményekkel járhatnak. Emellett mérsékeli a szállítási költségeket is, mivel a hulladék kisebb méretben kerül ledarálásra, ezáltal csökkentve annak teljes térfogatát.

MEGOLDÁSOK VÁGOTT HULLADÉK HULLADÉKKEZELÉSÉRE

Most nézzünk meg néhány olyan területet, ahol az automatizált megoldások javíthatják a vágott hulladék kezelését a darálás, átalakítás, extrudálás és más hulladékot termelő folyamatok során!

Egyes esetekben a vágott hulladékot hasonló módon tekerceslik fel, mint a mátrixot, de az anyag mérete és vastagsága miatt a hulladék rövid idő alatt nagy méretűvé és nehezen kezelhetővé válik, ami nemkívánatos leállásokat eredményezhet. Máskor a hulladékokat egyszerűen kifűjják egy gép melletti tartályba, ami terjedelmes, zajos, sok port és rendetlenséget okoz. Egy automatizált megoldás teljes mértékben megszünteti ezeket a problémákat, mivel a vágott hulladékot hatékonyan és folyamatosan távolítja el, megszakítások nélkül. Emellett az üzemben helyet szabadít fel, és rendezettebb, tisztább munkakörnyezetet teremt, ami különösen vonzó lehet, ha potenciális ügyfelek látogatják meg a létesítményt.

Fontos megjegyezni, hogy nem minden hulladékkezelő rendszer egyforma. Vannak olyan hulladékkezelő rendszerek, amelyek nem kimondottan vágott hulladék darabolására és szállítására lettek kialakítva, ezért könnyen eltömődnek. Ezeknél a rendszereknél akár fél órát vagy annál többet is igénybe vehet a probléma elhárítása, mielőtt a termelés folytatódhat. Ezenkívül különböző hulladékkezelő rendszerek különböző mennyiségű energiát igényelnek a működés-

hez. Vannak példák arra is, hogy gyártóüzemek háromszor annyi energiát használnak fel, mint amennyi a hulladék eltávolításához szükséges.



HOGYAN CSÖKKENTHETI A KÖRNYEZETI TERHELÉST AUTOMATIZÁLT HULLADÉKKEZELÉssel?

A dán *Lundberg Tech* hulladékkezelő rendszereket gyártó cég kulcsfontosságú eleme a granulátor. Ez egy speciálisan tervezett berendezés, amely a hulladékot apró darabokra darálja, mielőtt máshová továbbítaná azt. A kis darabokra darált hulladékkal több szempontból is könnyebb dolgozni. Az első előny a hulladék térfogatát érinti. Minél kisebb darabokra aprítjuk a hulladékot, annál kevesebb helyet foglal. Ez sokkal hatékonyabbá teszi a szállítást, akár a saját létesítményen belül, akár – ami még fontosabb – amikor visszakerül az eredeti beszállítóhoz újrahasznosításra vagy komposztálásra. Minél kevesebb utat kell megtenni, annál kevesebb üzemanyag fogy, és annál kevesebb CO₂ kerül a levegőbe, nem beszélve a rejtett tényezőkről, mint a zajszennyezés, az ütterhelés, az alkatrészek kopása stb. Ezenkívül a *Lundberg Tech* automatizált hulladékkezelő rendszerei kiválóan alkalmasak a hulladék szétválogatására és elkülönítésére is. Ez kézi erővel nem lenne megvalósítható, viszont a darálás biztosítja, hogy a papír, karton, műanyagok vagy más anyagok a megfelelő újrahasznosítási és komposztálási csatornába kerüljenek. Ez jelentősen csökkentheti a valódi hulladék mennyiségét, így elősegítve a körforgásos gazdaságot.

A megfelelő anyagszétválogatás azt is lehetővé teszi, hogy a hulladékanyagot egy összetett anyagba integrálják, amely új életet kap egy teljesen más alkalmazásban, például utakhoz vagy szigeteléshez. Az automatizált hulladékkezelő rend-



MEGFELELÉS A SZABÁLYOZÁSOKNAK

Egy másik fontos tényező, hogy a vállalkozások ma szigorú környezetvédelmi előírásokkal szembe-sülnek, mint például az EU Környezeti Fejlesztési Céljai és az ESG jelentési követelmények, amelyek irányítják és szabályozzák a hulladékgazdálkodási gyakorlatokat. Sok ilyen előírás kötelező, és a vállalkozásoknak minden eddiginél átláthatóbbnak kell lenniük környezetvédelmi erőfeszítéseik és kezdeményezéseik tekintetében.

szerek képesek az anyagokat előre meghatározott kritériumok alapján szétválogatni, például típus és szín szerint, amely minimalizálja a keresztzennyeződést, ami befolyásolhatná az új termék minőségét.

KEVESEBB ENERGIAFELHASZNÁLÁS

Az automatizált hulladékkezelő rendszerek egy másik előnye, hogy segítenek csökkenteni az energiafogyasztást a termelési folyamat során. Mivel a hulladéktávoltítás miatt a gyártógépeket nem kell állandóan leállítani, majd újraindítani, így a gép indulásakor keletkező többletenergia-felvétel megszűnése hosszú távon csökkenti az energiaköltségeket is.

AZ AUTOMATIZÁCIÓVAL MINDENKI NYER

Az automatizált hulladékkezelő rendszer az egyik legjobb módja annak, hogy egy cég elérje fenntarthatósági céljait, és előremutató, felelős vállalkozásként pozícionálja magát a piacon. A *Lundberg Tech* által kínált hulladékkezelési megoldásokkal az Ön vállalkozása is nagy lépést tehet előre a környezeti felelősségvállalás, a szabványoknak való megfelelés és a nagyobb termelési hatékonyság felé. A *Lundberg Tech magyarországi képviselője, a Prosystem Print Kft.* az Ön cégének igényeire szabva tud megoldást kínálni egy fenntarthatóbb és automatizált hulladékkezeléshez. Ingyenes felméréssel és tanácsadással szívesen segítünk Önnek is.

www.prosystem.hu



Merüljön el a művészi kifejezés világában az Antalis kreatív papírjaival!

antalisTM

A kreatív papírok a kifejezés első számú alappillérei. Legyen a papír bármilyen, felhasználása meghatározza az alkotót és szemléleti világát!

Az Antalis kínálatában számos márka szerepel, hogy minden igényt ki tudjunk elégíteni, és segítségül elkészítettük mintakönyvünket is!

Milyen márkákat tartalmaz a mintakönyv?

Conqueror

- ◆ 15% pamuttartalom, amely meleg tapintást biztosít.
- ◆ Megtartott felületek: *Wove*, *Laid*, *CX22*, illetve színek: *Diamond White*, *Brilliant White*, *High White*, *Oyster*, *Cream* és *Vellum*.
- ◆ Az új Conqueror Laid érdekessége javult a régi felülethez képest.
- ◆ Elérhető vízjellel is.
- ◆ EU Ecolabel tanúsítvánnyal rendelkezik, továbbá 4 csillagos Green Star SystemTM minősítéssel.



Keaycolour

- ◆ Negyvenöt színből álló portfólió, ebből 25 árnyalat változatlan maradt.
- ◆ Kilenc színcsalád a paszteltől az élénk, féltónusú és intenzív árnyalatokig.
- ◆ A teljes választék 100%-ban szűzrostú lett, közöttük a Camel és Chalk színek is.

Olin Design

- ◆ Három felület: *Rough*, *Smooth* és *Regular*, illetve négy új fehér árnyalat: *Ultimate White*, *Bright White*, *Soft White* és *Warm White*.
- ◆ Az Olin Design fehérebb, mint korábban, az Ultimate White CIE 170-es a legfehérebb papír a piacon.
- ◆ EU Ecolabel tanúsítvánnyal rendelkezik, a Soft és Warm White pedig optikai fehéritő használatától mentes.

Olin Colours

- ◆ A régi Pop'Set Olin Colours néven bekerült az Olin márka családjába.
- ◆ Huszonhat színből álló választék, melyből tíz árnyalat testreszabott, kilenc megegyezik a korábbi kínálattal és nyolc új színnel bővült (*Baby Blue, Baby Pink, Blush, Cherry, Cobalt, Jungle Green, Light Blue, Orange*).
- ◆ A Black szín 700 g/m²-ig érhető el.

Curious Collection

- ◆ Megtartott felületek: *Matter, Metallics, Skin, Transluents* és új almárkaként a *Keaycolour Particles* felület a Curioshoz csatlakozik.

Rives

- ◆ Texturált felületű, klasszikus, geometrikus és a divat által inspirált papír.
- ◆ Hét felületben érhető el: *Tradition, Laid, Linear, Design, Shetland, Sensation Tradition, Sensation Tactile*, továbbá három árnyalatban: *Bright White, Natural White* és *Pale Cream*.
- ◆ A Sensation mázolt papír kiemelkedő nyomtatási eredményt kínál rövidebb száradási idővel.
- ◆ A versenytársaktól eltérően a Rives Tradition nem offline (szárazon) prégeléssel készül, hanem nedves prészakaszban prégező hengerek segítségével, amelyek finom, de jól látható texturát adnak neki.

Minden kreatív papírunk FSC® tanúsítvánnyal rendelkezik!

És ez nem minden! Portfólióink további márkákkal bővült.

Delos

- ◆ Az ikonikus termékcsomagoláshoz a luxus végfelhasználók számára.
- ◆ Természetes érintés tiszta és ragyogó fehérséggel.
- ◆ 120–450 g/m²-ig, háromféle felületben (*Nature, Wove, Wove Recycled*) és négyféle fehér és krém árnyalatokban (*Ultra White, Brilliant White, White 50% Recycled, Cloud*).
- ◆ Új Delos Recycled fenntartható alkalmazásokhoz.
- ◆ Tökéletesen alkalmas: többszintű dombornyomásra, prégefóliázásra, gyűrésre és hajtogatásra, magasnyomásra, ofszetnyomásra.
- ◆ FSC® tanúsítvánnyal rendelkezik.



Curious Particles

- ◆ A Keaycolour családból vált ki és került a Curious termékcsaládba.
- ◆ 50%-ban újrahasznosított tartalommal, 25% nádcukor és 25% bambusztartalommal gyártják.
- ◆ 120–240–320 g/m²-ben érhető el, és három árnyalatban: *White Java, Natural Lily Flower* és *Cream Rose*.
- ◆ Szén-dioxid-kompenzált (a fennmaradó CO₂-kibocsátás egyensúlyban van a Climate Partner partnerségi elvárásaival).
- ◆ FSC® tanúsítvánnyal rendelkezik.

Olin Design Recycled

- ◆ 90–400 g/m² és CIE 135 fehérségű, mint a régi Olin High White.
- ◆ Új, fogyasztás utáni 100%-ban újrahasznosított papír egyenletesen érdes felülettel.
- ◆ Prémium termékcsalád a vállalati arculat kialakításához.
- ◆ Alkalmas: ofszet-, UV-, szita- és dombornyomásra.
- ◆ FSC®, EU Ecolabel és Blue Angel minősítéssel rendelkezik.

Rives Sensation Tactile Recycled

- ◆ 140–250–350 g/m²-ben érhető el természetes tapintással ofszetnyomtatáshoz.
- ◆ A Rives Sensation egy könnyített felületű mázolt papír, amely javítja a nyomatképet és lerövidíti a száradási időt.



Prégelt Keaykolour

- ◆ A luxuscomagolás elengedhetetlen terméke.
- ◆ 340 g/m²-ben érhető el, öt felületben (*Extra Rough, Buckram, Cedar, Leather, Saffiano*), fekete és fehér színben.
- ◆ Az Extra Rough a legérdesebb felületű papír a Keaykolour családban.
- ◆ A fekete nagyon jó fényállósággal rendelkezik, és nem tartalmaz szenet.

Conqueror Connoisseur

- ◆ 100%-ban pamuttartalmú papír, melyet formahengeres papírgépen gyártanak.
- ◆ 120-tól 600 g/m²-ig érhető el kétféle felületben (*Wove és Rag*), 120 g/m² gramm súlyban SRA2 méretben pedig új halványfényű és -árnyékú vízjellel.
- ◆ Kiváló minőségű papírok a tökéletes nyomtatási eredményért.
- ◆ EU Ecolabel tanúsítvánnyal rendelkezik.



Fontos tudni, hogy bár sokan próbálták és próbálják másolni termékeinket, a különbség kirívó! Az igazán kreatív szakemberek a piacvezető márkákat választják! Nem a másolatokat!

A megújult portfólióról az alábbi linken tudnak bővebb információkhoz jutni:
<https://www.antalishu/fooldal/tevekenyseguink/nyomdai-megoldasok/termekek.html>
 vagy forduljanak hozzánk bizalommal az ertekesites@antalishu.com
 e-mail címen, illetve a 06 80 180 266-os kék számon!

antalis ^{TEAM}

Fenntarthatóság és minőség KURZ módra

GONDOLJUK ÚJRA, HOGY MI MINDEN LEHETSÉGES!



Bár az idei év legfontosabb nyomdaipari eseménye – a drupa – véget ért, engedjék meg, hogy Markus Hoffmann (igazgatósági tag, a Packaging & Print területünk elnöke) összefoglalóját közvetítem azzal kapcsolatosan, hogy mi az az öt legfontosabb pillér, amin az elmúlt években töretlenül dolgoztunk.

1. Piaci visszajelzések alapján büszkén és bátran állítjuk, hogy a KURZ a legjobb választás abban az esetben, ha a termék csomagolását egyedivé kívánjuk varázsolni. Legyen szó akár analóg vagy digitális felületnemesítésről, nálunk teljes megoldási csomagot kap, egy kézből!

A piacon elérhető legszélesebb digitális felületnemesítő gépválasztékot mutattuk be, beleértve a DM-Maxliner 3D-t, a mi fenevadunkat! Szerintünk, ha az egy menetben történő digitális lakkozásról és metalizálásról van szó, akkor az igazi profit 5000 ív/óra sebességen kezdődik!

2. Széles körű megoldást kínálunk a márkák védelmére, kombinálva a virtuális és fizikai eszközöket, nem lemondva a vonzó megjelenésről sem. A Vinfoil céggel együttműködve kifejlesztettük azt az ofset hideg fóliázó egységet, amely pozícionált hologramok elhelyezésére képes. Ez a forradalmi megoldás igazi áttörést jelent az iparban!

3. Megérkezett az ECOFIN® termékcsalád.

A jövőben nem lehet kérdés az, hogy vajon tud-e a KURZ költséghatékony megoldást kínálni a specialitásokon kívül. Ha mégis, akkor a válaszuk egy hatalmas IGEN lesz!

Ez vajon kompromisszumokkal járhat az eddig megszokott magas minőségi színvonalat tekintve? NEM, sőt! Figyelemmel kísérve a vevői visszajelzéseket, biztosan állíthatom, hogy a történetünk egy újabb, sikeres mérőföldkövéhez érkezünk.

4. Digitális szoftvereink – ideértve a DREAM-COMPOSER-t is, amelyben a virtuális világ a valósággal találkozik – különleges, költségha-





tékony megoldást kínálnak különböző nyomdai fázisokban.

3D vizualizálná dobozát, címkéjét? Olyan felületnemesítési megoldásokkal látná el azokat, mint prézelés, domborítás, digitális metalizálás? Mindezt fizikai modellgyártás nélkül? Igen, velünk ez is lehetséges!



És akkor megérkeztünk ahhoz a pillérhez, amivel a cikkünkben részletesebben kívánunk foglalkozni, ez pedig a fenntarthatóság.

5. Aki úgy döntött, hogy meglátogatja a standunkat, igazi tényeket láthatott. Nemcsak amolyan környezettudatosnak titulált látszatomegoldásokat, hanem annak a tízéves, kitarító munkának és az ezen kutatásokat lehetővé tevő óriási beruházásnak az eredményeit is, amelyek kizárólag a KURZ-nál elérhetők.

Lássuk a tényeket!

Fenntarthatósági fejlesztéseink a 3R – Reduce, Reuse, Recycle – rendszer mentén haladnak, azonban mint minden más területen, itt is igye-

keztünk újragondolni mindazt, ami lehetséges. Amikor a piacon elsőként, 16,7%-kal, 12 mikronról 10 mikronra csökkentettük a prégfóliák vastagságát, sokan kételkedtek abban, hogy a koncepció működni fog.

Tévedtek!

A termék nemhogy nem működik, hanem még rengeteg előnnyel is szolgál a felhasználók számára, mivel a vékonyabb hordozó miatt nagyobb prézelési sebesség érhető el és csökkenthető az applikációs hőmérséklet.

Hogy mi jelenti a legnagyobb elismerést? Az, hogy mára minden ismert versenytárs követi az irányt, így jelentek meg szép lassan a piacunkon is a 11 és 10,5 mikronos termékek. Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy vajon van-e fejlesztési cél a 10 mikronos határon túl?

Nemhogy fejlesztési cél van, mára piacvezető termékek is léteznek. Fontos tudni, hogy minden ilyen termékre szabadalmi eljárás van folyamatban. Gondolta volna korábban valaki, hogy 2024-ben már 6 mikronos termékkel fogunk hideg fóliázni, amely a hordozó 50%-os csökkentését jelenti? Számított valaki arra, hogy ez az innováció új távlatokat nyit majd a technológiában?

A tények magukért beszélnek.

- ◆ Olyan kartonok is dekorálhatóak, amelyekre ez idáig nem volt precedens.
- ◆ Akár 25%-kal csökkenthető az applikációhoz szükséges ragasztó mennyisége.
- ◆ A hosszabb tekercsek lehetővé teszik az állásidő minimalizálását.
- ◆ 50%-kal kevesebb műanyaggal terheljük a környezetet.

Haladjunk szépen tovább a 3R mentén! Mi a következő lépés?

Használjuk újra a fóliát! Tényleg erre biztatja az ipart egy olyan vállalkozás, amely transzfertermékek gyártásával foglalkozik?

Nemcsak biztatja, hanem megoldást is kínál!

A DISTORUN® hideg transzfer egységünk bármely flexógép sínrendszerére felszerelhető és azon könnyen mozgatható. Foil saving megoldást kínál, tehát a transzfer során a leggazdaságosabb anyagfelhasználást teszi lehetővé. A modern szervó- és szenzortechnológiának köszönhetően a transzfertermék regiszterpontosan újrafelhasználható. Szkenelje be a QR-kódot, nézze meg a működés közben!

Ha mindent megtettünk az első két lépésben, tehát csökkentettük, amit csökkenteni lehetett és újrahasználtuk, amit újra lehetett használni, akkor eljött az idő, hogy hasznosítsuk is újra, amit újra lehet hasznosítani!

Egyre sűrűbben keresnek meg az ügyfelek azal a kérdéssel, hogy... – Petra, van megoldások arra, hogy a használt fóliám ne a hulladékban landoljon?



A válaszom pedig az, hogy igen, hamarosan megtörténik a RECO SYS 2.0 programunk kiterjesztése a régiókra is, hiszen jelenleg az utolsó, területi szabályozások vizsgálatának fázisában vagyunk.

Mit jelent a RECO SYS program?

- ◆ A koncepció 2014 márciusában került először terítésre.
- ◆ 2018-ban megtörténtek az első, sikeres extrudálási tesztek, amelyeket a visszaforgatott PET-ből készült granulátum felhasználásával folytattunk.
- ◆ Az ígéretes tesztek után a KURZ család jóváhagyta a beruházási tervet és 2019-ben megkezdődött az újrahasznosító központ létesítése Németországban, amely mára 500 tonna éves kapacitással működik.
- ◆ A RECO POUND (az ügyfelektől visszazállított PET hordozóból előállított PET granulátum) anyagból először különböző, dekorálható műanyag termékek gyártására került sor, azonban a program mára a 2.0 verzióba lépett, amely során már rPET anyagot tudunk gyártani, amit fel tudunk használni saját termelésünkben. Ez a hordozó 45%-ban rPET, a maradék 55%-ban szűz PET anyagból fog készülni, és egy hatalmas lépést jelent a zárt hurkú gyártási folyamat megvalósítása felé.

Mi a célunk 2025-re?

5000 tonnára emelni az újrahasznosító üzem kapacitását és a jelenlegi (legfőképpen német) partnerek listáját bővíteni olyan lojális ügyfelekkel, akiknek fontos, hogy piaci előnyre tegyenek szert a karbonlábnyom igazolható csökkentésével.

KURZ 

Dósa László
Managing Director

LEONHARD KURZ South-East Europe Kft.
and KURZ Czech & Slovak s.r.o.
Phone: +36 1 433 4321
mailto: dosa@kurz.hu



KURZ 

Richnyovszki Petra
Sales Manager

Business Area Application,
Industrial Products and Security
Phone: +36 1 433 4321
mailto: richnyovszki@kurz.hu



imagePROGRAF PRO-1100

A2-ES ASZTALI NYOMTATÓ A LEGMAGASABB MINŐSÉGGEL ÉS TARTÓSSÁGGAL

Canon

A Canon Europe bejelentette a várva várt imagePROGRAF PRO-1100 modell megjelenését, amely az A2-es asztali tintasugaras professzionális nyomtatócsalád zászlóshajója. Az imagePROGRAF PRO-1100 kifejezetten a profi fotósok és a lelkes rajongók számára készült, és úgy tervezték, hogy kivételes fotóminőséget és tartósságot biztosítson.

A nyomtató új mércét állít fel a fotónyomtatásban, a sorozathoz újonnan kifejlesztett LUCIA PRO II pigmenttintával. A már elérhető imagePROGRAF PRO-1000 modellhez képest páratlan képminőséget és szélesebb szín spektrumot kínál, így lélegzetelállító mélységű és részletgazdagságú nyomtatásokat készít, megragadva a fotózás legfinomabb árnyalatait is.

A nyomtató fejlett tintatechnológiája figyelemre méltó fény- és karcállóságot biztosít, így a kiváló minőségű nyomtatott művek évtizedekig nagy becsben megőrizhetők, fényállóságuk akár 200 évig is kitarthat – tökéletes archiválási és dokumentációs célokra. A 12 tintás pigmentrend-

szer szélesebb színskálával egyenletes színátmenetet, valamint mélyebb feketéket és kékeket biztosít, így korábban nem látott részleteket és mélységeket tár fel, különösen a tájképek, tengeri tájképek és a kihívást jelentő árnyékos területek esetében. Ez a részletgazdagság biztosítja a felhasználók számára – a lelkes amatőröktől a kiállításra készülőkig –, hogy nyomataik hűen tükrözzék az eredeti képet.

Azok számára, akik szeretik a matt felületet művészi papírokon, a matt fekete tinta drámaian növeli a fekete sűrűséget, gazdag, mély fekete színt eredményezve, amely életre kelti a képeket, különösen fekete-fehér fotózásnál. Azok számára, akik a fényesebb felületeket kedvelik, az imagePROGRAF PRO-1100 a Chroma Optimizálót használva a fényes és félfényes papírokon is kivételes minőséget biztosít az egyenletes fényesség és a kifinomult kifejezés érdekében. A megbízható karcállóság mind a fényes, mind pedig a félfényes nyomatok esetében megkönnyíti azok kezelését a keretezés, csomagolás, szállítás és kiállítás során. Ezek a fejlesztések az imagePROGRAF PRO-1100-at a Canon eddigi leg-





fejlettebb és legkifinomultabb nyomtatási megoldásai közé emelik.

Ákár próbanyomatokat nyomtat, akár oktatási környezetben, például fotóiskolában vagy egyetemen dolgozik, az imagePROGRAF PRO-1100 kiküszöböli a nagyobb méretű nyomatok külső szolgáltatónál történő nyomtatásának szükségességét. Az imagePROGRAF PRO-1100 ugyanazzal a nyomtatófejjel, tintákkal és szoftverrel rendelkezik, mint a nagyobb modellek (imagePROGRAF PRO-6600, PRO-4600 és PRO-2600), így a 17"-től egészen a 60"-os szélességig tökéletes konzisztenciát biztosít a különböző nyomtatási méretek között. Ezáltal ideális választás azon fotósok számára, akik a kisebb méretű beállítások rugalmasságát szeretnék élvezni



a proofoláshoz, ugyanakkor szeretnék megtartani a nagyobb formátumokra való egyszerű átméretezés lehetőségét professzionális fotólaborban. Az imagePROGRAF PRO-1100 tökéletesen működik a Canon Professional Print & Layout szoftverrel is, amely zökkenőmentes munkafolyamatokat biztosít, így a fotósok magabiztosan nyomtathatnak.

A nyomtató magán viseli a nagy teljesítményt jelképező ikonikus piros vonalat, és a múlt hónapban megjelent EOS R1 és EOS R5 Mark II zászlóshajó fényképezőgépek megjelenését követi. A fotósok a kép megörökítésétől egészen a nyomtatásig bízhatnak a Canonban, mely kivételes eszközöket biztosít kreativitásuk kifejezésének minden lépéséhez.

A 2024 szeptemberétől kapható új modell mérőkövet jelent a Canon képalkotóiparban elért innovációjának történetében, és új mércét állít fel a professzionális fotónyomtatás terén. A franciaországi Perpignanban megrendezésre kerülő Visa pour l'Image rendezvényen részt vevő akkreditált fotósok felkereshetik a fesztivál központjában található Canon élményközpontot, ahol az új imagePROGRAF PRO-1100 nyomtatóval kinyomtathatják portfóliójuk egy képét.

Az imagePROGRAF PRO-1100 modellel kapcsolatos további információkért, kérjük látogasson el a következő weboldalra:

<https://www.canon.hu/printers/imageprograf-pro-1100/>

Platina minősítést kapott a Metsä Board



91/100 PONTOT ÉS PLATINA SZINTŰ MINŐSÍTÉST ÉRT EL
AZ ECOVADIS FENNTARTHATÓSÁGI ÉRTÉKELÉSBEN

A Metsä Board, Európa vezető friss rost alapú prémium karton gyártója ismét megszerezte az EcoVadis fenntarthatósági értékelésének legmagasabb, platina szintjét, meghozta rekordmagas pontszámával. A vállalat 2017 óta minden évben eléri a legmagasabb minősítést.

A Metsä Board mind a négy értékelt kritériumban kiemelkedő eredményt mutatott, és az összesített 91/100-as pontszámával a papír-, karton- és csomagolóanyag-gyártók felső 1%-ába került. A korábbi értékeléshez képest javulás mutatkozott az összesített eredményben (87/100), elsősorban a munkavállalói jogok és emberi jogok témakörben elért 90/100-as értékelésnek köszönhetően. A környezetvédelmi teljesítmény terén a vállalat zsinórban harmadik éve kapott maximális, 100/100-as értékelést.

„A vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) kulcsfontosságú része stratégiánknak és napi operatív működésünknek. Jelentősen fejlesztettük fenntarthatósági riportjainkat és az EU vállalati fenntarthatósági jelentéstételi irányelve (CSRD) már most meghatározza Fenntarthatósági Nyilatkozatunk 2023-as tartalmát és struktúráját. Az átlátható riportálás nemcsak fenntart-

hatósági stratégiánkat és cselekvéseinket emeli ki, hanem hozzájárul a megbízható értékelésekben, például az EcoVadis-ban elért eredményekhez is” – mondta Mika Joukio, a Metsä Board vezérigazgatója.

Az EcoVadis egy platformot kínál, amely lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy globálisan értékeljék beszállítóik környezeti és társadalmi teljesítményét. A fenntarthatósági értékelő lap négy fő kritérium mentén osztályoz: környezetvédelmi hatás, munkavállalói és emberi jogok, etikai normák, valamint fenntartható beszerzési gyakorlatok. Az értékelési módszertan összhangban van a nemzetközi vállalati társadalmi felelősségvállalási szabványokkal, beleértve a Global Reporting Initiative-t (GRI), az ENSZ Globális Megállapodását, valamint az ISO 26000 szabványt.

A Metsä Board kiemelkedő környezetvédelmi eredményei többek között a rostanyag-felhasználás hatékonyságában, az energia- és vízgazdálkodás optimalizálásában, valamint az alacsony ökológiai lábnyomú gyártási folyamatokban rejlenek. A vállalat termékei megfelelnek a legszigorúbb fenntarthatósági előírásoknak, beleértve az FSC® és PEFC™ tanúsítványokat, valamint a körforgásos gazdasági modell követelményeit.



Ünnepélyesen átadták a Sipospack Kft. új gyártóüzemét

A Sipospack Kft. hazánk egyik legmeghatározóbb csomagolótechnikai cége. A cég a beruházásnak köszönhetően megduplázta a gyártócsarnok jelenlegi méretét, illetve a bővülésnek, az új gépeknek köszönhetően a hulladékfelhasználás komplexebb módon lesz jelen a cég életében.

A Sipospack Kft. negyven éve fejlődik, folyamatosan bővül. Sokszor úttörő szerepet vállalva új technológiákat vezet be. Sipos Gyula, a Sipospack Kft. ügyvezető tulajdonosa a raktár és gyártói sor átadása során kiemelte:

– Tavaly novemberben tettük le az új épületünk alapkövét, ma pedig bejelenthetem, hogy 3000 négyzetméterrel bővítettük a sóskúti raktárat és gyártói sort, ezzel öt új munkahelyet is teremtve. Bő negyven évvel ezelőtt a szomszédunk sokszor megjegyezte: „nálatok ki felejtí mindig úgy a villanyt”? Nem tudta, hogy azért van világos, mert dolgozunk, sokszor éjszakába nyúlóan. Ak-

kor a családi házunk szuterénjében volt a raktár, a gyártás. Mára nem csak az változott, hogy nap-
elemek sora áll a tetőn, vagy hogy megsokszorozódott a termékszortiment. Biatorbágy és Herceghalom után Sós-kút a Sipospack Kft. fő telephelye. Ez idő alatt egyvalami nem változott, mert ez kezdettől fogva a cég filozófiája és az én elvárásom volt magunkkal szemben: legyünk környezettudatosak, a gyártás során környezetkímélők. A termék, amit előállítunk reciklálható, azaz újrahasznosítható legyen. A Sipospack Kft. logója nem azért zöld, mert ez egy kellemes szín. A zöld logónk a kezdetektől azt hirdeti: környezetbarát módon működünk, zöld termékeket állítunk elő. Alternatív energiaforrásokat használunk: napele-
met, biomasszakazánt. A környezettudatosság a Sipospack Kft. stratégiájának egyik alappillére. A sóskúti beruházás első ütemét kilenc éve adtuk át. Már akkor éreztük, hogy ki fogjuk nőni, és tervezni kezdtük a bővítést. Erre az új innovációs ötlet megvalósításához is szükség volt.





Sipos Gyula, a SipoPack Kft. ügyvezető tulajdonosa

Sipos Gyula elmondta továbbá, hogy a különböző munkafolyamatok során sok műanyag melléktermék keletkezik. Ezek azonban tiszta, jól hasznosítható anyagok, amelyeket visszaforgatnak a gyártásba. A két éve elindított Doypack tasakológéphez például kitűnő ZIP zárószalag készíthető belőle. A melléktermékeket összegyűjtik, granulálják, majd ezt a granulátumot tudják újra felhasználni.

A cég a bővítést, az új gépek beszerzését pályázati támogatással tudta végbe vinni. 2022. február 23-án nyújtották be a pályázatukat a GINOP PLUSZ-1.3.1-21 -ra, a „Zöld Nemzeti Bajnokok” – A zöldgazdaság területén működő mikro-, kis- és középvállalkozások technológiafejlesztésének támogatása elnevezésű felhívásra, „Infrastrukturális és gépparkbővítés a SipoPack Kft.-nél” címmel. 2022. március 22-én pedig 567,5 millió forint támogatást nyertek a terveik megvalósításához.

– Ez egy 50%-os támogatású pályázat, nekünk is hozzá kellett járulni a költségekhez – mondta el Sipos Gyula. A teljes beruházási költségünk meghaladta az 1,5 milliárd forintot, ebből 1,1 milliárd forintot nyújtottunk be a pályázatra, így nyertük el az 50%-ot, az elnyert 567,5 millió forintot. Mindehhez szükség volt az európai uniós támogatásra, az IFKA Közhasznú Nonprofit Kft. pozitív előminősítésére – a Széchenyi Terv Plusz Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz keretében. Az elnyert és kigazdálkodott összeget 3000 m² új üzemsarnok felépítésére, 1 db



Sipos Balázs, a SipoPack Kft. üzletfejlesztési és marketing vezetője bemutatja az új gyártóüzemet

regranuláló, 2 db ZIP extruder, 1 db aprítógép és 1 db homlokrakodó beszerzésére fordítottuk. Létrehoztunk egy faapríték-tüzelésű hőközpontot, ahol a közterületi zöldhulladék felvásárlásából adódó biomasszát tudjuk hasznosítani. A csarnok villamosenergia-igényét pedig jelentős mértékben egy újabb napelempark fogja biztosítani a tetőn. Ez az új beruházás fontos mérföldkő cégünk életében. Lehetővé teszi számunkra, hogy még hatékonyabban és környezetbarátabb módon szolgáljuk ki partnereinket.

Az eseményen részt vett König Ferenc Sós-kút polgármestere, aki egyebek mellett arra hívta fel a figyelmet, hogy a SipoPack Kft. olyan cég Sós-kúton, amely mindig a jövőbe tekint, magas minőséget gazdaságosan és hosszú távon tud előállítani. Visszatekintésében kiemelte, hogy a település életében az ide érkező cégek mit jelentenek. A SipoPack Kft. azzal, hogy itt építette ki a telephelyét, olyan bevételi forráshoz juttatta a helyi önkormányzatot, hogy ebből tudták felújítani az óvodát és új szárnyal, tornateremmel bővíteni.

– A munkahely minden település életében fontos, nem mindegy, valaki egy órát utazik-e vagy többet, hogy dolgozni tudjon – mondta König Ferenc. – A helyben lévő munkahelyek azonban nem csak ezért fontosak. Családok egzisztenciájáért felelősek, és hatással vannak Sós-kút költségvetésére, fejlődésére, beruházásaira is.

A megnyitót követően a meghívott vendégek gyárlátogatáson vehettek részt, ahol megtekintették az új raktárt és a gépeket.

Papír – a fenntarthatóság szuperhőse

Szilágyi Judit

Napjaink egyik legfontosabb kérdése a környezettudatosság, bolygónk védelme, odafigyelés a közvetlen környezetünkre. A fiatal (és régebb óta fiatal) korosztályok életében a fenntarthatóságnak kiemelten fontos szerepe van, hiszen tudják (tudjuk), tapasztalják (tapasztaljuk), ők a jövő nemzedéke, akiknek kulcsfontosságú feladata a környezet védelme és az erőforrások megővése. A fiatalok döntései és életmódja nagy hatással lehet a környezetre és a társadalomra hosszú távon, ennek érdekében gyakran aktívan részt vesznek környezetvédelmi kezdeményezésekben.

Mi, a nyomda- és papíripar szakemberei, hosszú évek óta tudjuk, hogy a papír mint környezetbarát alapanyag milyen szerepet játszik a fenntarthatóság megvalósításában,



üzenetünket igyekszünk sikerrel átvenni a gyakorlatba is.

Idén nyáron az edukálásnak, ismeretátadásnak egy nem hagyományos módját választottuk, támogató nyomdaipari cégekkel közösen, civil szervezetként részt vettünk a 2024. július 10. és 14. között Sukorón

megrendezett EFOTT (Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója) zenei fesztiválon.

Az esti, éjszakai koncertek előtti időszakban az ANY Biztonsági Nyomda Nyrt., az Elanders Hungary Kft., a Konica Minolta Magyar-



ország Kft., a Papyrus Hungária Zrt., a Pátia Nyomda Zrt., a Pénzjegynyomda Zrt. és az STI Petófi Nyomda Kft. munkatársai segítettek, hogy minél több fiatalt elérjünk, minél többükkel személyesen is el tudjunk beszélgetni a papír fontosságáról, előtérbe helyezéséről. Vártuk őket a papírral kapcsolatos tényeket – és tévhiteteket – tartalmazó kérdőívekkel, képregényes oktatófüzettel, lehetett üzenetet küldeni pólóra nyomtatással, sőt környezetvédelemmel, fenntarthatósággal kapcsolatos fogalmakat is lehetett tenni.



A kérdésekre helyesen válaszolók – és a nyitottan kérdezők, beszélgetők – ajándékokkal megpakolva hagyták el népszerű civil faházunkat. Elláttuk az ifjakat (és a korábbi fesztiválózókat is) innivalóval (természetesen CMY színű szörpökkel... LOL), egészségügyi csomaggal (az újrahasznosított WC-papírnak igen nagy népszerűsége volt... ☺), a napsütésben hasznosnak bizonyuló fehér pólóval, övre csatolható útipohárral és a mindezek egész napos cipelésére szolgáló hátizsákkal.

Sajnos, minden résztvevőt nem sikerült egyenként meggyőznünk arról, hogy a mai világban a papír olyan, mint egy igazi szuperhős, ám úgy gondoljuk, megfogalmazott üzeneteink annyira fontosak a jövő generációja számára, hogy ezt a célzott oktatást, edukálást az elkövetkező időkben is folytatnunk kell.

Reményeink szerint, a jövőben is számíthatunk a cégek támogatására, segítségére, melyet ezúton is köszönünk.



In memoriam Kastaly Beatrix

1942–2024

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy volt kollégánk, osztályvezetőnk, a könyv- és papírrestaurátor-képzés elindítója Kastaly Beatrix méltósággal viselt hosszan tartó súlyos betegség után elhunyt.

Emlékezünk rá hosszú és gazdag szakmai életútjának felidézésével, ami összefonódik az Országos Széchényi Könyvtár történetével is.

Bea a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban érettségizett. Sok minden érdekelte a rajzolástól a földrajzon, útleírásokon, építészetten, fotózáson át az iparművészet minden ágáig, valamint természetesen a könyvek, amiket nem csak olvasni szeretett, hanem a megjelenésük is érdekelte. Így kitanulta a könyvkötő szakmát, majd 1963-ban a Széchényi Könyvtár akkor létrehozott könyvjavító műhelyébe nyert felvételt. Ekkor kezdődött Bea állományvédelmi pályafutása. Munka mellett elvégezte az ELTE Bölcsészettudományi Karán a magyar-könyvtár szakot, majd kémia-tanári diplomát is szerzett.

1971-ben ösztöndíjjal a római Gallo-intézetben és a Firenzei Nemzeti Könyvtárban ismerkedett azokkal a területekkel, ahol a kémiai ismeretek alkalmazhatóak a restaurálásban. Az első tanulmányutat sok másik követte, s a tapasztalatokat Bea itthon kamatoztatta, először mint csoportvezető, majd 1979-től mint a Hírlap-állományvédelmi osztály vezetője.

1973-ban költözött az általa vezetett restauráló csoport a Hold utcai műhelybe, ahol kiteljesedhetett a kutatómunka is, amit Bea a restaurálásban felhasznált anyagok, módszerek vizsgálatának, továbbfejlesztésének szentelt. Előtérbe került az újságpapírok savtartalmát közömbösítő eljárások hatásvizsgálata, valamint ennek eredményeként a legjobb módszer kiválasztása. Ezzel párhuzamosan dolgozott a könyvtár savas papír-állományának megmentésén, a tömeges savtalanítás lehetőségének megteremtésén.

A hetvenes években egyre nagyobb teret kapott a könyv- és papírrestaurálás a nemzetközi



szakirodalomban. Az akkori lehetőségek szerint, Bea a szocialista országokkal kötött csereegyezményt kihasználva tartotta a kapcsolatot a kollégákkal, valamint nemzetközi konferenciákon gyűjtötte a tapasztalatokat. A nyolcvanas-kilencvenes években már könnyebb volt a külföldi tanulmányutakon és konferenciákon a részvétel, így Bea nemzetközileg is elismert szakemberré vált. Foglalkozott az időálló papír előállításával, aminek célja az olyan tartós papír létrehozása volt, amely nyomtatásra alkalmas és több száz évig fennmarad. A kísérletek sikeresek voltak, de a papír használatának bevezetésére anyagi okokból nem került sor, pedig nagyban megkönnyítette volna a könyvtárak archiválási problémáit.

Bea mindig a tanulás, az új ismeretek elsajátítása, az új módszerek kipróbálása mellett állt, és kollégáit is erre sarkallta. Ez vezetett oda, hogy megszervezte és elindította Magyarországon a papír- és könyvrestaurátorok szakmai képzését 1981-ben.

Kezdetben a Török Pál utcai Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola adott helyet az akkor

még kétéves tanfolyamnak. 1994-től a könyv- és papírrestaurálás a közoktatási jegyzékben szereplő szakma lett, a szakképzés háromévesé és felsőfokúvá vált, amely teljes mértékben az OSZK-ban folyt. A kezdeteknél a legnehezebb feladat a tanmenet megfelelő összeállítása volt, amit Bea a levéltárak, könyvtárak, múzeumok igényeinek megfelelően, a nemzetközi tapasztalatok felhasználásával végzett. Időbe telt a szakmához tartozó speciális tudású szakemberek felkutatása is, akik részt vehetnek az oktatásban. Bea nemcsak szervezi a képzést, hanem oktatóként is részt vesz benne, tanítja a kémiai és állományvédelmi alapismereteket, a papír, a ragasztók, a műanyagok anyagismeretét. Áldozatkész munkájának eredményeképpen 2011-ig mintegy másfélszáz széles látókörű, művészettörténeti, könyvtörténeti, technikatörténeti, kémiai ismeretekkel rendelkező szakember végezte el az iskolát. A képzés magas színvonala külföldön is keresetté tette az itt végzett hallgatókat.

Bea oktatott a Képzőművészeti Egyetem tárgy-restaurátor szakán is papír anyagismeretet és anyagvizsgálatot, valamint a könyvtárosoknak szervezett állományvédelmi tanfolyamokon. Nagyrészt írója vagy társszerzője, valamint szerkesztője volt a Könyv- és papírrestaurátor tanfolyam jegyzeteinek, amelyek 1991-ben jelentek meg először. Ezek a füzetek az országban minden könyvrestaurátor polcán fellelhetőek, ez jelenti az alap szakirodalmat e szakma részére. A folyton újabb ismeretekkel kibővített sorozat végül 24 füzetből áll, és a második kiadását is megérte a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával.

Bea szerkesztette az ötnyelvű könyv- és papírrestaurálási szótárt, ami az idegen szakirodalom használatát nagyban megkönnyíti.

1986-ban jelent meg a Könyvtári állomány védelme és megóvása című könyv az OSZK kiadásában, amelyben Bea a könyvtárosok figyelmét kívánta felhívni a helyes viselkedésre állományuk védelmében. Ez folytatódott később a Könyvtárosok kézikönyvének negyedik kötetében, amelyben társszerzőként írta a könyvtári állomány védelméről szóló fejezetet.

Bea a nyolcvanas évektől tagja volt a Magyar Könyvtárosok Egyesületének. A rendezvényeken tartott előadásaival hozzájárult a könyvtárosok állományvédelmi szemléletének meghonosításához, ismereteik gyarapításához. Nemzetközi elismerésként 1993-ban az IFLA (Könyvtári Egyesületek és Szervezetek Nemzetközi Szövetsége) Állományvédelmi és Restaurálási szekciójának elnökévé választották. 2003-ban MKE emlékérmet kapott.

Bea egyik alapító tagja volt a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor szakosztályának, amelynek elnöki tisztét is több éven át ellátta. Sok szakmai cikk és fordítás, előadás, emlékezetes szakmai kirándulások és több nemzetközi konferencia megszervezése köszönhető neki. Egyesületi és szakosztályi munkáját két Lengyel Lajos-díjjal, MTESZ emlékéremmel, Földi László-díjjal ismerték el, majd szakmai pályafutásáért Szinyei József-díjat kapott. 2003-ban a kulturális örökség védelmének és restaurálásának nemzetközi központja, az ICCROM tanács tagjai közé választották.

2000-ben megalakult a könyvtárban az Állományvédelmi Tanács, amelynek tagjaként formálta a munkatársak állományvédelmi szemléletét.

2000-ben egyesült a könyvtár két restaurátorműhelye egy osztályba, amelynek vezetője volt nyugdíjba vonulásáig, 2006-ig, a Hold utcai restaurátorműhely Várba költözéséig.

2006-ban Széchenyi Ferenc emlékéremmel ismerte el munkásságát a könyvtár.

Bea mindig figyelemmel kísérte a restaurátorműhelyben folyó munkát, mindent megtett annak érdekében, hogy munkatársai tanulhassanak, szakmailag fejlődhessenek és a megszerzett tapasztalataikat alkalmazni is tudják munkájuk során.

Nincs olyan könyv- és papírrestaurátor hazánkban és a határon túli magyar területeken, aki ne tudná, hogy ki volt Kastaly Beatrix. Gyászolunk.

Emléke örökre velünk marad.

Ez már nem a drupa

Párdy Tamás

A 2020-as drupa sikeresen elmaradt, oda nem mehettem, így – immár nyugdíjasként – gondoltam, még utoljára elmegyek a mostanira. Mint tudjuk, ez egyáltalán nem olcsó mulatság, de úgy döntöttem – ha már lúd, legyen kövér –, egyben egy jó kis nyaralást csinállok belőle, néhány bakancslistás hellyel fűszerezve. Nyomdamúzeumot nem terveztem bele, de azért csak szembejött a múlt, ráadásul a réznyomatás. Kétszer...

Az első egy rothenburgi ajándékboltban volt díszletként, dekorációként kiállítva. Egy több száz éves favazas réznyomó sajtó, láthatóan sok éve nem használták, még egy rézkarc lemezét is felfedezhettük rajta. Rézkarcok, vagy inkább rézkarcszerű képek tárolására megfelelő eszköz volt.

A másodikkal Amszterdamban találkoztam. Sosem jártam ott, de szerencsére egy évtizedek óta ott élő ismerősöm körbekalauzolt a városon, jó idegenvezetőként megmutatta a főbb nevezetességeket, elmentünk hajós kirándulásra is. Az ideje viszont véges volt, így elbúcsúzott tőlünk, de persze adott még pár tanácsot, ötletet.



Immáron magányos sétánk során betértünk a Rembrandt-házba is. Magáról a múzeumról csak annyit, hogy meglehetősen jól próbálja bemutatni Rembrandt e házban töltött életét, körülményeit, összegyűjtött tárgyait, szobrokat, különleges állatokat, eszközöket – köztük festményeket, melyek nem az ő, inkább tanítványai alkotásai: az ő festményeit különböző múzeumok őrzik. Apró, igazából nem ide tartozó érdekesség (más múzeumban is visszaköszönt): a hollandok ágya szekrénszerű volt!

Láthattunk egy „festőtanműhelyt” is.

Tudjuk, hogy rengeteg rézkarcolt is készített, így bemutatnak több eredeti rézlemezét és nyomatát is. Tudomásom szerint ez a múzeum őrzi Rembrandt szinte valamennyi rézlemezét.



Amiről sajnos előzetesen nem tudtam: workshopokat tartanak időnként, amely alkalmakkor bevezetnek a rézkarckészítés és -nyomatás világába. Ezek a workshopok ingyenesek, de előzetes regisztrációhoz kötöttek, így csak kívülről tudtunk belesni néhány percre. Az üvegajtón innen úgy tűnt, hogy épp egy rézlemez festékezését, majd törlését mutatták be, készítették elő a nyomtatáshoz. Akár még segíthettem is volna...

Ezt a réznyomó gépet használják is, nem csak dísznek van!



Szignetek, reklámgrafikák és ex librisek

LÁTOGATÁS KELLNER ISTVÁN KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN

Vasné dr. Tóth Kornélia

Az első magyarországi bibliofil szervezet, a Magyar Bibliofil Társaság 1920-ban alakult meg. Létrejöttéig hazánkban az 1909-ben alapított Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tömörítette a műgyűjtés, a bibliofília iránt elkötelezettek rétegét, a céh grafikai szakosztálya vállalta magára az első ex libris gyűjtő kör szerepét. Az egyesület tagságában szerepelt a könyv- és könyvjegygyűjtőként is ismert kereskedő, műgyűjtő Kellner István (1892–19?), aki 1919. március 15-én Budapest IV. kerületében, a Koronaherceg (ma Petőfi Sándor) utca 10. szám alatt nyitotta meg könyvkereskedését, antikváriumát. Erről így vallott: „Magam is

amatőr-könyvgyűjtő voltam még rövid idővel ezelőtt és a könyvek iránti szeretet vitt rá, hogy szép könyvek terjesztésével foglalkozzam, hogy könyvesboltomat megnyissam.” (Kellner István könyvesboltjának kiállítása az Ernst-Múzeumban, előszó: Kellner István, Budapest, 1919, 3–4.) Az 1919. februári cégbírósi bejegyzés szerint ő volt a könyvkereskedés tulajdonosa, a cégvezetői feladatokat pedig Glock Rezső látta el. Az épület 1898-ban L. Hubert József tervei szerint épült eklektikus stílusban, mely arculatát a mai napig megőrizte, ahogyan az idei évben készült fotó is mutatja. (1. ábra)

Kellner műgyűjtői tevékenysége összefonódott kereskedői, könyvkiadói tevékenységével, melyek révén kiterjedt kapcsolatokra tett szert. Ezt bizonyítják a boltjának aktuális készletéről megjelentetett katalógusai is.

Magyarországon a századfordulón még nem működött önálló ex libris egyesület, a műfaj iránt érdeklődők ezért részben külföldi társaságok kötelékébe csatlakoztak. Kellner az osztrák és a német egyesület (Österreichische Exlibris-Gesellschaft, Deutscher Verein für Exlibriskunst und Gebrauchsgraphik zu Berlin) tagjaként sok gyűjtővel és grafikkal kerülhetett kapcsolatba. A korszak neves

magyar és külföldi művészei készítettek ex librist a rendelésére, köztük a magyar Conrad Gyula (1877–1959), Divéky József (1887–1951), Gara Arnold (1882–1929), Gaál Margit (1898–?), György Antal (18?–19?), Baranski Emil László (1877–1941), Szenes (Dugo) András (1895–1957), Belányi Viktor (1877–1955) és Semjén Ferenc (1885–1948). Külfölddel is jó kapcsolatokat ápolt, többek között az osztrák Franz von Bayros (1866–1924) és Emil Ranzenhofer (1864–1930), a belga Armand Rassenfosse (1862–1934), a német művészek közül pedig Karl Ritter (1888–1977), Karl Blossfeld (1892–1975), Fritz Bötel (1896–1984), Friedrich Otto Muck (1882–1960) és Willi Geiger (1878–1971) alkottak számára könyvjegyet. A nevére szóló grafikák duplumpéldányaival – és egyéb beszerzett grafikkal – Kellner megindíthatta a cserét és az adásvételt, így téve szert egyre nagyobb kisgrafikai, ex libris gyűjteményre.

A német ex libris egyesület cserejegyzéke szerint már 1912-ben rendelkezett több Bayros ex libriszel és saját maga által készített klisé lapokkal is, emellett osztrák művészekről rézkarcokat is cserélt, és az ex librisek mellett plakátokat, visitkártyákat (Besuchskarten) is gyűjtött és kínált cserére. Kellner könyvesboltját, nagy könyvgyűjte-



1. ábra. Budapest, Koronaherceg (ma Petőfi Sándor) utca 10. (Fotó: Vasné dr. Tóth Kornélia, 2024)

ményét és grafikai anyagát reklámozandó több kiváló művéssel készítettett ezt hirdető reklámgrafikát, szignetet (emlémmát) és ex librist. Ezek nemegyszer a cégek funkcióját töltik be, azaz gyakran tartalmaznak olyan információkat, mint például a cég (a szakma) neve, logója, tevékenységi köre vagy elhelyezkedése. A tervezésüknél fontos szempont a látványosság és az egyedi megjelenés, hogy felkeltse a figyelmet és emlékeztetes legyen. Nemcsak azonosító és reklámcélt szolgálnak, hanem az adott szakma hagyományait is őrzik. A cégek lehetnek egyszerű táblák vagy komplexebb grafikai alkotások is. A Kellner üzlete nevére szóló grafikák ikonográfiájának gyakran ismétlődő eleme a szakma jelképeként a könyv, valamely művészjelkép, illetve a nagyobb méretű grafikákon ezen túl a könyvkereskedés belső terének bemutatása. A saját maga által készített ipsecit lapok mellett többek között Gróf József, Gara Arnold, Zádor István, Conrad Gyula és Fritz Bötöl neve említhető, akik Kellner könyvállományát és könyvkereskedését grafikán is megjelenítették. E művek



2. ábra. Cégekártya, Kellner István rézkarca (Lelőhely: IM, lelt. sz.: ELT 45.81)

részben magyar, részben német és francia nyelvűek.

Kellner saját maga is tervezett reklámgrafikákat könyvesboltja és kiadóhivatala számára, ezek egyikén „Stefan Kellner Maler u. Radierer” felirattal, levélfüzés keretben két művész festőpalettát tart. A kép rézkarceljárással készült. (2. ábra)

A kiadó által alkalmazott jelvényen – többnyire a könyv előzéklapjának jobb felső sarkába írva – Kellner István nevének kezdőbetűi, azaz a KI monogram szerepel. Ezt mutatja be Simon Melinda *Kiadói és nyomdászjelvények Magyarországon 1921–1940 / Hungarian printers' and publishers' devices 1921–1940* (Budapest, 2023) című könyve is. (3. ábra)



3. ábra. Kiadói jelvény (Lelőhely: *Kiadói és nyomdászjelvények...*)

Némely esetben a külföldi Stephan (Stefan) Kellner név rövidítéseként az S K látható a kiadványokon. Erre példa Kellner Stefan *Ex libris und Gelegenheitsgraphik* (Budapest, 1921) című műve, melynek belső címlapján középen fenn, a mintába beépülve látható a monogram.

Az idén 80 éve elhunyt Gróf József (1892–1944) grafikus, iparművész, belsőépítész, bélyeg- és bútortervező több szignetet is készített Kellner könyvkereskedése számára. Tanulmányait 1912-ben fejezte be az Iparművészeti Iskolán, ahol Kozma Lajos tanítványa volt. Sokrétű alkotóként könyvet illusztrált, plakátokat készí-

tett, bútortervezéssel is foglalkozott. Kellner István könyvesboltja és kiadóhivatala részére több pecsétszerű, ovális vagy kör alakú, kis méretű szignetet tervezett, melyeket a *Magyar Grafika* folyóirat is közzétett 1921. októberi számában (https://epa.oszk.hu/02500/02506/00020/pdf/EPA02506_magyar_grafika_1921_10.pdf). A szignetek mint identifikációs elemek a könyvesbolt és kiadó szellemi horizontját, szakmai céljait hivatottak kifejezni. Az egyik emblémaszerű kisgrafikán „Kellner Budapest” felirattal ovális, baldachinos keretben díszes, faragott olvasópulton nyitott könyv látható a könyvkereskedés jelképeként. (4. ábra)



4. ábra. Szignet, Gróf József fametszete (Lelőhely: *Magyar Grafika*, 1921/10.)

A „Kellner István könyvesboltja, Budapest” többsoros szöveget tartalmazó szignet körben növényi motívumokkal díszített. A „Kellner István kiadása” feliratú kiadói jelvényen a dombokból kiemelkedő nagy, stilizált virágmotívum két oldalán látható KI monogram is a tulajdonosra utal. (5. ábra)

Egy, a címereket idéző szignet középpontjában korona látható, amelyet két oldalról kifelé forduló oroslánok tartanak. A koronából növény-



5. ábra. Sziget, Gróf József fametszete (Lelőhely: Magyar Grafika, 1921/10.)

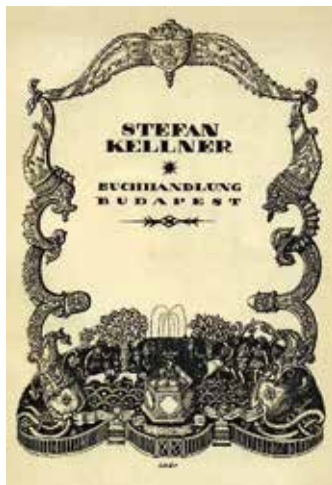
motívum hajt ki, alatta „SKI” monogram, melyben a K a Kellner, az S a Stefan, az I az István nevet rövidíti. (6. ábra)



6. ábra. Sziget, Gróf József fametszete (Lelőhely: Magyar Grafika, 1921/10.)

Nagyobb méretű, és a könyvcímlapokhoz hasonló aprólékos kidolgozottságot mutat Gróf József „Stefan Kellner Buchhandlung, Budapest” feliratú dekoratív reklámgrafikája. Ez a szövegen túl nem utal a könyvesboltra, idilli világot, parkot mutat be szökőkúttal, fákkal, virágokkal, lovagló és sétáló emberekkel, két kutyával. A díszes keret felül virágos címerben végződik. A grafika latin felirata: „[Ede,] bibe, lude, post mortem nulla voluptas”, azaz '[Egyél,] igyál, játsszál, a halál után úgyszincs semmi élvezet'. Ez az epikureusok jelszava volt, akik azt

hirdették, az ember legfőbb életcélja, hogy minél boldogabb legyen. (7. ábra)



7. ábra. Gróf József reklámgrafikája (Lelőhely: Magyar Grafika, 1921/10.)

A grafika érdekessége, hogy vázlatban (tervként) fennmaradt ipse fecit lapként is, azaz Gróf József saját nevére és címére szólóan, melyet az Iparművészeti Múzeum gyűjteménye őriz (leltári szám: KRTF 2240).

Az autodidakta módon tanuló Gara Arnold (1882–1929) festő, rézkarcoló, grafikus és keramikus 1905-től volt kiállító művész. Kellner könyvkereskedése számára készült cég hirdetményén („Kellner István, Budapest, IV. Koronaherceg-utca 10. Ritka, szép könyvek, bibliophil kiadások, grafikák”) is hangsúlyozza az árusított könyvek szépségét és ritkaságát, másrészt utal a grafikákra is, melyek Kellner gyűjteményének jelentős részét tették ki. A Kellner által beszerzett erotikus vonatkozású és művészi értékkel bíró könyvek, grafikai alkotások

a gyűjtők egy rétege számára különösen nagy értékkel bírtak, és magas áron keltek el. Gyűjteményének erotikus vonalát hangsúlyozandó szerepelnek az előbb említett alkotáson a nagytítóval könyv fölé hajló férfi körül női aktok. (8. ábra)



8. ábra. Gara Arnold rézkarca (Lelőhely: OSZK, jelzet: Exl.K/186)

Gara Arnold 1922-ben készült „Aus der Kunsthandlung Stephan Kellner” feliratú rézkarca is Kellner műkereskedésének sokrétűségét, benne a grafikák (női aktok és portrék stb.)



9. ábra. Gara Arnold rézkarca (Lelőhely: IM, lelt. sz.: ELT 42.70.a)

kiemelten fontos szerepét hangsúlyozza. (9. ábra)

A leginkább portréfestőként ismert, de grafikusként is jelentőset alkotó Zádor István (1882–1963) Budapesten, majd 1906-tól Párizsban, 1909-től Firenzében képezte magát. 1916-ban volt az első egyéni kiállítása a Nemzeti Szalonban Budapesten. Az első világháborúban haditudósítóként működött, riportrajzokat készített, majd 1919 végétől Németországban élt. Ekkor, 1920-ban alkotta Kellner számára a könyvesboltját hirdető grafikát német felirattal, megadva a tulajdonos budapesti elérhetőségét: „Stefan Kellner. Budapest IV., Kronprinzgasse 10. Schöne seltene Bücher, Graphik”. A fényárnyék hatásokra épülő litográfián fotelban ülő, olvasó férfi alakja rajzolódik ki, körülötte szétszórva grafikák láthatók. (10. ábra)



10. ábra. Zádor István litográfiája (Lelőhely: OSZK, jelzet: Exl.K/197)

Erre az alkotásra sokban emlekezett Kellner István saját maga részére készített ipse fecit grafikája („Ex libris Stefan Kellner” felirattal) az ablak

mellett fotelban ülő, olvasó Kellner alakjával. Szemben üveges vitrinben könyvek, felette keretezett kép, a szobában földig érő függönyök.

A könyvkereskedés mint a társasági és társadalmi élet színtere jelenik meg Kellner István több ex librisén. Kellner könyvkereskedésében olvasni szerető emberek találkozhattak egymással és oszthatták meg tapasztalataikat. A jó kereskedő tudja, hogy nemcsak terméket, hanem szolgáltatást is kell nyújtania. Törődnie kell a vásárlókkal, éreztetni velük, hogy számára az ő kérésük a legfontosabb. Ez a bensőséges hangulat az, ami megfogja őket, és amitől visszatérő vevőkké válnak. A könyvkereskedésre utaló motívumkincs fő elemeként a telepakolt könyvespolcok és műkincsek közt nézelődő, beszélgető emberek láthatók Conrad Gyula (1877–1959) rézkarcán, mely könnyed eleganciát tükröz. Conrad a sokszorosító grafika minden válfajában alkotott, a fametszettől a rézkarcig. 1903-tól szerepeltek a Műcsarnok tárlatain fametszetei, rézkarcai és litográfiái. Külföldön, Münchenben és Párizsban, 1909-ben Olaszországban is képezte magát. A Kellner István nevére szóló francia nyelvű „Librairie Étienne Kellner” feliratú grafika 1921-ben készült. A képen a férfiak mellett feltűnő elegáns úri hölgyek mutatják, hogy ekkorra már a női olvasóközönség is kiterjedt lett, sok nőnek szóló vagy nőknek ajánlott kiadvány jelent meg. A képre aprólékos kidolgozottság jellemző, az alkotó figyelt a kis részletekre is, hitelesen visszaadva egy könyvkereskedés miliójét, a keresgélés,

a nézelődés, a vásárlás folyamatát – az egyik hölgy kezében például egy lornyont is megőrkített, amivel szemléli az elé tett anyagot, a másiknál legyezőt látunk. (11. ábra)



11. ábra. Conrad Gyula rézkarca (Lelőhely: OSZK, jelzet: Exl.K/183)

A gazdag könyvállományra helyezi a hangsúlyt Conrad Gyula másik, „Fachbücherei Stefan Kellner” feliratú, 1920–1921 körül keletkezett ex librise, melyen a könyvek több helyiséget is betöltenek, a földtől a plafonig sorakoznak a polcon. Kellner könyvkereskedésének gazdag kínálatába eljutottak a legfontosabb, nyugat-európai gyűjtők körében keresett régi és legújabb könyvek. A hátsó helyiségben faragott dolgozóasztal látható karosszékkal. A könyvek mozgatóját a könyvespolchoz állított létra segíti. (12. ábra)

Szintén a társasági élet egyik fontos színteréként mutatja be a könyvesboltot Gara Arnold rézkarca 1921-ből, a boltra utaló felirattal: „Ex libris der Buchhandlung Stephan Kellner Buda-Pest”. Az ex librisen életképet láthatunk, a könyvkereskedésben öt előkelő sze-



12. ábra. Conrad Gyula rézkarca
(Lelőhely: OSZK, jelzet: Exl.K/201)

mély (négy férfi és egy nő) ül az asztalnál, mindannyian a könyvük fölé hajolva olvasnak. A grafika rendezőelve a fény-árnyék hatás, az alakok az előtérben a lámpa fényében megvilágítva kapnak hangsúlyos megjelenítést, és mögöttük, a sötét háttérben rajzolódanak ki a könyvespolcok körvonalai, rajtuk – a használatot tükrözve – némileg rendezetlenül sorakoznak a könyvek. (13. ábra)

A több száz ex librist alkotó német Fritz Bötelt (1896–1984) a tájképművészek közé sorolják, a „Sammlung Kellner” feliratú rézkarca ex librise kivételesen enteriőrt, terembelsőt mutat be. A háttérben jól meg-
rakott könyvespolcok láthatók,



13. ábra. Gara Arnold rézkarca
(Lelőhely: OSZK, jelzet: Exl.K/193)

a polcokon felül és az asztalon tárgyak, vázák és a középpontban női aktot megformáló nagy méretű torzószobor kap megjelenítést. E tárgyak, régiségek mutatják, hogy Kellner könyvkereskedésébe a könyveken kívül grafikai albumokat, mappákat és sok egyéb, a művészethez kapcsolódó dolgot, műkincset is beszerzett – a vevők igényeihez igazodva. (14. ábra)



14. ábra. Fritz Bötelt rézkarca
(Lelőhely: Exlibrismúzeum, left. sz.: 60349)

Kellner István 1925-től (más forrás szerint már 1924 végétől) Bécsbe tette át a székhelyét, és néhány évig ott folytatta könyv- és műkereskedői vállalkozását, 1926. februárig a Geroldgasse 5.-ben, majd 1927. februárig a Schlagergasse 11.-ben. Innen Inzersdorfba távozott, mely akkor még önálló község volt (jelenleg Bécs 23. kerületének, Liesingnek a része). Élete további alakulása még kutatások tárgyát képezi. (15. ábra)



15. ábra. Bécs, Schlagergasse 11.
(Fotó: Bezirksmuseum Alsergrund, Bécs)

Kellner István egyik legfőbb, máig ható érdeme, hogy fontos feladatának tartotta a művészi ex librisek és könyvek készítésének, forgalmazásának és gyűjtésének előmozdítását hazai és nemzetközi szinten, amiért rengeteget munkálkodott. Az imént bemutatott, Kellner könyvkereskedését és gyűjteményét hirdető, igényes kiállítású kisgrafikák a reklám mellett a művészi cél szolgálataiban is álltak, e művek az utókor számára fontos kultúr-történeti értéket képviselnek, betekintést nyújtva egy, a 20. század első felében tevékenykedő bibliofil ember, egy elhivatott könyvkereskedő életébe. (16. ábra)



16. ábra. Stefan Kellner:
Ex libris und Gelegenheitsgraphik
(Budapest, 1921)

IRODALOM

- ◆ *Ex libris Kellner István – Iparművészeti Múzeum*, <https://gyujtemeny.imm.hu/kereses?s=1&q=Ex+libris+-+Kellner+Istv%C3%A1n>
- ◆ Farkas Judit Antónia: *Két bibliofil vállalkozó: Reiter László és Kellner István*, *Ars Hungarica*, 2011/4. sz., 37. évf., 32–54., http://real.mtak.hu/54564/7/ket_bibliofil_vallalkozo.pdf
- ◆ Farkas Judit Antónia: *A Magyar Bibliophil Társaság története (1920–1949)*, *Magyar Könyvszemle*, 2011/3. sz., 342., https://real.mtak.hu/54562/1/EPA00021_Magyar_Konyvszemle_2011_3_03_u.pdf
- ◆ Gróf József: *Kellner István könyvkiadó signettje*, *Magyar Grafika*, 1921/10. sz., 155., 162., https://epa.oszk.hu/02500/02506/00020/pdf/EPA02506_magyar_grafika_1921_10.pdf
- ◆ *Kellner István könyvesboltjának kiállítása az Ernst-Múzeumban*, előszó: Kellner István, Budapest, kiadó nélkül, 1919, 3–4.
- ◆ Kellner, Stefan: *Ex libris und Gelegenheitsgraphik*, *Katalog III.*, Budapest, 1921.
- ◆ *Néhány szó az ex libris-gyűjtőkhöz*. In: *A Gyűjtő*, szerk. dr. Siklóssy László, Budapest, Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete, 1912, 42–44.
- ◆ *Neue Mitglieder*. In: *Mitteilungen des Vereins für Exlibriskunst und Gebrauchsgraphik E. V. zu Berlin*, Dezember 1912, 21., https://archive.org/details/bub_gb_0_kwAQAAAMAAJ/page/n317/mode/2up
- ◆ Rath, Peter: *Stefan Kellner. Sammler, Buch- und Kunsthändler, Kunstantiquar*, 2020., https://www.exlibris.or.at/?page_id=918
- ◆ Simon Melinda: *Kiadói és nyomdászjelvények Magyarországon 1921–1940 / Hungarian printers' and publishers' devices 1921–1940*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2023, 84.
- ◆ *A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagjai (lezáratott 1912. december 1.)*. In: *A Gyűjtő*, szerk. dr. Siklóssy László, Budapest, Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete, 1912, 447–451.
- ◆ *Tauschrubrik*. In: *Mitteilungen des Vereins für Exlibriskunst und Gebrauchsgraphik E. V. zu Berlin*, Dezember 1912, 25., https://archive.org/details/bub_gb_0_kwAQAAAMAAJ/page/n317/mode/2up
- ◆ Vasné dr. Tóth Kornélia: *A könyvkereskedő, műgyűjtő Kellner István – Ex libris gyűjtők, gyűjtemények. 42. rész*, OSZK-blog, 2024. 01. 02., https://nemzetikonyvtar.blog.hu/2024/01/02/a_konyvkereskedo_mugyujto_kellner_istvan_ex_libris_gyujtok_gyujtemenyek_42_resz
- ◆ *Verzeichnis der Mitglieder der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft im Jahre 1912*. In: *Österreichische Exlibris-Gesellschaft, X. Jahrbuch*, Bécs, 1912, 88., <https://austria-forum.org/web-books/exlibris-10de1912isds/000103>

A GRAFIKÁK LELŐHELYEI

- ◆ Exlibrismúzeum = 1. Magyar Virtuális Exlibrismúzeum
- ◆ IM = Iparművészeti Múzeum
- ◆ *Kiadói és nyomdászjelvények...* = Simon Melinda: *Kiadói és nyomdászjelvények Magyarországon 1921–1940 / Hungarian printers' and publishers' devices 1921–1940*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2023, 84.
- ◆ *Magyar Grafika*, 1921/10. = Gróf József: *Kellner István könyvkiadó signettje*, *Magyar Grafika*, 1921/10. sz., 155. és melléklet
- ◆ OSZK = Országos Széchényi Könyvtár (Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtár)

KEMÉNYFÉM
WWW.KEMENYFEM.HU  **KFT**

Honnan jöttek?

KÜLFÖLDI NYOMDÁSZOK MAGYARORSZÁGON A KÖNYVNYOMTATÁS KORAI SZÁZADAIBAN

V. Ecsedy Judit

Más európai országoktól eltérően Magyarországon a könyvkiadás és könyvnyomtatás szabad mesterség volt, tehát bárki, aki kellő anyagi erővel és szakismerettel rendelkezett, nyomdát állíthattott. Magyarországon a nyomdászok sohasem alkottak céheket, vagyis a nyomdászok létszámát nem korlátozták céhbeli kötöttségek. Elvileg bárhol letelepedhettek, egy helységben akár többen is. Letelepedésüknek a helybeli adottságok, munkalehetőségek, megrendelések és a felvevőpiac szabott határt. Éppen ezek a sajátosságok vonzottak számos külföldi (főleg protestáns) nyomdászt az országba. Elég volt, ha a patrónus vagy a város beleegyezett abba, hogy a nyomdász munkába álljon, idővel legtöbbször a város polgárjogát is megszerezték, és még ha kezdetben egy-egy tipográfia alkalmazottjaként keresték kenyerüket, megvolt az elvi lehetőség, hogy nyomdavezetővé, sőt tulajdonossá váljanak.

A könyvnyomtatás abban is különbözik más kézműves mesterségektől, hogy művelőinek nevét általában ismerjük, mert ott szerepel kiadványaik címlapján vagy utolsó lapján. Igaz, nem is tartották magukat egyszerű mesterembereknek, hanem a tipográfia művészete művelőinek. Azáltal, hogy nevük a szerzők, a könyv íróinak társaságában szerepelt, leggyakrabban a címlapon, szinte részeseivé váltak az írói műnek. Persze gyakorlati értelme is volt, mert a könyv iránt érdeklődő megtudhatta belőle a nyomdász vagy kiadó nevét, ahol a könyvhöz hozzájuthat.

Nyomdászaink nevét tehát a legkorábbi időktől ismerjük, és korabeli adatoknak, forrásoknak köszönhetően sok esetben azt is tudjuk, hogy honnan érkezett, hol szerezte szakmai ismereteit hazai nyomdáink személyzete. Abban a kivételes helyzetben vagyunk, hogy mindjárt a legelső Magyarországon nyomtatott könyv készítőjének ismerjük a nevét: Andreas Hess ugyanis kiírta a nevét, a nyomtatás idejét és helyét (1473, Buda) a könyv utolsó lapjára. A budai ősnymdász Itáliából érkezett, valószínűleg Rómából.

Tizenhatodik századi nyomdászaink és nyomdatulajdonosaink közül a Batthyány család pártfogását élvező Johannes Manlius (1. kép)¹ a kraj-



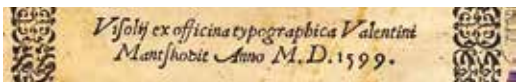
1. kép. Johannes Manlius Laibachból, a mai Szlovéniából jött

nai Laibachból (a mai Ljubljanából) érkezett. Raphael Hoffhalter lengyel származású volt és neve eredetileg Skrzeusky volt, Debrecenbe (2. kép)² azonban Bécsből érkezett, ahol egyike volt a császárváros legtöbbet foglalkoztatott és legkiválóbb nyomdászainak. Protestáns vallása miatt kellett elhagynia Bécset.



2. kép. Az eredetileg lengyel származású Raphael Hoffhalter Bécsből menekült Magyarországra

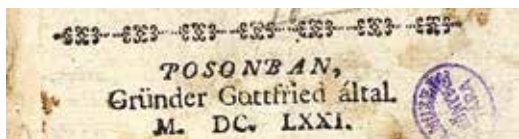
A *Vizsolyi Biblia* nyomdásza Mantskovit Bálint, (3. kép)³ aki latinosan a Farinola nevet is használta, lengyel származású volt. A nagyszombati katolikus nyomdának 1583-ban Otmár Bálint volt a faktora, aki 1603-ban már Prágában dolgozott – meglehet, hogy onnan is jött.



3. kép. A Vizsolyi Biblia nyomdája, Mantskovit Bálint lengyel származású volt

A 17. században is voltak prágai kapcsolataink katolikus és protestáns részről egyaránt. 1647 és 1649 között a pozsonyi jezsuita kollégiumi műhely faktora Zachariás Dominik Aksamítek volt, aki korábban a prágai érseki nyomda faktora-ként működött. Fennmaradt 1647. május 27-én kiállított munkaszerződése, amely az új nyomdavezető kötelezettségeit és járandóságait rögzíti. Kötelessége volt, hogy a kollégium számára munkálkodjék, de ha ezt nem hátráltatja, maga is kibocsáthatott kisebb könyvecskéket, képeket, ha előzőleg jóváhagyatta. Aksamítek kiváló nyomdász volt, aki Pozsonyból távozva néhány év múlva, 1657-től a római Propaganda Fide nyomdáját vezette.

Wáclav Vokál, a cseh menekültek nyomdája, aki előbb Szenicén (1636), majd Trencsénben és Zsolnán állította fel nyomdáját, Prágából érkezett. Gottfried Gründer, aki 1669 és 1673 között Pozsonyban önállósult (4. kép)⁴, a boroszlói (Wrocław, Lengyelország) Baumann-nyomdából jött, majd később oda is költözött vissza.



4. kép. A Pozsonyban dolgozó Gottfried Gründer a mai Wrocławból jött, majd oda is ment vissza

Johannes Korzenski, aki a Batthyány Ferenc által alapított németújvári nyomdát először vezette, valószínűleg Csehországból jött. Ugyanennek a nyomdának későbbi vezetői, Johann Sigismund Wechel és Andreas Wechel (5. kép)⁵ annak a neves párizsi nyomdászcsaládnak lehetnek leszármazottjai, akik a hugenottaüldözés következtében Hanauban telepedtek le. Magyarországon először 1637-ben tűnt fel a nevük.

A debreceni nyomdát vezető Rheda Pál (1596–1619) néha „Lipsiai Rheda”, néha csak „Lipsiai” néven nevezte magát (6. kép)⁶, Lipséből jött, és lipcsei kapcsolatai a későbbiekben és fia, Peter idejében is megmaradtak (1620–1629). David Türsch kassai nyomdász Jénából jött.



5. kép. A hugenotta Wechel család tagjai közül ketten is Magyarországon dolgoztak



6. kép. A Rheda nyomdászcsalád tagjai Lipsceából jöttek, és Debrecenben telepedtek le

Korabeli források szólnak arról, hogy a Gyulafehérvárra érkezett külföldi nyomdászok Hamburgból jöttek, vagy legalábbis Hamburgon át. A már említett nyomdai törvények alapján ezek az 1636-ban itt dolgozó Matthias Elsholtz, Albertus Martin és Adam Has tipográfusok lehettek.

Mindössze egy olyan nyomdásról tudunk, aki ezekben az időkben az osztrák örökös tartományokból érkezett, a korábban Linzben működő Marcus Pistoriusról. A szebeni városi nyomda vezetőjeként dolgozó mester magát magyarul Linzi Pistorius Márknak nevezte.

Legmesszebről Ericus Erich jött: ő az egyetlen svéd származású nyomdász, aki Magyarországon dolgozott (7. kép)⁷, a kassai városi nyomdát vezette 1669-től.

Az első lőcsei nyomdászlegény, akinek nevét ismerjük, Georg Springer a sziléziai Liegnitzből (Legnica) jött. A liegnitzi tipográfia ugyanis, amelynek vezetőjeként dolgozott, a harmincéves háború során megszűnt. Betűfémvásárlásáról szóló adatok a későbbi időkben, 1633-ból is vannak. A betűöntést általában nem a nyomdászok végezték, hanem erre szakosodott mesterek, kö-



7. kép. Legmesszebről, Svédországból jött Kassára Ericus Erich nyomdász

zülük a lőcsei nyomdával kapcsolatban a Krakóban dolgozó, de augsburgi származású Konrad Krämer nevét ismerjük. Közvetett lengyel kapcsolatra utal a lőcsei nyomda egyik kiadványában, a *Nagy Sándor história* címlapján lévő királyt ábrázoló fametszet, ugyanis a fametszet alsó részén a lengyel és litván címer látható. A későbbiekben, Samuel Brewer idejéből Johann Sagittarius felső-sziléziai származású nyomdászlegényt és a másik sziléziai legény, Christoph Pach nevét ismerjük 1674-ből.

A gyulafehérvári fejedelmi nyomdában Jakob Effmurdtt megjelenésével új felszerelés jelent meg, megéleltekül a nyomda élete, amint azt a nyomdász Krakóban tett sűrű látogatásai bizonyítják. Nevét magyarul Lignicei Effmurdtt Jakabnak írta, tehát a lőcsei nyomdászlegényhez hasonlóan ő is a sziléziai Liegnitzből (Legnica) származhatott. Személyéről csak annyi állapítható meg, hogy mielőtt 1628-ban feltűnt volna neve a gyulafehérvári nyomtatványokon, 1621-ben Krakóban dolgozott, bár nem önálló nyomdászként, hanem valószínűleg inkább, mint könyvkötő. Amikor 1636-ban a fejedelmi nyomda szabályzata készült, a *Leges typographorum*, akkor a nyomdászok között találni még egy Paulus de Vitze Gedanensis nevű nyomdászt is, aki neve alapján minden bizonnyal a lengyelországi Danckából (Gdańsk) érkezett.

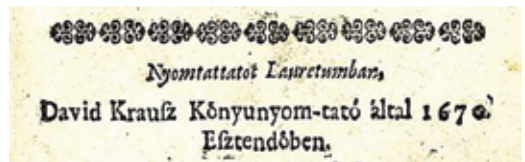
A neves cseh pedagógus, J. A. Comenius lengyelországi, lesznoi száműzetéséből jött Sárospatakra. Számára létfontosságú volt a keze ügyében lévő nyomda. Lesznóba letelepedve számos munkáját a helybeli Vetter-nyomda bocsátotta ki. Ragaszkodott ahhoz, hogy Patakon is nyomda álljon rendelkezésére, ennek köszönhető, hogy az évek óta készen álló, de használaton kívüli pataki nyomda 1650 végén munkába állhatott. A pataki tipográfia Comeniusszal együtt jött első mestere Georgius Renius volt. Ismeretlenül került Sárospatakra, legvalószínűbb, hogy éppen Lesznóról, Lengyelországból, a Vetter-nyomdából hozta magával Comenius.

Bár hollandiai nyomdász nem dolgozott Magyarországon, mégis a korabeli hollandiai nyomdászatnak volt a legnagyobb hatása a kelet-magyarországi és erdélyi nyomdáinkra. A 17. században élenjáró, hírneves kiadóknak és nyomdáknak otthont adó németalföldi protestáns városok állandó célállomásai voltak nemcsak az erdélyi peregrináló diákoknak, hanem a tipográfia művészetét tanulni szándékozók számára is. Járt Hol-

landiában és Angliában is Udvarhelyi Mihály tipográfus, akinek németalföldi és angliai tanulmányútja 1663 decemberétől legalább két évig tartott. Bethlen Miklós és Tsernátoni Pál társaságában, saját költségén utazott ki, és amint Bornemisza Anna fejedelemasszonynak írja: „laktam kegyelmes asszonyom nagy királyok, fejedelmek s híres neves Académiák Typographiájában, de mindenütt szép hírem, nevem volt, mert ott tudták a Typographiának mi voltát...” Az említett akadémiák közül a leidenit és az oxfordit, illetve azok tipográfiáját biztosra vehetjük. Hazatérve egy ideig Szenci Kertész Ábrahám mellett dolgozott, majd nyomdáját vezette, mindaddig, amíg az Szebenben volt.

A debreceni Töltési István is Hollandiában tökéletesítette tudását. Az ő kinti tartózkodása részben egybeesett Tótfalusi Kis Miklós amszterdami éveivel. A németalföldi nyomdákban tapasztalatot és szakmai tudást szerzett tipográfusoknak sorában alkotott kiemelkedőt Tótfalusi Kis Miklós, akinek holland ízlésű, egységes stílusú betűhagyatéka sokáig nyomon követhető a kolozsvári nyomtatványokon.

Nádasdy Ferenc a katolikus Németalföldről, Antwerpenből hívott be nyomdászokat: Petrus Binnart, Hieronymus Verdussen és Johann Baptist Hacque személyében, akik bécsi és potten-dorfi nyomdájában dolgoztak. Amikor a főúr nyomdáját áttelepítette a magyarországi Loretomba, ott már David Krausz bécsi nyomdász vezette a műhelyt. (8. kép)⁸



8. kép. Nádasdy Ferenc Lajta melletti loretói nyomdáját David Krausz bécsi nyomdász vezette

Az Erdélyben megjelent cirill nyelvű kiadványok nyomdászai a Havasalföldről jöttek, általában nagy műveltségű szerzetes-nyomdászok voltak. Korábban a govorai, snagovi és bucaresti nyomdákban dolgoztak, majd részt vettek a fejedelmi nyomda román nyelvű, cirill betűs kiadványainak készítésében, és később az Erdély több városában megforduló ortodox érseki nyomda munkájában. A legkorábbi cirill betűs román könyv Erdélyben készült, Szebenben, és nyom-

dásza a moldvai származású Philip (Fülöp) mester volt (1541). A cirill betűket feltehetően a város támogatásával Velencéből szereztek be.

Egy évszázaddal később, I. Rákóczi György idejében, a fejedelmi nyomda román nyelvű kiadványainak nyomdása az Ohridi Štefannak nevezett havasalföldi szerzetes-nyomdász. Az Erdélyben 1683 és 1702 között kibocsátott román nyelvű cirill könyvek nyomdászai közül Iosif ukrán nyomdász (1687–1688), Moldvai Kiriak (1687–1689) moldvai származású volt, és korábban a bukaresti nyomdában dolgozott. Mihai Istvanovics (1699-től) személyében az akkori idők egyik legkiválóbb mestere került Erdélybe, ő szintén Bukarestből jött, de nagy valószínűséggel erdélyi születésű volt.

Amint látszik, 16–17. századi nyomdászaink Európa legkülönbözőbb tájairól kerültek Magyarországra, és keresték itt megélhetésüket. Akár a szigorú céhszabályok, akár felekezeti okok kényszerítették őket hazájuk elhagyására, legtöbben itt végleg megtelepedtek. Szakmai tudásuk, latin és német nyelvismeretük – amelyet abban a korban biztosra vehetünk – átsegítette őket a kezdeti nehézségeken. Magyar nyelvű könyvek nagy számban kikerültek sajtójuk alól a helybeli, magyarul tudó legények és korrektorok közreműködésének köszönhetően.

A 18. században gyökeresen megváltozott a helyzet. Külföldi nyomdászaink származási he-

lye már korántsem ilyen változatos, és felekezetiileg szinte kivétel nélkül katolikusok voltak. A Habsburg-uralkodók által támogatott tömeges bevándorlás során nemcsak földművesek, hanem iparosok és kereskedők is jöttek német földről vagy az osztrák örökös tartományokból az országba, köztük a könyvszakma képviselői: könyvkötők, könyvárusok, nyomdászok. A 18. század első évtizedeiben létesült új nyomdák alapítói kivétel nélkül német vidékekről érkeztek.

JEGYZETEK

- 1 Beythe I., Esztendő által (Németújvár, Manlius 1584) = Régi Magyarországi Nyomatványok (továbbiakban RMNy) 553
- 2 Az ket Samuel könyveinek (Debrecen, Hoffhalter 1560) = RMNy 205
- 3 Gönczi I., Panharmonia (Vizsoly, Mantskovit 1599) = RMNy 863
- 4 Pázmány P., Bizonyos okok (Pozsony, Gründer 1671) = RMNy 3769
- 5 Agenda az az Szent egyházi (Somorja, Wechel 1650) = RMNy 2341
- 6 Derecskei A (ford.) Az Szent Pál levele (Debrecen, Lipsiai Rheda 1603) = RMNy 895
- 7 Miskolczi M., Drága kenet (Kassa, Erich 1669) = RMNy 3516
- 8 Stankovics J., Rövid és summa-szerént (Loretto, Krausz 1670) = RMNy 3650

FONT FRONT

Tipográfiai és tervezői pályázat

fontfront.hu

Jelentkezési határidő 2024. október 14.

A nagykunsági nyomdászat kezdetei

Kis Krisztián Bálint

Az 1876. évi országos közigazgatási reform előestéjén jött létre a Nagykun Kerület területén az első nyomda, mégpedig annak székhelyén, Karcagon. Több mint egy évtized múlva – akkor már Jász-Nagykun-Szolnok vármegye területén – létesültek újabb nyomdák további négy nagykunsági településen. Érdekes vonás, hogy a jászberényi nyomdászokkal ellentétben a karcagiak nem vágyódtak a „muszáj” vármegye székhelyére, Szolnokra települni.

KARCAG

1874-ben vagy a következő évben települt a városba *Spitzer* (1882-től *Szódi*) *Sándor* nyomdász, aki 1907-ig tevékenykedett. Ő jelentette meg az első helyi újságot 1875 végétől, *Karczag és Vidéke* címmel, mely 1879-ben a *Nagykunság* címet vette föl. A nyomdából nem kevesebb, mint 136-féle kisebb-nagyobb terjedelmű kiadvány ismert. Ezek közül 46 alkalmi mű, meglepően sok egyházi vonatkozásúval, de külön csoportot alkothatnak



a bűnügyi írásokból is. Huszonhét irodalmi művel találkoztunk, köztük a vármegye első ügyészének, a szolnoki Móricliget (a mai Tiszaliget elődje) névadójának, Tóth Mórnak a bűnügyi törtérelmével. Tizenháromféle vallási, kilencféle közigazgatási, féltucatnyi oktatási mű, ugyancsak hat szervezeti alapszabály, öt helytörténeti mű, köztük számos ma is jól használható. Négy könyvtárjegyzékkel, háromféle megyei közigazgatási naptárral, három más település szervezeti tagsági könyvével, két-két irodalomtörténeti és kollektív bírósági eljárásról szóló nyomtatvánnyal találkoztunk. Emellett egy-egy kiadvánnyal képviselteti magát a református képes naptár, a történelem, a szakkiadvány, a filozófiatörténet, a rendhagyó művészettörténet, a nyelvészet, a pénzügyi beszámoló. Előfizetési gyűjtőív és verseskötet rendelési formanyomtatványa színesíti a képet. Iskolai értesítőből négyfélét találtunk: a legszámosabb a helyi református gimnázium

harmincfüzetnyi értesítője az 1876 és 1906 közé eső tanévekről, aztán a négyről hatra emelkedő osztályszámú izraelita népiskola négyfüzetnyi értesítője, a helyi „községi” polgári leányiskola ötfüzetnyi értesítője és a kisújszállási „hat osztályú evangélikus református közép-tanoda” kétfüzetnyi értesítője.



Az első karcagi nyomda egyik érdekes kiadványa – a szolnoki Verseghy Ferenc Könyvtár gyűjteményéből

A minden jel szerint rövid életű helyi *Bittermann*-nyomda egyetlen ismert nyomdaterméke a helyi református reál-gimnázium egyfüzetnyi értesítője az 1875/76. tanévről.

Simon Sándor nyomdája 1893 és 1909 között működött.

Idővel *Sződi utóda* is *Simon* lett. Ilyen nyomdajelzettel 1907-től ötféle kiadványt vettünk számba: egy vallási, egy alkalmi, egy helytörténeti, egy helyi csatornázással kapcsolatos nyomtatványt és háromféle helyi iskolai értesítőt.

Pauncz Mór nyomdája 1894-ben és a következő évben üzemelt. A *Bergmann-nyomda* egy érdekes alkalmi kiadvánnyal képviselteti magát 1901-ből.

Kertész (eredetileg Klein) *József* nyomdatulajdonos – egy személyben papír- és könyvkereskedő – 1902-ben vált önálló nyomdaipari vállalkozóvá, ekkor alapította a *Karcagi Napló* című hetilapot. *Nyomdája* idővel a legnagyobb vármegeyi üzemmé nőtte ki magát, miután szisztematikusan számos helyi nyomdát magába olvasztott. *Kertész József és Társa* nyomdanévvél egy irodalmi mű ismert. Idővel a fővárosi hivatalos és magán megrendelőknek is sokat dolgozott.

Az 1913-tól valószínűleg 1916-ig termelő *Klein és Rátkay nyomdából* hét kiadványra leltünk: négy alkalmi, két egyházi és egy irodalmi műre.

A *Magyar Evangéliumi Könyvnyomda* 1906 és 1909 között működő üzeméből öt kiadványt találtunk: két irodalmi, egy vallási művet, helyi szervezeti alapszabályt és helyi könyvtárjegyzéket.

A *Nagykunsági Könyvnyomda Betéti Rt.* 1905 és 1912 között termelő üzeme szintén ötféle kiadvánnyal képviselteti magát. Közülük egy nyelvészeti értekezés, egy rendhagyó szótár, egy irodalmi mű, egy alkalmi kiadvány és kétféle helyi iskolai értesítő.

Nagy Lajos 1910 és 1913 között üzemelő *nyomdájából* hétféle kiadvány ismert: három irodalmi, egy közigazgatási, egy alkalmi és egy vallási mű mellett háromféle helyi iskolai értesítő.



Ritka helyi gazdaságtörténeti munka – a karcagi Városi Csokonai Könyvtár gyűjteményéből

Nagy Lajos és *Társai*, *Kertész* és *Simon* 1912-től működő *könyvnyomdájából* négy kiadvány ismert: két alkalmi mű, egy görög nyelvtörténeti értekezés, egy irodalmi munka és kétfüzetnyi helyi iskolai értesítő.

Ismeretlen nyomdanévvél 19-féle kiadványt találtunk: féltucatnyi egyházi, öt irodalmi, négy alkalmi művet, kétféle református naptárat, egy helyi tagsági könyvet és egy különlenyomatot.

KUNSZENTMÁRTON

A település első nyomtatóüzeme *Sima Ferenc* 1887 és 1895 között működő *fióknyomdája* volt. Alapítója eredetileg Szentesen volt nyomdatulajdo-

nos 1884 és 1894 között, ahol azóta utcát neveztek el róla.

A *Sima-nyomda* mintegy váltótársának *Csanádi József* 1896 és 1909 között üzemelő *nyomdáját* tekinthetjük. Négy nyomtatványa ismert: helyi közigazgatási mű, pénzügyi alapszabály, nagyrévi helytörténeti munka és egy szentesi könyvtári formanyomtatvány.

Bozóky Gábor 1902 és 1913 között működő *nyomdájából* szabadultak föl inasveik alól Benke Boldizsár és Lakatos József későbbi nyomdatulajdonosok is. A *Bozóky-nyomdában* jelent meg egy nagyrévi kiadvány harmadik kiadása.

Az 1907-től tevékenykedő *Wolf Dezső* tanoncvevei alól Szolnokon szabadult fel. Alapítója volt a *Kunszentmártoni Újság* és a *Kunszentmártoni Híradó* című hetilapoknak. Több mint három évtizeden át működő *nyomdájából* kétfüzetnyi helyi iskolai értesítő ismert.

KISÚJSZÁLLÁS

Jámbor Tivadar volt a település első nyomdásza, 1890-től. Korábban, 1887 és 1889 között Gödöllőn, 1890-ben Hatvanban működött. A helyi *Jámbor-nyomdából* a kisúji hatosztályos református gimnázium kétfüzetnyi értesítője ismert. Itt jelent meg 1891-től a *Kisújszállás* című hetilap is.

A legtermékenyebb helyi nyomdát – a Jámbor-nyomda mintegy váltótársát – Szekeres József vitte, 1891-től. Szekeres katolikus vallású nyomdász volt egy református településen, ráadásul izzig-vérig közeleti személyiség is. Nyomdáját rokona, Szekeres Lajos vitte

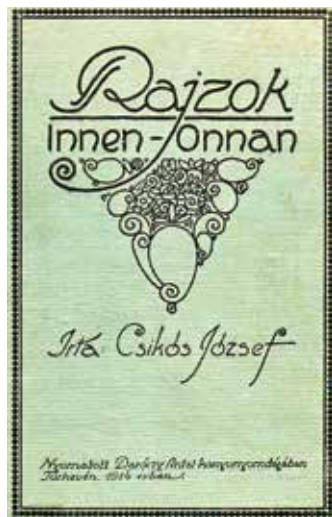
tovább. A *Szekeres-nyomdából* 37-féle kiadvány ismert. Ezek közül tucatnyi alkalmi mű. Őt az egyházi, négy az irodalmi művek, háromféle a helyi iskolai értesítők száma. Egyféle naptárból két évre szólót, közigazgatási műből és helyi közgyűlési jegyzőkönyvből is kétfélére leltünk. Egy-egy kötettel képviselteti magát az egyesületi alapszabály, a gazdálkodás, érdekes kategóriaként a kártyajajlás, a természetudomány, a tankönyv, a családörténet és a szakkönyv. Egy meghívó is fennmaradt. Ugyanitt készült a *Szeretet* című református folyóirat a kezdetektől, 1906-tól egészen végig, 1910-ig. Később, 1915-ben a *Szekeres-nyomda* tulajdonosa – vásárlás útján – *Csapp János* lett.

dett el, melyet később meg is vásárolt.

1912-ben és a következő évben a helyi *Petőfi Nyomda*-ban nyomták a *Kópé* című éleclapot.

TÜRKEVE

Az első kevi nyomda föllállítására a *Túrkeve* című, első, vegyes tartalmú helyi hetilap kiadójának, *Fölföldy Györgynek* a nevéhez fűződik. A szolnoki vármegyei levéltárban fennmaradt Fölföldy kevi nyomda létesítésére vonatkozó kérelme 1891-ből. Nincs adatunk arra, hogy a nyomda ekkor valóban megkezdte működését, de a következő évben, Fölföldy halálakor már legalább egy üzemben tartott kézisajtót hagyott hátra felesé-



Kevi kiadvány pompás díszkötése – a szerző gyűjteményéből

KUNHEGYES

A településen egyedüliként, 1903-tól működő *Balla Sándor nyomdájából* hét kiadványt találtunk: egy lapos jelentősebb nyomtatványból hármat, alapszabályból kétfélét, naptárból és alkalmi műből egyet-egyét.

ÖSSZEGZÉS

A történelmi Nagykunság területén a kezdetektől, az 1870-es évek első felétől 1918-ig öt településen összesen 24 nyomdát, illetve nyomdászt azonosítottunk. Ebből Karcagon 11, Kisújszálláson hat, Kunszentmártonban négy, Túrkeven két, Kunhegyesen egy nyomdaipari vállalkozás működött. A kiadványfélék száma 253, melynek megoszlása: Karcag a legtöbb, 191-féle, Kisújszállás 41-féle, Túrkeve nyolcféle, Kunhegyes hétfele, Kunszentmárton féltucatnyi nyomtatvánnyal képviselteti magát. Összehasonlítás-

SZERETET

MAGYAR REP. KERESZTYÉN CSALÁDOK KÉPES UJSÁGJA.

A kiadványt a ref. gyülekezet nyugati pásztorjánál minden családban költés, a helyi körben is azonos, akik önjajkák.

Kiadja: **TÖRÖK IMRE** - Kiszálla, a ref. l. költés, a helyi körben is azonos, akik önjajkák.

Ujságot a sz. adományokból tartom fenn. Vidékiek legalább 1 koronát. 50 fillér költségek egy évi díj. Megjegyzés: ha azonosan egyenes. 50 fillér költségek egy évi díj. Felállításukat – az újabb terjesztés érdekében – kiadványt csak az adományokból nyújthatom.

Platz Ferenc a helyi sajtó hasábjain jelentette be, hogy nyomdai tevékenységét 1907-ben kezdi. A *Platz-nyomdából* háromféle kiadvány ismert: két alkalmi mű és egy helyi iskolai értesítő. Itt nyomtatták a kezdetektől, 1907-től egészen végig, 1911-ig a *Magyar Táncmester* című folyóiratot, valamint szintén a kezdetektől, 1911-től végig, 1915-ig a *Kunsági Lapok* című újságot.

Ladiny János karcagi születésű nyomdász 1904-ben vagy a következő évben került a helyi *Szekeres-nyomdába* tanoncnak, ahol már 18 évesen nyomdavezető lett. Ezután a *Platz-nyomdába* helyezke-

gének. Az özvegy mintegy másfél évtizedig vitte tovább a nyomdát. Ebből az időszakból három alkalmi aprónyomtatványt ismerünk.

A Fölföldy-féle nyomdát 1907-ben *Daróczi Antal* vásárolta meg, egészen haláláig üzemeltette, majd annak fia az államosításig vezette. A *Daróczi-féle nyomdából* ötféle kiadványt ismerünk 1911-től: a helyi magyar királyi állami polgári fiú- és leányiskola nyolcfüzetnyi értesítőjét, két irodalmi, egy közigazgatási és egy politikai művet. Itt készültek a *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népoktatás* 1914. évi számai is.

ként: a Kiskunság területén a meglepő 18. századi kezdetektől (Kiskundorozsma) összesen öt nyomdásztelepüléssel számolhatunk (1878-tól a hajdani Kiskun Kerület második székhelye Kiskunfélegyháza, első székhelye Kiskunhalas, valamint Kunszentmiklós és Kiskunmajsa). A Jászság területén 1867-től négy nyomdásztelepülést találtunk

(időrendben: a volt Hármas Kerület székhelye Jászberény, aztán Jászapáti, Jászladány és Jászárokszállás).

IRODALOM

Az 1851 és 1918 között működött magyarországi nyomdák és kiadók jegyzéke. Összeáll.: Markos Béla. Bp., 1960. [Kézirat]

A Magyar könyvészet, a Magyar könyvkereskedők évkönyve, a Magyar nyomdászok évkönyve, a Nyomdász évkönyv és útikalauz vonatkozó kötetei.
Mészáros Erzsébet: *Adatok a kisújszállási nyomdák történetéhez.* In: *Múzeumi Levelek* 67–68. Szolnok, 1991.
Szentpéteri Géza: *Nyomdák Kisújszálláson.* In: *Kisújszállási nagykun kalendárium 2012.*

MGONLINE.HU – A következő nyomtatott megjelenésig kövesd a szakma eseményeit online honlapunkon, FB és LinkedIn oldalainkon!

IRATKOZZ FEL MGonline hírlevelünkre: <http://galamb.mgonline.hu/page.php?f=9856aa>



magyar grafika

Sötét, besült képek? Fakó, élettelen a nyomtatás?

A hiba rendszerint nem a nyomtatásban, hanem a helytelen előkészítés területén található.

Hiába néz ki jól az anyag a megrendelő képernyőjén, ez nem szavatolja, hogy nyomtatásban is megfelelő lesz az eredmény. Különösen nagy az esély a kellemetlen meglepetésekre, ha a kivitelezés mázolatlan papírra történik, ahol a jelentős mennyiségű optikai fehérítő hatása is erőteljesen érzékelhető.

A megoldás: **professzionális képfeldolgozás és nyomdai előkészítés** a nyomtatási körülmények figyelembevételével.

Ha már látszik, hogy gond lesz a leadott anyaggal, a grafikus pedig tanácstalan: hívjon minket! Akár egy nap alatt csodát teszünk, és nyomható anyagot varázsolunk egy menthetetlennek tűnő PDF-ből is!

colorcom

+36 1 453 2478 colorcom.hu



Kis alföldi nyomdák a Nagyalföldön

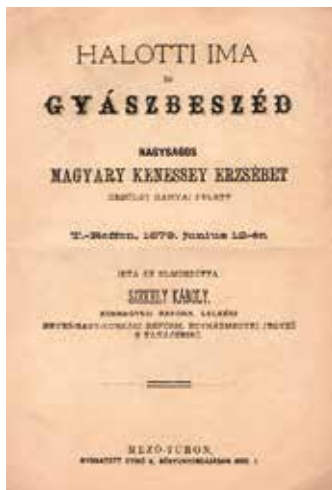
Kis Krisztián Bálint

Írásunknak a következő címet is adhattuk volna: Szerény nyomdászok – nagy teljesítmények, és ez még akkor is igaz, ha egyik-másik nyomdatermék csak helyi használatra készült s nem lépte túl a település határát. Jelen rendhagyó tanulmányban három kisebb-nagyobb lélekszámú nyomdahely mutatkozik be egyedi kiadványaival. Számos közös és számtalan eltérő vonásuk van, mint minden egyéni arculatú településnek. Közös bennük, hogy nyomdászatuk a legkevésbé ismert, közös bennük, hogy ugyanabban az időszakban, a „boldog békeidők” korszakában vizsgáljuk őket, továbbá közös bennük, hogy mind Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében fekszenek, a kies Alföldön. A történelmi Magyarország népi-történeti és földrajzi tájegységeinek neve igazán találó és roppant leleményes. A nagy síkság területe fölött magasodó dímbes-dombos, majd hegyes-völgyes Felvidék, még találóbbr nevéen például az alföld ellentéte, a Felföld, alább érdekes összefüggésben többször is szóba kerül.

MEZŐTÚR

Gyikó János református lelkész fia, Károly volt az első téri nyomda fölállítója 1867-ben, egy személyben 1899-től könyv- és képeslapkiadó is. Hivatalos nyomtatványok készítése mellett kiadótulajdonosa volt az első helyi hetilapnak, az 1878-ban megjelenő *Mező-Túr*-nak. Gyikó Károly fia, Kálmán követte apja foglalkozását, de 1909-ben elhunyt. A *Gyikó-nyomdából* 75-féle kiadványt ismerünk. A legtöbb a 22-féle alkalmi mű.

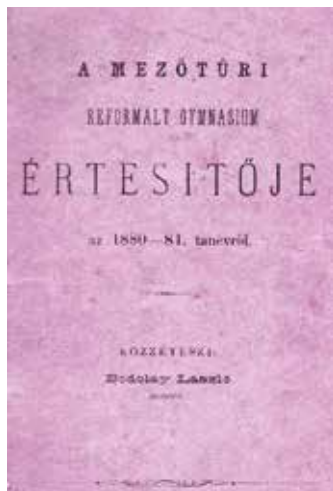
Tizenegy irodalmi mű (közte számos ponyva), kilenc szervezeti alapszabály, nyolcféle vallási mű (köztük kettő háromkötetes), ötféle tankönyv (több kiadásban is) és három közigazgatási mű következik.



Alkalmi kiadvány – a szerző gyűjteményéből

Kettő-kettő a könyvtári katalógusok, az egészségtannal foglalkozó és a klasszika-filológiai művek száma. Egy-egy kiad-

vánnyal képviselteti magát a nyelvészet, a neveléstörténet, az ismeretterjesztés, a szakkiadvány, egy később Szolnokon is nyomtatott szakácskönyv, egyféle naptár több évfolyama, egy kunhegyesi szervezet névsora, az aprónyomtatványok közül meghívó. Háromféle iskolai értesítőt is nyomtattak itt, például a helyi református gimnázium 25 füzetnyi értesítőjét.



Helyi iskolai értesítő – a szerző gyűjteményéből

A Gyikó-nyomdát 1903-ban Kanyó Antal vette át. Kanyó a felvidéki Ipolyságról érkezett Mezőtúrra, miután Gyikó egészségi állapota megromlott. Kanyó 1906-tól megnyitotta dohányárudáját is, mely idővel a legnagyobb képeslapforgalmat bonyolította a városban.

A nyomdát is 1908-ban bekövetkezett haláláig vezette. A *Kanyó-nyomdából* 14-féle kiadványra leltünk. Ezek közül kétféle helyi könyvtárjegyzék, két nem helyi szervezeti alapszabály, egy-egy alkalmi mű, életrajz, erkölcsstani mű, a helyi református gimnázium házirendje, szakkönyv, később Szolnokon is nyomtatott szakácskönyv és kétféle tankönyv újabb kiadása. Kétféle helyi iskolai értesítőt is nyomtattak itt.

Az evangélikus családból származó Borbély Gyula nyomdatulajdonos és papírkereskedő szintén a Felvidéken, Ipolyszakállason született – feltételezhetjük, hogy már előzetesen is kapcsolatokat ápolt Kanyóval. Ipolyságon szabadult fel, Budapesten és Bécsben is volt nyomdászsegéd és könyvkötőtanonc.

1901-ben került a túri Gyíkönyomdába, majd Kanyó halála után, 1908-ban átvette a nyomtatóüzemet. A helyi sajtótermékek közül itt készült a *Mezőtúr és Vidéke* 1915-től. Borbély egy személyben közéleti személyiség is volt, számos helyi szervezeti tisztséget betöltött.

A *Borbély-nyomdából* 16-féle kiadványt találtunk. Ezek közül három-három irodalomtörténeti és alkalmi mű. Egy-egy nyomtatvánnyal képviselteti magát a vallás, a vízügyi szabályozás, az irodalom, a klasszika-filológia, a szakácskönyv, az alapszabály és egy helyi szervezeti könyvtár gyarapodási katalógusa. Háromféle iskolai értesítő látott itt napvilágot.

Braun Juda és Dolesch Géza 1892-ben állította föl a második mezőtúri nyomdát a zsina-

góga közelében, mely később ugyancsak többször gazdát cserélt. 1898-ban itt jelent meg az első „képeskártya” – feltehetően az első városi képeslap. *Braun nyomdajelzéssel* négyféle kiadványt találtunk: két irodalmi, egy természettudományi művet és a helyi állami felsőbb leányiskola kétfüzetnyi értesítőjét.

Dolesch nyomdajelzéssel szintén négyféle nyomdatermék ismert: két gazdálkodási, egy alkalmi mű és a helyi felsőbb leányiskola egyik értesítője.

Dolesch és Braun nyomdajelzéssel 13-féle kiadvány adataira leltünk. Ezek közül hatféle gazdálkodási, négy alkalmi, egy irodalmi és egy irodalomtörténeti mű. Háromfüzetnyi a helyi felsőbb leányiskola értesítője.

Gettler (1903-tól Török) Ignác pályafutását a túri izraelita hitközség tanítójaként kezdte, de a szerény fizetés miatt elszegődött Temesvárra könyv- és papírkereskedő tanoncnak. A szakmákat kitanulva hazatért Mezőtúrra, majd nemcsak a Braun-féle

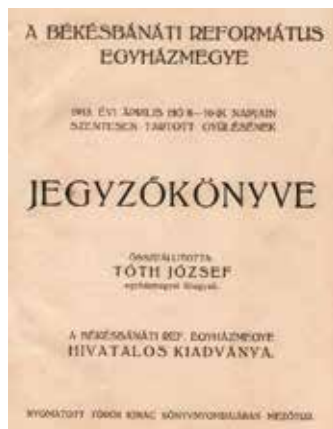
nyomdát vette át, hanem saját üzletet is nyitott „Corvina” néven, 1900-ban. Számos helyi és túrkevei sajtótermék készült itt. *Gettler-nyomdajelzéssel* kétféle kiadványt találtunk: tankönyvet és helyi szervezeti alapszabályt. *Török nyomdajelzéssel* 57-féle kiadványra leltünk. Ezek közül 17-féle alkalmi, hétféle közigazgatási mű (jászsági, sőt országos vonatkozásokkal), hatféle oktatás-nevelési munka (az egyik háromrészes), ötféle naptár több évfolyama és ötféle egyházi mű.

Három szervezet alapszabályát, két irodalmi és két irodalomtörténeti művet találtunk. Egyféle nyomtatvánnyal képviselteti magát a helyi önkormányzati költségvetés, egy tankönyv 17. kiadása, a nyelvészet izgalmas témával (szleng), az egészségügy és meglepő módon egy gyomai helytörténeti mű. Négyféle iskolai értesítőt nyomtattak itt. *Török és Takács könyvnyomda* jelöléssel egy alkalmi műről tudunk.

Kiss Kálmán nyomdája 1912 és 1914 között üzemelt. Innen négyféle kiadványt találtunk: két irodalmi, egy vallási művet és a helyi felsőbb leányiskola egyik értesítőjét. Ekkor, 1913-ban a rendezett tanácsú városnak 25 835 lakosa volt.

Ismeretlen nyomdanévvel nyolcféle kiadványra leltünk: öt egyházi műre, egyféle tankönyv több kiadására, egy irodalomtörténeti műre és egy helyi önkormányzati költségvetésre.

Szerzői kiadásban jelent meg nyolcféle kiadvány: öt alkalmi mű (közülük négy „rémirodalom”), kétféle irodalmi és egy egészségügyi könyv 6. kiadása.



Református egyházmegyei kiadvány – a szerző gyűjteményéből

TÖRÖKSZENTMIKLÓS

Az első helyi nyomdász a zsidó származású Rubinstein Miksa volt 1886-tól. Később, 1907-től a vállalkozást egyik fia, Rubinstein Sándor vitte tovább, aki édesapja mellett tanulta ki a mesterséget. Ugyancsak országos híró vállalkozást vitt. 1908-tól ő nyomtatta a város második és egyúttal leghoszabb életű hetilapját *Török-szentmiklós és Vidéke* címmel.



Ritka helytörténeti mű – a török-szentmiklói Ipolyi Közművelődési Központ gyűjteményéből

A nyomdai megrendelők között fővárosi, szolnoki, kenderesi, kunmadarasi, kunszentmártoni, sőt nagykőrösi és vésztői is akadt. A nyomdász mesterséget Rubinstein Miksa másik fia, Rubinstein Vilmos is üzte, aki Nagyváradon alapított nyomdát. A miklósi *Rubinstein-nyomdából* 32-féle kiadványt találtunk. Ezek között kilenc-kilenc alkalmi mű és szervezeti alapszabály.

Itt nyomtattak három-háromféle helyi közigazgatási művet és iskolai értesítőt is. Két-két kiadványt találtunk



Helyi közigazgatási munka – az Ipolyi Közművelődési Központ gyűjteményéből

egyházi műből, haszonállatgondozással kapcsolatos munkából és közgyűlési jegyzőkönyvből. Egy-egy helyi könyvtári műre és pénzügyi beszámolóra leltünk.

A másik helyi nyomdász – valószínűleg 1899-től – Kardos Lajos, az első helyi

képeslapkiadó. Az 1899-ben postai bélyegzőt kapott, a bécsi Rick Testvérek által készített mézskönymmel készült lapon föltűnik *Kardos nyomdája* és a vele egy épületben működő könyvkereskedés is.

Kardos nyomdász utódja az 1910-es években Kongorác János lett, viszont Kardos a könyvkereskedést még legalább az első világháború kezdő évéig megtartotta. Kongorác a nyomdász mesterséget még szülővárosában, Jászberényben tanulta ki, majd nyomdászsegéd volt az Osztrák-Magyar Monarchia több városában és Németországban is. Szolnokon ügyvezető volt.

Az első világháború alatt az olasz fronton harcolt. Ő volt a település leghosszabb ideig, több mint három évtizeden át működő képeslapkiadója. Megrendelői között fővárosi, szolnoki, fegyverneki, kisújszállási, abonyi, dévaványai, szeghalmi, hódmezővásár-



Kardos Lajos könyvnyomdája és könyvkereskedése saját kiadású képeslapján



Kéki József gyűjteményéből

helyi, abaújszántói és borsodnádasi is akadt. A *Kongoráczy-nyomdából* három reprezentatív kiadvány ismert. Az egyik szolnoki vonatkozású, de országos jelentőségű gasztronómiai mű, melynek szerzője a vármegyeszékhelyen működő *Aranylakat* vendéglő tulajdonosa, Stögermayer Antal volt. Egy vármegyei vonatkozású tankönyvet és hozzá tartozó tanári segédkönyvet találtunk még.

Időközben, 1913-ban a Tiszai közép járás székhelyeként számon tartott nagyközség 6438 fős lakossággal bírt.

Nyomdanév nélkül egy alkalmi nyomtatvány és a helyi polgári fiúiskola nyolcfüzetnyi értesítője jelent meg.

A településről elszármazott további nyomdászról is tudunk. *Cherrier János* 1866-ban Gyöngyösön, 1871-ben Szentesen, 1887-ben Kunszentmiklóson létesítette a település első nyomdáját.

DÉVAVÁNYA

Az egyetlen helyi nyomdából, *Sepsi Zsigmond* 1909-től üzemelő *nyomdájából* 1918-ig csupán egy nagyobb terjedelmű alkalmi kiadványt ismerünk. Időközben, 1913-ban a nagyközség 13 511 lélekszámú település volt. Sepsi saját kiadású képeslapjáról tudjuk, hogy üzlethelyisége a helyi takarékpénztár épületének földszintjén nyílt.

IRODALOM

Az 1851 és 1918 között működött magyarországi nyomdák és kiadók jegyzéke. Összeáll.: Markos Béla. Budapest, 1960. [Kézirat]

A *Magyar könyvészet*, a *Magyar könyvkereskedők évkönyve*, a *Magyar nyomdászok évkönyve*, a *Nyomdász évkönyv és útikalauz* vonatkozó kötetei

Bodorik Sándor: *Mezőtúri Életrajzi Lexikon A-tól Z-ig.* Mezőtúr, 1999.

Kiss Ádám László: *Törökszentmiklós képeslapkiadói (1899–1948).* In: *Törökszentmiklói kalendárium 2010.*

Scroll
MAX

PRINTPORTAL - BOX - PDF - LABEL - FLEXO - OFSZET - DIGIT - HIBRID

Kalligráfia gyakorlatok

Voronko Vera

Kalligráfia rovatunkban most tipográfus, grafikus hallgatók alkotásaiból válogattunk, kiegészítve a tipográfus képzés utáni önállóan tervezett alkalmazott kalligráfiákkal. Meglepő, hogy nagyon nehéz írni a kalligráfiáról, mármint szövegesen, elbeszélve, elemezve: Mi varázsolja jellegzetessé, könnyeddé, értelmessé, sőt igazzá az írást? Ezért nagyon örülök, hogy ennyi év után is az alkotók – volt hallgatóim, diákjaim, akik mára „kollegák” – szívesen megosztják és gondolataikkal kísérik a kalligrafikus lapjaikat.

A kalligráfia tantárgy a tervezési szemléletmód megalapozásában nyújt segítséget. A tervek, variációk kigondolását gazdagíthatja, mert egy feladat, egy terv több olyan ötletet rejt magában, amit hagyni kell kibontani. A kalligráfiára jellemző, hogy manuális, írás közben minden vonás ismétlődő mozgásban formálódik, és szabályai megtanulhatók. De miközben egyes képi-fogalmi viszonyokat (például szimmetria) általában jól ismerünk, addig magára az írásra vonatkozó szabályait kevésbé.

Úgy vélem, a kalligráfiát önmagában nem lehet művelni a tipográfia művelése nélkül és vice versa. Legalább tíz év szükséges az elmélyüléshez. Nem a kellő tehetség, szorgalom, időbeosztás

hiánya miatt, hanem mert sajátosan fonódnak össze a gyakorlati és elméleti ismeretszálak. Ebből a szempontból világossá válik, hogy a kézírást utánzó digitális betűtípusok, a Script stílusok (Handwritten, Calligraphy) alkalmazása is gyakorlati, elméleti tudást kíván.

Kalligráfia órákon írással és írott betűalkotással foglalkozunk, viszont szerkesztéses betűrajzzal nem. Jó, ha minden hallgató rátalál saját íróeszközére és megtalálja saját belső ütemét, belső hangjának lüktetését. Így ráhangolódik a betűk lélektanára, és a részletek megfigyelésével többféle megközelítést (interpretáció) ismerhet meg.

A képzések hosszabb időtartama (hét alkalom, azaz 7 hét egy szemeszterben) alaposabb ismeretet nyújt, a lelkesítő inspiráció és a pillanatnyi önismerteti kalandozás átalakulhat egy koncentráltabb, fegyelmet tanuló tanulmányozássá. A mellékelt hallgatói munkák ezt a folyamatot érzékeltetik. (Leírás korábbi feladatokról: *Mozdulatábécé*. in. Magyar Grafika 2012/6. 64–69.)


A Típost METU képzésén átgondoltan épülnek fel a tantárgyak. A féléves kipakolásokon kiderül, hogy a hallgató hogyan alkalmazza a kalligráfiát a többi tantárgy feladataiban, például ar-

Montázskompozíciók

Roza Adrienn (RA) és Voronko Vera (VV) közösen készített A2 lapjai. Helyszín és évszám: Debrecen, MODEM, a Harsány című kiállításhoz kapcsolódó Electric Paint workshop (Major Lajos vezetésével). 2019

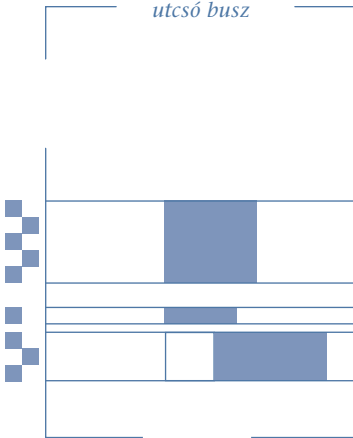
culati elemként névjegykártyán, magazin lapfejen vagy feliratként. A tervezés átlép egy másik szintre. Az alkalmazott kalligráfia egyrészt letisztult, kevésbé szubjektív írás- és betűtechnikájú. Másrészt a sűrített kifejezőerő mértéktartóvá, kiművelté, igényesebbé válhat. A digitális grafika minősége is más, mint a kézzel írotté. Általában a vektor- vagy pixelalapú végeredmény felületében semlegesebb, így összehangolható a tipográfiai környezettel.

Mi a közös a manuális gyakorlatok és az alkalmazott kalligráfia gyakorlata között? A stílus, a kompozíció, az arányok gondos kialakítása, és mindkettő eszköztárában ott van a fekete-fehér szövegelem, a montázstechnika, a geometrikus felépítés.

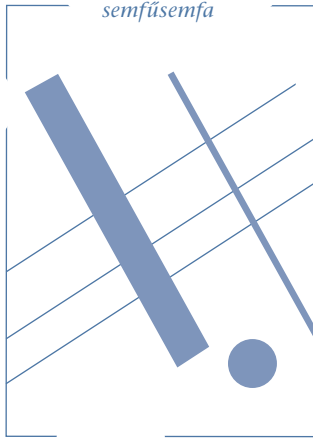
A következő oldalakon egybe gyűjtött alkotások témái, címei: Montázskompozíciók; Kalligráfiák Zapf plakátokhoz; Kódexlap; valamint Alkalmazott kalligráfia. A kalligrafikus lapokat bemutató képek az alkotók fotói. 



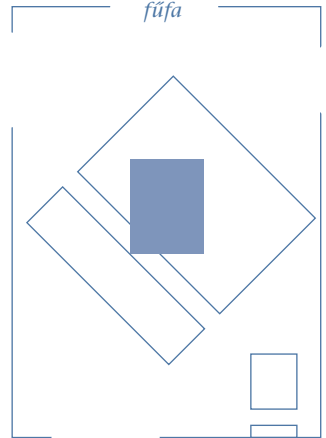
utcsó busz



semfüsemfa



füfa



RA, VV

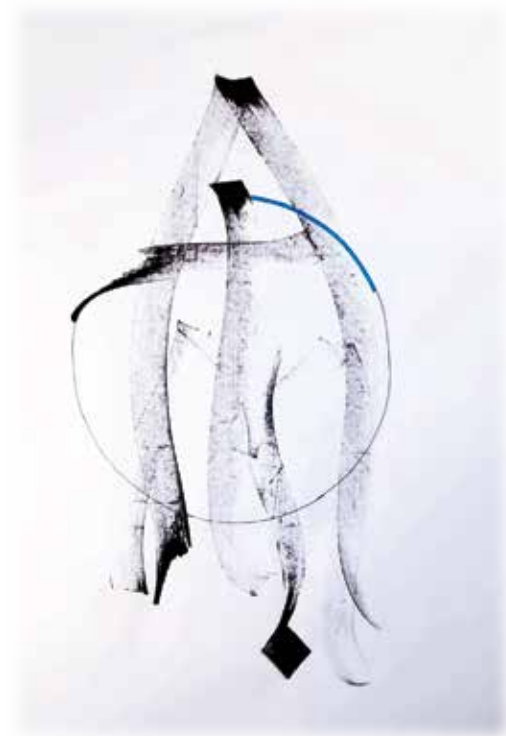
.....



FOTÓ: MAJOR LAJOS

A Harsány című kiállítás kapcsán rendezett workshop remek lehetőséget biztosított a közösségi gondolkodásra és alkotásra. A kiállító tér falain, amelyen a kortárs orosz plakátművészet rendkívül színes és izgalmas darabjai sorakoztak, egy olyan teret biztosított az alkotók számára, ahol bátran kísérletezhettek különböző technikákkal és módszerekkel – Adrienn visszaemlékezése





SA
.....
CSD

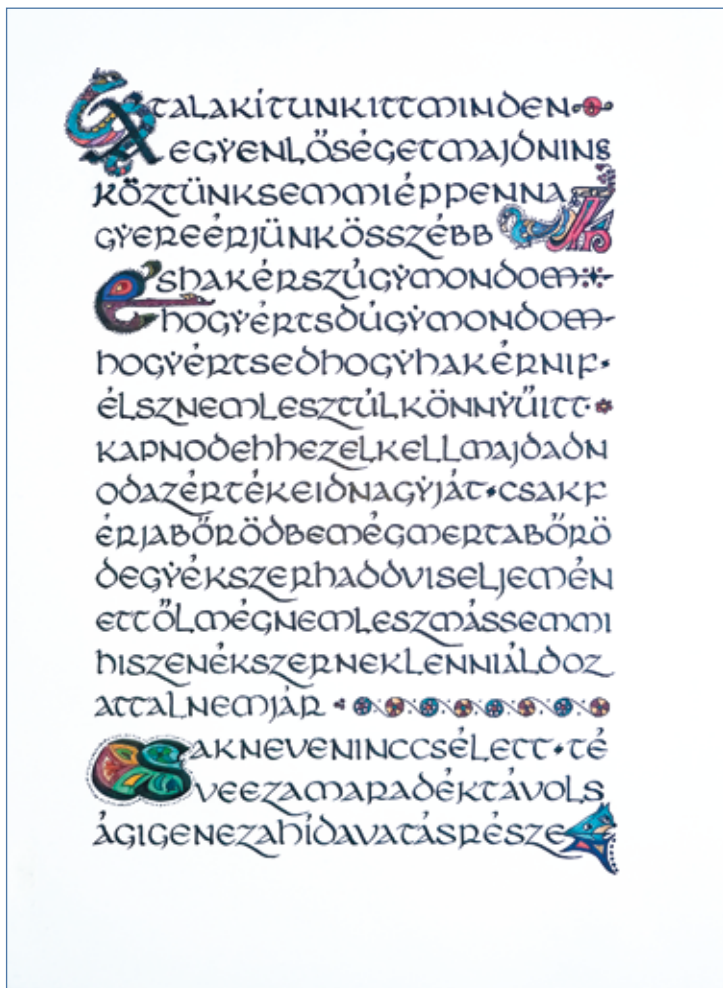
Kalligráfiák Zapf plakátokhoz
Sulics Anett (SA) és Csepregi Dóra (CSD)
kalligrafikus kompozíciói. Soproni Egyetem
Alkalmazott Művészeti Intézet. (A tervező-
grafikai feladatrészt Barka Ferenc vitte.) 2018

A kalligráfiában elsősorban a különböző eszközökkel való nyomhagyás és a gesztusok sokfélesége érdekel. A szabad kísérletezés. Az a fajta káoszteremtés, ami mégis mindig szép és egyedi marad – Anett gondolatai a kalligráfiáról

A Zapfino (és az Optima) betűtípusból indult ki a koncepcióm, néhány részletben igyekeztem megtartani a Zapfino jellegzetes íveit, ugyanakkor a lágy mozdulatokat a geometrikus vonalakkal szerettem volna ellensúlyozni, hogy egyfajta feszültséget keltsek a plakáton – ismertette Dóra a kompozícióit

Kódexlap

Bézi Anita (BA), Búr Péter (BP),
Kőrösi Márta (KM) kalligrafikus lapjai.
Tipost METU Tipográfus (Print- és
webdesign) szakirányú továbbképzés.
Budapest 2020, 2022
<https://tipost.hu/>



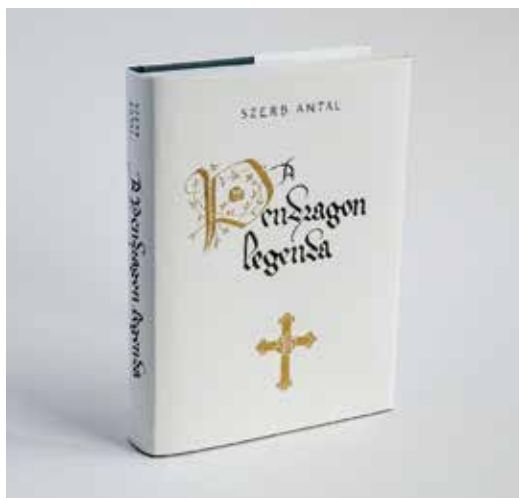
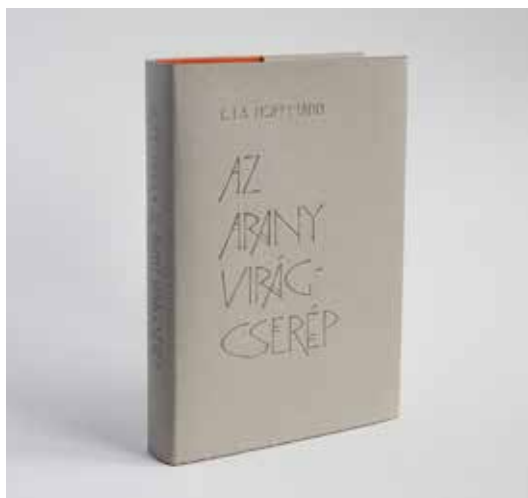
A két kódexlapot a Book of Kells ihlette;
amellett, hogy a kalligráfia gyakorlatok
során nagyon megkedveltem az unciális betű
rendezettségét, a színes állatdíszek alkalm-
zásának lehetősége is kiváltképp inspiráló volt.
Ennek eredményeképp született meg
a dalszövegrészletet ábrázoló oldal – idézte fel
élményeit Márta

Alkalmazott kalligráfia

Benák Augustina (AB),
Bán Annamari (BA, 61. o.) kalligráfiái

Úgy hiszem, Rilke szavai találók:
A művészet egy út. Számomra a kalligráfia
egy út, amely néha kanyargós, néha rögös,
de mindig újat ad, és minden lépést
élvezettel teszek meg – vallja Augustina

www.instagram.com/augjebenak/



REK
TISEG
SOKSI
NÜSEG
Nyírség
Táncgyűttes

Számok számolatlanul

A HELY, AZ ÉRTÉK ÉS A LÁTVÁNY AZ ÉLETBEN ÉS A TIPOGRÁFIÁBAN

Maczó Péter

A zenének hét betűje, az írásnak huszonhat hangja van.

JOSEPH JOUBERT

– Na és a betűk? – kérdezhetnénk a cím alapján, ám mottónk szerzője 18. századi francia moralista, így valószínűleg a betűknek és a szavaknak inkább barátja... Tudom is, innen hogyan folytassam tovább, hiszen néhány ezer éve (igen, a rómaiak) még a számokhoz is betűket használtak, amelyeket az iskolában ma is tanítanak, mi több, a keresztrejtvények egynégyzetes kérdéseinek sztenderd szereplői, habár a történelmi jelzések esetén (évszázadoknál), s még inkább az archaizálóknak szánt emléktáblák évszámai között egyre ritkábban fordulnak elő.

Betűtípus: Modern N^o 20

I V X L C D M

EGY ÖT TÍZ ÖTVEN SZÁZ ÖTSZÁZ EZER

A számolás mindennapi szükségletünk, rutin, sőt technika: a különféle mérési stílusok és az adatok rögzítése messze megelőzte az írás kialakulását. Nemcsak birkákat számoltak (számvevő botra metszett rovásokkal), de földet, embereket és topológiai távolságokat is! Szóval megszületett a matematika, még jóval az írott szépirodalom előtt, amelynek előzménye a beszéd általi gondolatközlés hagyománya lehetett...

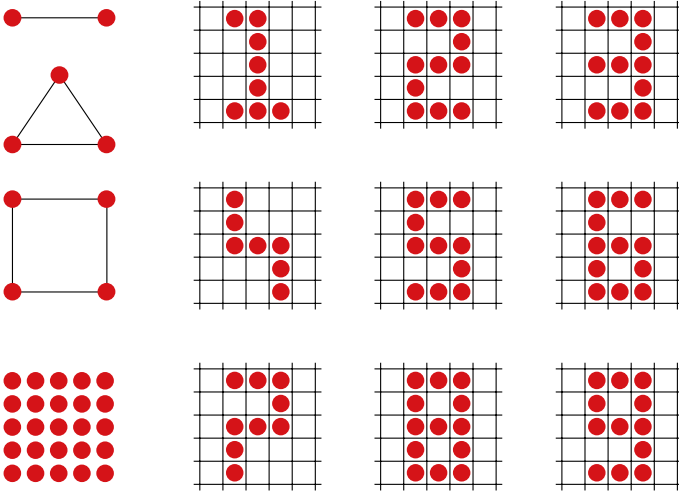


És itt hirtelen determináns értelmet nyernek a szavak – ismét! Mert a számok mint írásbeli karakterek ugyan más logikát sejtetnek, ám elnevezésük a beszélt nyelvekben gyökeredzik. Sokszor »áthallásos« alapon... Egy! – mondjuk, s nem a határozatlan névelőt értjük alatta (feltartván mutatóujjunkt is) – uno, one, ein, un... mennyire hasonló. A nyelvek nagy többségében 1–10 között a számok

elnevezése túlnyomóan egy-szótagú szó. Rövid, határozott és össze nem téveszthető... most ne vicceskedjünk a két és hét rovására, mert a számok egy más világ. Nem oly pongyola és megengedő, mint az írás 26 betűje (Joubert szerint), amit általános kultúrtörténelmi ismereteink alapján vagy száz másik betűvel – a latin magánhangzók jeleivel és más fonetikailag is értelmet adó karakterekkel –

kiegészíthetünk... hogy a szépséges ázsiai írásokat ne is engedjük be ide (migránsok és diverzánsok), csak feloldanak ezt a konok egységet. Halkan ugyan megjegyzem, hogy ez a mai számsor hindu-arab eredetű... Eddig az aktuális gondolatfutam, amely bár évszázadokat késett, ma is általános. A legkritikusabb (s néha kínosabb) pedig mind közül a zéró. A rendszer szempontjából döntő jelentőségű a nulla, amit indiai matematikusok alkottak időszámításunk szerint 500 körül. Egy indiai matematikus, Brahmagupta munkájában kapott szerepet, és olyan műveletekben szerepel, mint az osztás.

A számok története azonban csak előzmény, hiszen szándékunk szerint a számokkal mint írásjelekkel és a tipográfia különös szereplőivel sok szakmai és látványos dolog is összeköt. A nyomtatás és a betűtervezés szoros szimbiózisban fejlődött évszázadokon át. Napjaink általános »íráskultúrájának« a digitális szövegkomponálás az alapja – mindnyájunk számára. A betűk anatómiája, a karakte-

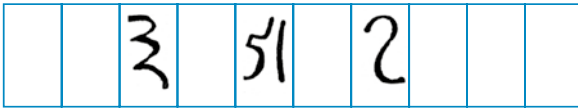


A számok karakterei közül az **1**: egy vonás, a **2**: két vízszintes átlós kötéssel és a **3**: három vonás kötve, jól értelmezhetőek ma is. Ami érdekes, talán a **4** jelzésének változása, amely láthatóan egy fél nyolcas... némely vésett táblán még fellelhető.

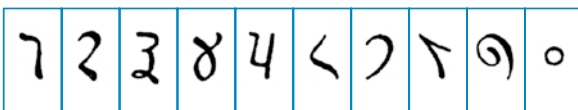
Az egymás mellé és alá sorolt pontokból kialakuló felületet régebben raszternek, ma inkább pixelpontnak nevezük. Méretük, sűrűségük a tónus kialakításában a szürke változó fokozatait mutatja, amelyek szerepét már a reprodukciós

technikából jól ismerjük. A számok pixeles változataival a digitális rendszer tervezésénél, és kiváltképpen a számok mint változó adatok alkalmazásánál találkozunk. Ami bizonyos, ezek nem vetekednek a reneszánsz formavilágával.

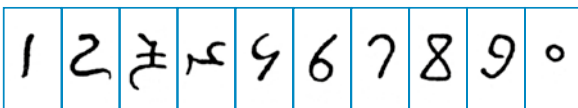
Az úgynevezett arab számok megjelenése



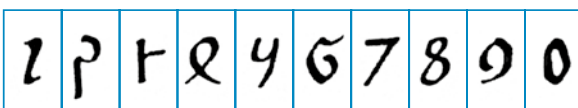
Az első, töredékes, korai indiai számjegyek



Gwalior (India, Pradesh állam) írás számai



Nyugat-arábiai, úgynevezett gobar hindu számjegyek



Közép-Európában használatos számsor mintája, 12. század

1234

1391

1227

121612

·1470·

12345

1484.



Selley kalligráfiaja Albert Kapr: *Deutsche Schriftkunst* (1959) kötetéből

rek ismerete alapján egyértelmű, hogy minden hangnak jelként való alkalmazására a számítógép lehetőséget kínál.

A szöveges információk rögzítésének (konkrétan a mechanikus írógépek) voltak – és sajnos máig vannak – következményei. Olyan tévedések, vagy még inkább tudatos megoldások, amelyeket sajnos elég gyakran tapasztalunk.

Mintha megállt volna az idő (sajnos nem) és a digitális technika nem rendelkezne megfelelő karakterekkel.

Ne is kerülgessük: az **I** (verzál) az **l** (kurrens) és az **1** mint szám szinte azonosan néz ki. Annyira így van ez, hogy az írógépnél az **l** betű volt »hivatalosan« az egyes. A másik az **O** (verzál) és a **0** (szám) karaktere, ahol az írógép az előbbit kínálta nullának... Pedig a betűk és a számok között lényegi eltérés van! Ezt tapasztalhatjuk akkor is, ha nem vagyunk nagyon anyagiasak.

Persze értjük, és megtanultuk (helyükön) kezelni a dolgokat. De professzionális szövegszerkesztésnél ez már malőr.



Hermann Zapf számjai egy lendülettel, ahogy idekanyarította...

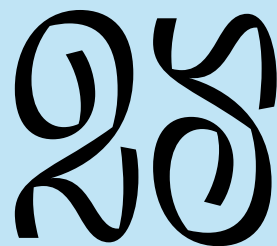


A számok vonalvezetése igen különböző: a nulla és az egyes mellett a hatos és a nyolcas az a két szám, amelyek egyetlen lendülettel leírhatók, ám ezek is önálló karakterek, nem kapcsolhatók egymáshoz. Más irányból kezdjük a hetest és a kilencet, a kilences rajzolása-kor még irányváltásra is kényeszerülünk. Persze a fentiek csak a kézírásra vonatkoznak.

Grafikailag kipróbálhatjuk a kettes és az ötös szám forgatását, ám – egy »normális« betűtípus esetén ezek nem egybe-vágóak. A négyest bizonyos esetekben (az előző oldal történeti bemutatói jól jelzik) fél nyolccsal ábrázolták...

Bár a számok (különösen a nyomdai betűhasználat kialakulásával) a betűtípus arcát öltötték fel, különállóságuk igazolt. Mindegyik saját karakter, anatómiailag is jól megkülönböztethető tulajdonságokkal.

De nem véletlenül! A szöveget szóképekkel olvassuk, folyamatosan, a számokat egyenként értelmezzük. Betűtívesztés olvasás közben előfordulhat, de ha a számokat vétjük el, annak súlyosabb következményei lehetnek!



Hamiskás manőverek a 2 és 5 elforgatásával – a *Grima* font esetén a két kettes megtévesztően sikeres. Na de számokkal az ember nem tréfálkozhat (vagy mégis?)...

Il1

Baskerville

ih

Bayer Sans

Il1

Bembo

lll

Capital Gothic

Il1

Caxton

lll

Citizen

lll

Didot

ll1

Eurostile

ll1

Franklin Gothic

ll1

Frutiger

Il1

Garamond

lll

Gill

Il1

Goudy Old Style

ll1

Helvetica

Il1

Info

lll

Industria

Il1

Janson

lll

Lubalin Graph

ll1

Lucida Sans

Il1

Margaret

Oo

Meta

OO

Minion Pro

OO

Modern No. 20

OO

Myriad Pro

OO

News Gothic

OO

OCR B

OO

Palatino

Oo

Prokyon

OO

Radikal

OO

Rotis Semiserif

OO

Salvatore

Oo

Scala Sans

OO

Schneider

OO

Stone Sans

OO

Times New Roman

OO

Troppauer

OO

Trump Medieval

oo

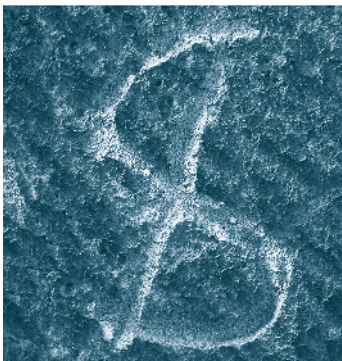
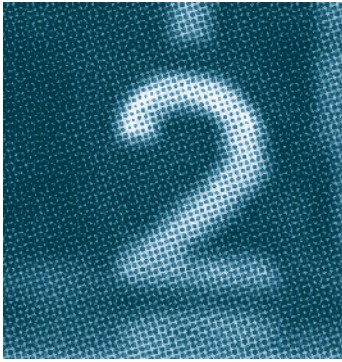
Variex

OO

Verdana

OO

Zapf Humanist

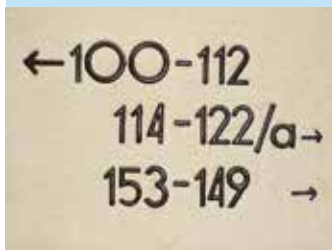


Ferd^e Mühlens
Ufledungsp. N^o 471
yngmübm^{er} im Pfadepost
in Böhle am Rhein

N^o 4711.

4711 A francia megszállás idején, 1796-ban Kölnben Daurier tábornok elrendelte a házak folyamatos sorszámozását. A glockengassei ház így a 4711-es számot kapta.

Ferdinand Mühlens ezt a mágikus számot használta fel Eau de Cologne termékének nevéként. Mint márka ma is igen elismert.



Mindennapi életünkben a számok szerepe sokszor nem a mennyiség, a mérték, hanem a hely definiálása – azon túl a térbeli tájékoztatás. A részletes földmérés, telek, terület és lakosságszám meghatározása a 18. században sokszor váltott ki ellenállást Európában. Nem csak statisztikai vagy népszámlálási célból volt fontos, ennek alapján a sorkötelezettség is a nyilvántartási adatok részét képezhette.

A városképi feliratok, házzszámok jelzései sokszor komoly tervezés eredményei, design infografikai megjelenésük funkcionális és esztétikus egyszerre.

Házzszámok különféle stílusú és kikészítésű felületeken, festett, vésett, kovácsolt, digitálisan vagy térbe álló objektumként...

Kerámia számok (részlet) ahol a tipográfia számos hibát vétett. Legkirívóbb a nulla, amely láthatóan eltér a karakterek egységesnek szánt szélességétől. A kötőjeleket pedig mindenhol illetet volna gondolatjelre cserélni!

3,14... 1 5 9 2 6 5 3 5 8 9 7 9 3 2 3 8 4 6 2 6 4 3 3 8 3 2 7 9 5 0 2 8 8 4 1 9 7
 1 6 9 3 9 9 3 7 5 1 0 5 8 2 0 9 7 4 9 4 4 5 9 2 3 0 7 8 1 6 4 0 6 2 8 6 2 0 8 9 9
 8 6 2 8 0 3 4 8 2 5 3 4 2 1 1 7 0 6 7 9 8 2 1 4 8 0 8 6 5 1 3 2 8 2 3 0 6 6 4 7 0
 9 3 8 4 4 6 0 9 5 5 0 5 8 2 2 3 1 7 2 5 3 5 9 4 0 8 1 2 8 4 8 1 1 1 7 4 5 0 2 8 4
 1 0 2 7 0 1 9 3 8 5 2 1 1 0 5 5 5 9 6 4 4 6 2 2 9 4 8 9 5 4 9 3 0 3 8 1 9 6 4 4 2
 8 8 1 0 9 7 5 6 6 5 9 3 3 4 4 6 1 2 8 4 7 5 6 4 8 2 3 3 7 **ÉS ÍGY TOVÁBB**

Nos, a tipográfiában – és ma már minden számítógépen komponált szöveg az – egyértelműnek kell lennünk. Ez a helyesírásra is vonatkozik, hiszen a nyomtatott szöveg hitelét kérdőjelezzük meg a pongyolán kreált, figyelmetlen elütésekkel tarkított printekkel. Azért ezt a kifejezést írom ide, mert a házilagos nyomtatón készült szövegek minden ellenőrzés nélkül kerülnek az olvasók elé. Nemcsak a készítőre vet tehát rossz fényt, de akinek szánják, azt sem tisztelik... Betűtípusaink többsége a reneszánsz idők igényes számkaraktereit követi. Az elmúlt évszázad divatos racionalitása viszont – sok helyen – a verzál magasságú, sőt azonosan (leginkább félkvirt szélességre) tervezett számjeleket vezette be.

Előnyeivel szemben – tömbös, oszlopos rend kialakítása, statisztikai és matematikai összegzésre alkalmas, a tízes számrendszert kiszolgáló tördelése – aligha tekinthető egyenértékűnek a kurrens, ugrálós számok alkalmazása, amely azonban a szépirodalmi szöveget vonzóvá és esztétikailag is szépé teszi.

A π a kör területének és átmérőjének hányadosa. Irracionális szám, tizedestörtalakja végtelen és nem ismétlődik periodikusan. A szám sorozata a szokásos hármastagolás nélkül kiolvashatatlan... Az úgynevezett »hétpálcikás« szám digitális órák, mérőműszerek kedvelt típusa, a diszkontáruházak polcain is feltűnik. Praktikusságán kívül kevés esztétikai értékkel bír.



Paul Renner geometrikus groteszk betűtípusa a »Futura« kiválóan alkalmas arra, hogy bemutassuk, a számok is igénylik az egalizálást. Az eredeti félkvirt értékre tervezett karakterek ritmusán igazítani kell.

311-8817, 573-1361,
 ↑↑↑ ↑ ↑ ↑↑ ↑↑
 789-6098, 651-6748.
 ↑ ↑↑ ↑
 311-8817, 573-1361,
 789-6098, 651-6748.





Ha már számok: utólagos/előzetes – képekben. A Magyar Grafika által karácsonyi ajándékká vált tavalyi naptárból néhány oldal... amely alapján már készülöben van a jövő

esztendőre szánt változat. Azonos formátum: minden nap egy lap, amelyek közül sok esetében tervező-grafikusok, tipográfusok adják a számokat – közös örömjünkre.

Szám minden, eszmélésünk kezdete óta. Egyszer volt... – az első mesebeli katarzisokon át (három kívánság, hétfejű sárkány) jutunk a kétismeretlenes egyenletekig. Végtelen vágyakozások után megismerjük az Egyetlent. Prímsszám ez is. Identitásunkat kódolt nyilván tartásokba írják, kéretlenül. Többnyire elfelejtjük a telefonszámokat, materiális dolgainkban egyre tanácstalanabbak leszünk. Bankszámlát nyitunk, a pénz immár virtuális eszköz. Egyenlők vagyunk? Egy darabig, és utána még inkább, így tartunk az origóhoz...



Pályázati felhívás papír karácsonyfadísz tervezésére!

A Magyar Grafika 2024-ben is versenyt hirdet a Magyar Grafika-olvasók és a nyomdaipari, illetve vizuális kommunikáció és művészeti képzésben részt vevő diákok számára a Magyar Grafika 2024. decemberi számában bekötött mellékletként megjelenő stancolt papír karácsonyfadísz tervezésére. Pályázatunk idén kilencedik alkalommal kerül meghirdetésre. Nevezési díj és honorárium sincs, ez egy remek szakmai kihívás és minden résztvevő számára „örömszene”. Hivatalos eredményhirdetés a Grafikarácsony rendezvényünkön és a Magyar Grafika decemberi számában. Pályázati regisztráció 2024. szeptember 9-től a Magyar Grafika honlapján: www.mgonline.hu



A pályázatok beadási határideje: 2024. november 7., csütörtök.

Profi és diák kategóriában lehet nevezni. A terveket pdf-ben és ai-ben várjuk.

A dísz tervezéséhez információk:

Kivitelezési alapanyag: nyomatlan, 250 g/m² tömegű karton; technológia: hagyományos stancforma vagy lézeres kivágás; méret: 125 × 180 mm-es mezőben férjen el a dísz, G betű felhasználása előnyt jelent.

A pályázatokat a felkészítő szaktanárok által összegyűjtve, iskolánként várjuk. Egyéni pályázó esetében a következő e-mail címre várjuk a vektoros állományt: faludi@mgonline.hu